

סוגיות נבחרות במשפט התעבורה
ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©

מדוע צדיק ורע לו, רשע וטוב לו - מדוע דברים רעים קורים לאנשים טובים
ודברים טובים קורים לאנשים רעים - האם יש הצדקה לסבל בעולם
אלה השאלות הנוקבות עליהן נסוב השיח בספר איוב
ד"ר מרדכי ארגמן

פרק ראשון – האומנם איוב היה או רק משל היה

אקדמת מלין.

ממקרא ספר איוב ומהמחלוקת בין האמוראים, התנאים וגדולי תורה אחרים, עולה השאלה האם איוב היה במציאות או שמא משל היה. ואם משל היה, מי כתב את הספר ומהו המסר שהכותב ביקש להעביר לקורא. נאמר, הנגלות לנו ולבנינו והנסתרות לה' יתברך. מהו, איפוא, הנסתר שבספר איוב, שהתבונה והשכל האנושי, המוגבלים לפשט לרמז ולדרש, לא ישיגנו, אלא רק ליחידי סגולה שהסוד ניגלה להם על ידי ה' יתברך יודע הדבר.

האם הבנת הסבל האנושי, בבחינת צדיק ורע לו, רשע וטוב לו, נמצאת במתחם הפשט הרמז והדרש, שכל בר דעת יוכל לתהות על קנקנה, או שמא ההבנה האמיתית נמצאת במתחם הסוד המתגלה, אך ורק ליחידי סגולה כרצון הקב"ה. הדוגמאות של משה רבנו עליו השלום ושל הנביא ירמיהו, שיובאו להלן מרמזים על המענה לשאלה.

סוד המצורה על פי ספר איוב

שאלה

מהו הפשר לסבל האנושי, שכן אם לסבל של הצדיק יש מטרה, לא ניתן לכנותו רע. אפשר לומר עליו, שהדרך להגיע למטרה רצופה קשיים ואפילו קשים מנשוא.

מה אפשר לומר על אנשים שלא חטאו כלל ועל תינוקות שאינם ברי עונשין עדיין שסובלים איזו משמעות יש לסבל שלהם?

שלושה מפורסמים שאלו את הקב"ה את השאלה הזו, משה רבנו – הנביא ירמיהו ואיוב.

משה רבנו. מבקש מהקב"ה; אם נא מצאתי חן בעיניך הודיעני נא את דרכיך

גמרה במסכת ברכות אמר לפניו רבונו של עולם מפני מה יש צדיק וטוב לו, צדיק ורע לו, ומפני מה יש רשע וטוב לו ורשע ורע לו.

משה מבקש לדעת מדוע הנהגת ה' לא גלויה לעיני הנבראים?

הקב"ה עונה לפי התלמוד:

צדיק וטוב לו – צדיק בן צדיק; צדיק ורע לו – צדיק בן רשע.

רשע וטוב לו – רשע בן צדיק; רשע ורע לו – רשע בן רשע.

משה אומר הלוא כתוב בתורה לא יומתו בנים על אבות איש בחטאו יומת. אז איזו תשובה זו. האם

צדיק צריך לסבול כיוון שאביו היה רשע? במה חטא הצדיק שיסבול ברע על חטאו של אביו?

הקב"ה עונה בתשובה שלא מובנת לנו: אומר לו: וחנותי את אשר אחון וריחמתי את אשר ארחם. אני

יכול לרחם על מי שאינו ראוי ואני יכול לחון את מי שלא ראוי.

אנו לא מבינים את התשובה. משה לא שאל מדוע רשע וטוב לו, שאז יכול הקב"ה לעשות עמו חסד ורחמים למרות שאינו ראוי לכך. משה רק שאל, מדוע צדיק ורע לו, אין מדובר בחנינה, או בלרחם עליו, שהרי הוא סובל ורע לו. מעבר לכך הקב"ה לא עונה ולא נותן תשובה.

אומר רבנו אלשיך הקדוש, זה מה שענה הקב"ה למשה מה הוא אמר לו ;

צדיק וטוב לו - צדיק בן צדיק

צדיק ורע לו - צדיק בן רשע

פירוש התשובה אומר אלשיך, המילה "בן" זה ביקור נוסף. צדיק בן רשע זה אדם שבגלגול הזה הוא צדיק ובגלגול הקודם היה רשע. זה איוב הצדיק בגלגול הזה והוא הרשע בגלגול הקודם בהיותי תרח. הצדיק סובל בגלגול הזה כדי לתקן ולכפר על רשעותו בגלגול הקודם. לכן בהכרח שהוא יסבול כי לסבל הזה יש תכלית לסוף טוב – תיקון – הוא המטרה לגלגול הנוסף. הסבל לא לריק ולא לחינם לכל פרט ופרט בסבל יש תכלית.

סוד המצורף על פי ספר איוב

ירמיהו הנביא. תפקידו היה לבשר לעם ישראל על חורבן הבית הראשון ועל הגלות והסבל הלא פשוטים. בני ענתות ביקשו להרוג את ירמיהו על נבואותיו הקשות ושמו אותו בבור. בחושבם שאם הנביא ימות, לא יקרה מה שניבא. ירמיהו עבר יסורים קשים מאחיו בני עמו

מתוך השבר הגדול אליו נקלע **ירמיהו פונה לקב"ה ואומר**
בפרק יב, צדיק אתה ה' כי אריב אליך, אך משפטים אדבר
אתך. **מדוע דרך רשעים צליחה?**

הקב"ה משיב: **כי את רגלים רצת וילאוך, ואיך תתחרה בסוסים.**
למה הדבר דומה ללוחם ג'ודו במשקל 60 ק"ג שמפסיד לכל יריביו, פונה למאמנו ואומר שהוא רוצה להתחרות מול משקל 100 ק"ג. עונה לו המאמן בגיחוך אם במשקל 60 ק"ג הפסדת איך תנצח במשקל 100 ק"ג?

ירמיהו לא שאל מדוע אני סובל, אלא שאל מדוע הם יקשיבו לי בה בשעה שהם ממרים את פיך וטוב להם. "שלו" – כל מי שבוגד בך חי בשלווה! רבונו של עולם אתה שלחת אותי ואמרת בטרם יצרתך בבטן ידעתך נביא לגויים נתתיך.

הקב"ה משיב: **כי את רגלים רצת וילאוך, ואיך תתחרה בסוסים.** הוא נותן לו משל תאר לך מתחרה באולימפיאדה שתמיד מגיע אחרון, פונה למאמן שלו ואומר עזוב זה היה רק חימום, יש עוד מעט מרוץ סוסים אני הולך להתחרות איתם. אומר לו המאמן מריצה מול בני אדם הגעת אחרון ואתה רוצה

להתחרות במרוץ סוסים? אומר לו, האם ידעת שבני עמך שמו לך רעל באוכל, אומר, לא. ומי גילה לך זאת, ירמיהו עונה אתה. אם כך **אם מחשבות בשר ודם בני עמך אתה לא יכולת לדעת מבלי שאני אגלה לך, אתה מבקש לדעת מה הנהגתי ומה אני חושב**. כי את רגלים רצת וילאוך ואיך תתחרה בסוסים? ירמיהו אומר, בית המקדש עומד להיחרב ושואה עומדת לבוא על העם ואתה לא עונה לי. גם ירמיהו נותר ללא תשובה.

מחלוקת בתלמוד הבבלי ביחס לזמנו של איוב

סוד המצארה על פי ספר איוב

תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף טו עמוד א

משה כתב ספרו ופרשת בלעם ואיוב. מסייעא ליה לר' לוי בר לחמא, דא"ר לוי בר לחמא: **איוב בימי משה היה**, ואימא: **בימי יצחק**, דכתיב: מי אפוא הוא הצד ציד! **ואימא: בימי יעקב**: דכתיב: אם כן אפוא זאת עשו! **ואימא: בימי יוסף**, דכתיב: איפה הם רועים! לא ס"ד, דכתיב: מי יתן בספר ויוחקו, ומשה הוא דאיקרי מחוקק, דכתיב: וירא ראשית לו כי שם חלקת מחוקק ספון. **רבא אמר: איוב בימי מרגלים היה**, כתיב הכא: איש היה בארץ עוף איוב שמו, וכתיב התם: היש בה עץ. מי דמי? הכא עוף, התם עץ! יתיב ההוא מרבנן קמיה דר' שמואל בר נחמני, ויתיב וקאמר: **איוב לא היה ולא נברא אלא משל היה**. א"ל, עליך אמר קרא: איש היה בארץ עוף איוב שמו.... מי הוה? **אלא משל בעלמא, הכא נמי משל בעלמא**. א"כ, שמו ושם עירו למה? רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרוייהו: **איוב מעולי גולה היה, ובית מדרשו בטבריא היה**. מיתיבי: ימי שנותיו של איוב, משעה שנכנסו ישראל למצרים ועד שיצאו!

סוד המצארה על פי ספר איוב

הרמב"ם - ספר מורה הנבוכים חלק ג פרק כב

ענין איוב הנפלא הוא מכת מה שאנחנו בו, **ר"ל שהוא משל לבאר דיעות בני אדם בהשגחה**, וכבר ידעת באורם ומאמר קצתם **איוב לא היה ולא נברא אלא משל היה**, ואשר חשבו שהיה ונברא ושהוא ענין שאירע, **לא ידעו לו לא זמן ולא מקום**, אלא קצת החכמים **אמרו שהיה בימי האבות**, וקצתם **אמרו שהיה בימי משה**, וקצתם **אמרו שהיה בימי דוד**, וקצתם **אמרו שהיה מעולי בבל**, וזה ממה שיחזק מאמר מי שאמר לא היה ולא נברא, סוף דבר בין היה בין לא היה,

הרמב"ם - ספר מורה הנבוכים חלק ג פרק כב

ר"ל היות האיש התם השלם הישר במעשיו הירא מאד מן החטאים יחולו בו רעות גדולות ותכופות בממונו ובניו וגופו ללא חטא, יחייב הענין ההוא, ולפי שתי הדעות, ר"ל אם היה או לא היה, **הדברים ההם אשר בפתחת הספר, ר"ל מאמר השטן ומאמר השם אל השטן ומסור איוב בידו, כל זה משל בלא ספק לכל בעל דעת**,

הבהרות המפרשים

הרמב"ם – ספר מורה נבוכים חלק ג' פרק כב', בהתייחסו לדמותו של איוב בספרו מורה נבוכים, **סבור שאיוב רק משל היה.** הסיבה לסברה זו היא כי על היהדות אפשר לומר הרבה דברים, אך אי אפשר לומר שאין להם זיכרון היסטורי, ואם יש מחלוקת בשאלה זו, ויש מחלוקת ביחס לתקופה בה היה איוב, אחד אומר בימי משה, אחד – בימי דוד – אחד בזמן אחר, משמע משל היה. כך או כך את הספר הזה כתב משה רבנו. עכשיו, משה יודע שהשליחות שלו קשה ביותר, העם ישאל, ה' שלח אותך להוציאנו ממצרים מן העבדות, היכן היה כל השנים הללו, מדוע היינו צריכים לסבול כל כך הרבה שנים? **לכן הוא כותב להם ספר על איוב כדי ללמד אותם את העמדה של היהדות על משמעות הסבל בעולם.** אין עוד אף ספר שכולו מוקדש לשאלת הסבל בעולם כמו ספר איוב.

עוד מציין הרמבם, כי ענין איוב הנפלא הוא מכת מה שאנחנו בו, **ר"ל שהוא משל לבאר דיעות בני אדם בהשגחה, וכבר ידעת באורם ומאמר קצתם איוב לא היה ולא נברא אלא משל היה, ואשר חשבו שהיה ונברא ושהוא ענין שאירע, לא ידעו לו לא זמן ולא מקום, אלא קצת החכמים אמרו שהיה בימי האבות, וקצתם אמרו שהיה בימי משה, וקצתם אמרו שהיה בימי דוד, וקצתם אמרו שהיה מעולי בבל, וזה ממה שיחזק מאמר מי שאמר לא היה ולא נברא, סוף דבר בין היה בין לא היה,**

ר"ל היות האיש התם השלם הישר במעשיו הירא מאד מן החטאים יחולו בו רעות גדולות ותכופות בממונו ובניו וגופו ללא חטא, יחייב הענין ההוא, ולפי שתי הדעות, ר"ל אם היה או לא היה, הדברים ההם אשר בפתיחת הספר, ר"ל מאמר השטן ומאמר השם אל השטן ומסור איוב בידו, כל זה משל בלא ספק לכל בעל דעת,

יחד עם זאת, כותב הרמבם שאין מדובר בסתם משל, **אלא שהוא משל לא כשאר המשלים כולם, אבל משל שנתלו בו פליאות ודברים שהם כבשונו של עולם, והתבארו בו ספקות גדולות ונגלו ממנו תעלומות שאין למעלה מהן,**

עוד מסביר הרמבם; אמרו איש היה בארץ עוץ, **הביא שם משתתף והוא עוץ, שהוא שם איש את עוץ בכורו, והוא צווי בעצה ובהנהגה עצו עצה, וכאלו יאמר לך השתכל בזאת העצה והתבונן בו והעלה בידך עניניו והבינם וראה הדעות האמתיות מה הן,**

רש"י איוב פרק ד

(א) מענה אליפז - **(אליפז בן עשו היה ועל ידי שנתגדל בחיקו של יצחק זכה שתשרה עליו שכינה: התימני - מארץ תימן מארצו של עשו סא"א):** פירושו זה של רש"י יכול להצביע על כך שאיוב אכן היה.

אבן עזרא איוב פרק א

(א) **איוב - היה מבני בניו של נחור אחי אברהם** והקרוב אלי שהיה מבני עשו והעניין מוכיח בארץ עוץ כמו שישי ושמחי בת אדום יושבת בארץ עוץ **ולא יתכן לומר שלא היה בעולם בעבור שאמ' יחזקאל ונת דניאל ואיוב ואם אמר טוען אולי איוב אחר היה שהזכיר הנביא יאמר לו אם כן אמור כן בדניאל ונת והנה כתוב בפסוק אחר אם יעמוד משה ושמואל לפני ואף כי מצאנו שמואל בן עמיהוד והנה לא מצאנו איוב.**

הרמב"ן עליו השלום [הדמות התורנית הקדומה ביותר שהוגה ומסביר את ספר איוב], כותב בהקדמה לספר איוב, ששאלת הסבל בעולם היא הגורם המשמעותי ביותר בהיסטוריה לעזיבת האנשים את האמונה אל הכפירה. **איש היה בארץ עוץ**, כותב משה רבנו, **איוב שמו**. והיה האיש ההוא איש תם, וישר וירא אלוקים וסר מרע. כבר בתחילה מעיד משה על איוב שהיה צדיק גמור. כדי לסלק את הטענה שאם באו עליו צרות כנראה היה רשע ולא כפי שהוא נראה. [תם כנגד יעקב, ישר כנגד אברהם וירא אלוקים כנגד יצחק, וסר מרע כנגד דוד]. היו לו 7 בנים ושלוש בנות [הסיפור מוכר].

לסיכום, נראה לומר, עדיף שאיוב לא היה. כי הלוא את ספר איוב כתב משה רבנו. ואם משה כותב על דמות היסטורית הוא מוגבל ביצירה, כי הוא צריך לתאר את מה שקרה מבחינה היסטורית. מאידך אם משה כותב מדעתו היצירה לא מוגבלת והוא יכול לעצב את הדמויות כמיטב היצירה. מכאן שלכל פרט בסיפור נודעת חשיבות רבה.

פרק שני – אמרי הקב"ה על היותו של איוב תם ישר וירא אלוקים וקטרוגו של השטן

סוד המצרף על פי ספר איוב

איוב פרק א פסוק א - י

(א) **איש היה בארץ עוץ איוב שמו והיה האיש ההוא תם וישר וירא אלהים וסר מרע:** (ב) **ויגדו לו שבעה בנים ושלוש בנות:** (ג) **ויהי מקנהו שבעת אלפי צאן ושלושת אלפי גמלים וחמשת מאות צמדי בקר וחמשת מאות אתונות ועבדה רבה מאד ויהי האיש ההוא גדול מכל בני יקדם:** ... (ו) **ויהי היום ויבאו בני האלהים להתיצב עלי יקום ויבוא גם השטן בתוכם:** (ז) **ויאמר יקום אליה שטן מאין תבא ויען השטן את יקום ויאמר משוט בארץ ומהתהלך בה:** (ח) **ויאמר יקום אליה שטן השמת לבך על עבדי איוב כי אין כמותו בארץ איש תם וישר ירא אלהים וסר מרע:** (ט) **ויען השטן את יקום ויאמר החנם ירא איוב אלהים:** (י) **הלא אתה שכת בעדו ובעד ביתו ובעד כל אשר לו מסביב מעשה ידיו ברכת ומקנהו פרץ בארץ:** (יא) **ואולם שלחנא ידך וגע בכל אשר לו אסילא על פניך יברכך:**

רש"י איוב פרק א פסוק ו

(ו) **ויהי היום - אותו יום שהיה ר"ה = ראש השנה =** (שהוא יום תרועה וצוה הקדוש ברוך הוא לשטן להביא זכות וחובה של כל הבריות ...):

הבהרות המפרשים

אלשיך על איוב פרק א פסוק ח

(ז) **ויאמר ה' כו'.** הלא יקשה **מה זו שאלה מאין תבא הממנו יתברך יפלא מאין יבא**, וגם תשובתו טפילה שלא יסיים מקום שממנו בא, וגם איך ימשך מתשובתו אמור לו השמת לבך כו', כאלו מבלי ישוט בכל הארץ לא ידע מעבדו איוב:

אך הנה רצה הקדוש ברוך הוא להשים את השטן באיוב לבל יקטרג על עמו ישראל

מלבי"ם איוב פרק א פסוק ח

(ח) וַיֹּאמֶר ה' באר במשל שאחר שחייבה החכמה האלהית שתתקשר הצורה האנושית הנכבדת מאד בזה החומר העפריי החשוך המביא אותו לכל חסרון והפסד. נתן לה לצורה האנושית יכולת על החומר וממשלה ושלטון עליו עד שתכריחהו ותמנע תאוותיו ותשיבם על מה שאפשר לה מן היושר והשיוי, ומצד זה האיש האלהי אשר ימית את חומריו ויכניע תאוותיו ונפשו תמשל ממשלה עצומה על כל כחותיו, אז גם כח ההעדר שהוא בא מצד החומר אין לו שליטה עליה, והשלם הזה נשמר בהשגחת ה' מכל פגע וחסרון הבא בסבת החומר ורעתו, ולכן שאל ה' אל השטן השמת לבך על עבדי איוב, ר"ל הלא עליו אין לך שום שליטה אחר שהוא עבדי ואין כמהו בארץ. ר"ל שהוא נבדל מן הארץ ועניני החומר לגמרי, בהיותו איש תם וישר וכו', שכ"ז מתגברות הצורה על החומר וממשלתה עליו:

בפסוק (ח) אמר ה' לשטן, לאמור: " (ח) וַיֹּאמֶר יְקֹזֵק אֱלֹהֵי שָׁטָן הַשְּׁמַת לִבְךָ עַל־עַבְדִּי אִיּוֹב כִּי אֵין כְּמֹהוּ בְּאָרֶץ אִישׁ תָּם וְיִשָּׁר יִרְא אֱלֹהִים וְסָר מִרָע:" מה פשר האמירה הזו הלוא ה' יתברך יודע הכל על איוב ומעיד עליו כי הוא איש תם וישר ירא אלהים וסר מרע. האם ייתכן שהשטן יעז לומר אחרת על איוב ובכל זאת פעם שטן תמיד שטן, זהו תפקידו וייעודו לקטרג ולמצוא פגמים וכך גם ביחס לאיוב, בהשיבו: "החנם ירא איוב אלהים: (י) הלא את אתה שכת בעדו ובעד ביתו ובעד כל אשר לו מסביב מעשה ידיו ברכת ומקנהו פרץ בארץ: (יא) ואולם שלחנא ידך וגע בכל אשר לו אסלא על פניך יברכך:" השטן לא רק שהוא מטיל דופי באישיותו של איוב, אלא גם מציע להעמידו במבחן, בכך שייגע בכל אשר לו ואז יגלה את פרצופו האמיתי שאין הוא עבד ה' מאהבת ה', כי אם מאינטרס חומרי שה' יתברך ירעיף עליו כל טוב. מענה זה של השטן מובהר בדברי המפרשים כדלהלן;

אלשיך על איוב פרק א פסוק ט

(ט) ויען השטן את ה' כו'. הנה מטעם זקף קטן שבמלת החנם, יתכן ישיב על שני הדברים, על אומר איש תם וישר שהוא בעשה טוב, אמר החנם, לומר שעל רוב טובה הוא עושה. ועל סור מרע שאמרת ירא אלקים וסר מרע, אמר אם ירא איוב, הוא את אלקים, הוא מדת הדין, מיראת העונש, ולא מאהבה. ופירש מה שאמרתי החנם הוא, כי (י) הלא אתה שכת בעדו. ולא ע"י מלאך.

מלבי"ם איוב פרק א פסוק ט

(ט) ויען השטן, השיב כי יש תנאי מיוחד מבואר בפילוסופיא כי העובד את ה' ועוצר תאוותיו בעבור תקות שכר או יראת נזק, שזה אינו ענין נפשי רק ענין חומרי, כמו היושב בתענית בעבור שכר זה אינו צם מצד צורתו רק מצד אהבת חומר, שמאהבתו את גופו וכדי להרויח ממון למלאות צרכיו הוא מענה גופו מעט זמן למען ירויח לו אח"כ, ואין ראוי שנאמר שבעבור העינוי הזה הוא מתקדש ונבדל מענינים החומריים ומתדבק עם העליונים וכו' דן ענין איוב שיראתו את ה' וסורו מרע אינו ענין נפשי כי אינו עושהו בעבור אהבת הטוב מצד שהוא טוב, שזה היה נכון אם לא היה מקוה להשיג על ידו גמול או להנצל מנזק אשר הוא ירא ממנו והיה עושה בחנם שלא בעבור גמול, אבל החנם ירא איוב אלהים?

אלשיך על איוב פרק א פסוק יא

(יא) שלח נא ידך באופן שיכיר כי ידך זאת, והוא מחזיק בעצמו לצדיק גמור שיבעוט. ועוד שנית, שתגע בכל אשר לו בל ישראל לו במה ינחם, או שליראת אבד השאר יעבדך, או להכיר כי לא המזל עשה שאינו מסבב ומפיל רק מעט מעט. ואמר על פניך יברכך הוא כי חשש פן ישמור לפיו מחסום לדבר סרה וימצא בדאי, על כן אמר, מה שאפשר שיחטא הוא בהרהור שהוא על פניך, מה שאינו על פני אדם כי יראה לעינים, רק במה שהוא על פני ה' הרואה ללבב, כי שם פני ה' צופות:

מלבי"ם איוב פרק א פסוק יא

(יא) ואולם שלח נא ידך, וזה יהיה הבחינה, שאם צדקתו הוא מצד הטוב בעצמו לא בעבור פנייה חיצונית מגמול ועונש אז גם אם תסיר ההגנה והברכה ממנו בכ"ז לא יתמוטט מצדקתו, אבל אם צדקתו היה מפני תקות שכר ויראת עונש אז אם תשלח ידך ותגע בכל אשר לו עד שלא יהיה לו ענין לירא ממנו או לקוות אליו אז על פניך יברכך..... גם בעבור פניך והשגחתך יברך ויגנה הנהגתך, כי בחשבו שע"י צדקו ראוי שיהיה לו עונש וקנינים ויראה כי קנינים אלה הראויים לו נאבדו ממנו, יתלה זה ברוע ההנהגה ויאמר שאינך שופט צדק, וזה בחינה ברורה שלא היה עבודתו מאהבה, שאז לא היה מתלונן והיה שוה בעיניו עת הרעה כעת הטובה, ודייק שיגע בכל אשר לו, כי אם ישאר לו איזה דבר לא ישלם הנסיון, שעדיין יתירא מלמרות את ה' שלא יקח מידו הדבר הנשאר בידו:

בשורות האיוב שהגיעו בזו אחר זו בבחינת עוד זה מדבר וזה בא

סוד המצרף על פי ספר איוב

איוב פרק א פסוק יג - יט

(יג) ויהי היום ובניו ובנותיו אכלים ושתיים ליו בבית אחיהם הבכור: (יד) ומלאך בא אליאוב ויאמר הבקר היו חרשות והאתנות רעות עלידיהם:

(טו) ותפל שבא ותקחם ואת הנערים הכו לפי חרב ואמלטה רקאני לבדי להגיד לך:

(טז) עוד זה מדבר וזה בא ויאמר אש אלהים נפלה מן השמים ותבער בצאן ובנערים ותאכלם ואמלטה רקאני לבדי להגיד לך:

(יז) עוד זה מדבר וזה בא ויאמר כשדים שמו שלשה ראשים ויפשטו עליהם ויקחום ואת הנערים הכו לפי חרב ואמלטה רקאני לבדי להגיד לך:

(יח) עד זה מדבר וזה בא ויאמר בניך ובנותיך אכלים ושתיים ליו בבית אחיהם הבכור: (יט) והנה רוח גדולה באה מעבר המדבר ויגע בארבע פנות הבית ויפל עליה נערים וימותו ואמלטה רקאני לבדי להגיד לך:

מה פשר השאלה שהקב"ה שואל את השטן. ויהי היום ויבואו בני האלוקים להתייצב על ה' [בראש השנה] ויתייצב גם השטן בתוכם. ויאמר ה' אל השטן אי מזה ומאין תבוא, ויען השטן ויאמר משוט בארץ ומהתהלך בה. ואז הקב"ה שואל את השטן שאלה בלתי מובנת. הוא שואל אותו, **הנמצא בארץ איש תם וישר וסר מרע כעבדי איוב**?! מה הקב"ה זקוק לחוות הדעת של השטן על איוב?! הלוא ה' חוקר כליות ולב ונותן לאיש כדרכיו וכמעשיו. מה יעלה ומה יוריד מה יאמר השטן. והשטן משיב למרות הקביעה של הקב"ה. ויאמר: **החינם ירא איוב אלוקים**? הלוא מעשה ידיו בירכת מקנהו פרץ בארץ, אולם **שלח ידך וגע בכל אשר לו אם לא על פניך יברכך**. מה סתם איוב אומר תודה לאל, כל מי שטוב לו מברך תודה לאל כדי שההשגחה לא תבוא לבקר אותו. זה לא חוכמה שאיוב מברך אלוקים. **מה ה' צריך כעת לאמר לשטן, יגער ה' בשטן אמרתי שאיוב צדיק תמשיך הלאה**, אומר ה' לשטן **אני נותן אותו בידך אך את נפשו אל תיקח**. ואז מתחילות להגיע לראשונה בהיסטוריה האנושית בשורות שיהיו מכונות על שם איוב. שהיו קשות משתי סיבות, מעצם העוצמה וגם בגלל התזמון עוד זה הולך וזה בא. והמכה קשה שבעתיים כיוון שבאו על איוב בהיותו בהצלחה ובשגשוג, לא היה מצוי בסבל או בעוני אלא היה באיגרא רמה לבירה עמיקתא. **השכל הישר לא מסוגל להבין את פשר המכות שבאו על איוב, שהרי הקב"ה מעיד עליו כי הוא איש תם וישר וסר מרע** מאידך, אין להעלות על הדעת שהקב"ה יאפשר הנחתת המכות על איוב ללא סיבה המצדיקה זאת, אלא שהסיבה מצויה בנסתר בעולם הסוד שאין הפשט, הרמז והדרש יכול להסבירו. **זו השאלה שספר איוב מציב בפני הקורא והתשובה היא תכלית כתיבת ספר איוב.**

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©
פרק שלישי - תגובת איוב על האסונות שפקדו אותו

סוד המצרף על פי ספר איוב

איוב פרק א פסוק כ - כב

(יז) עוד זה מדבר וזה בא ויאמר כשדים שמו שלשה ראשים ויפשוטו

איוב פרק א פסוק כ - כב

(כ) ויקם איוב ויקרע את מעליו ויגז את ראשו ויפל ארצה וישתחו:

לך: איוב (כ) ויקם איוב ויקרע את מעליו ויגז את ראשו ויפל ארצה

איוב פרק א פסוק כ - כב

(כא) ויאמר ערם יצתי יצאתי מבטן אמי וערם אשוב שמה יקוק נתן ויקוק לקחו ידו שם יקוק מברך:

(כב) בכל זאת לא רחטא איוב ולא נתן תפלה לאלוהים: פ

הבהרות המפרשים

אלשיך על איוב פרק א פסוק כא

(כא) ויאמר ערום יצתי כו'. אחר הודאתו והכנעו לה' ויברך על הרעה כדן, ויאמר כו' יהי כו', והוא כי המצוה היא לברך בשמחה כשם שמברך על הטובה, ועל כן היחל ואמר ערום יצאתי, והוא בשום לב מי לא ידע שערום יצא, ועוד, כי הלא לא ערום ישוב כי אם נקבר לבוש, אך יאמר במה שידענו מספר הזוהר, כי כאשר לצדיק תורתו ומצותיו נעשה לו לבושי הוד, מהמעשה אל הרוח, ומהמחשבה אל הנשמה, בג"ע (גן עדן) של מעלה,

מלבי"ם איוב פרק א פסוק כא

(כא) ויאמר ערום יצאתי, ר"ל שהי"ל מקום להתלונן על ה' באחד משני פנים, א] אם הקנינים האלה שנאבדו ממנו עתה היו קנינים דבוקים בלתי נפרדים מגופו כמו אחד מאיברי הגוף, ... היה חושב זה לעול אם לקחם ממנו שלא במשפט, לא כן הקנינים האלה הרכוש והבנים הם קנינים חיצונים בלתי דבוקים עם האדם, ... כי ערום יצאתי מבטן אמי בלא אלה הקנינים, ולא מצד אחריתו כי ערום אשוב שמה אל בטן האם הראשונה שהיא האדמה שהיא היתה אם כל חי, שנית שגם ... היה לו מקום להתלונן אם היה משיג אותם בכחו ועוצם ידו ... אבל אחר שה' נתן אותם, והוא לקח, א"כ אין מקום לשום תרעומת, ולכן יהי שם ה' מבורך, גם אמר שכמו שה' נתן במדת הרחמים כן הוא לקח, כי בודאי הרעה הזאת היא לתכלית טובה שלקח הבנים והקנינים לכפר בעדו שישאר גופו בחיים ובבריאות, ולכן ברך על הרעה כשם שמברכים על הטובה:

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©

תגובת אשת איוב ומענה איוב לתגובה

סוד האצורה על פי ספר איוב

איוב פרק ב פסוק ט - י

(א) (ט) ותאמר לו אשתו עדן מחזיק בתמתך ברוך אלהים ומת (י) ויאמר אליה כדבר אחת הנבלות תדברי גם אתה הטוב נקבל מאת האלהים ואת הרע לא נקבל בכל זאת לא חטא איוב בשפתיו: פ

רש"י איוב פרק ב פסוק י

(י) גם - לא די שבראנו אלא גם את הטוב נקבל ואת הרע לא נקבל בתמיה: - בשפתיו - אבל בלבו חטא:

אלשיך על איוב פרק ב פסוק י

(י) והשיב לה הוא ואמר, ... הלא טרם הייסורין, בקבלינו שופע הטובה, הלא גם מדת הדין היה משפיע לנו טובה, כענין גדולים צדיקים שמהפכים מדת הדין למדת רחמים, ... ואת הרע המתייחס אל האלקים לא נקבל, רק נעשה באופן שלא נקבלהו, ואמר בכל זאת לא חטא איוב בשפתיו

הבהרות המפרשים

אלשיך על איוב פרק ב פסוק ט

(ט) ותאמר לו אשתו כו'. הלא כמו זר יחשב תייעצנו לכפור בה' חלילה, **ועוד מי הגיד לה שעל ידי כן ימות,** אך לא נוציא מלת ברך ממשמעו. והענין, כי **בראותה כי נפשו בנס עומדת בקרבו כמשל החבית, אמרה בלבה לא ימנע או ה' חפץ המיתך או לייסרך בייסורין,** אם חפץ המיתך למה יעצור נפשך, אם לייסרך למה הביאך עד מצוי הנפש, אך **אין זה כי אם שה' חפץ המיתך ובראותו החסידות אשר אמרת יהי שם ה' מבורך,** ... ולברך שם אלקים רק שם רחמים, על כן מעכב נפשך מלצאת, כדי שתרגיש צער מספיק לנכות המות, ... **ואתה אינך יכול לסבול, לכן ברך אלקים ואמור יהי שם אלקים מבורך.**

אשתו של איוב נשברה. היא אומרת לו ברך אלקים ומות. אני מכירה אותך אתה איש צדיק איך קרה לך דבר כזה. איפה ההשגחה איפה השכר אין עוד מישהו בעולם שזה לא מגיע לו כמוך. **איוב עונה לה: אשתי, לפני שסבלנו היה אלקים?** עונה, היה. אז אם היה לפני שסבלנו הוא קיים גם עכשיו. ואם עכשיו הוא לא קיים כמו שאת אומרת אז גם לפני כן בטרם באו הצרות לא היה קיים לאיזו אשה אני אמור להאמין לזו של אתמול או לזו של היום? **אמר לה כשם שאת הטוב קיבלנו נקבל את הרע, ה' נתן ה' לקח.**

מלבי"ם איוב פרק ב פסוק טד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©

(ט) עורך מחזיק בתמתך, כי בפעם הראשון ברך על הרעה כמ"ש יהי שם ה' מבורך, ובפעם הזו לא ברך ה' רק שתק, כי בלבנו לא היה שלם בפעם הזאת כמו שית', **ואמרה לו אשתו להקניטו הנה בפעם הראשון שברכת את ה' על הרעה שבזה הראית שאתה תמים עמו הוסיף להכותך גם בגופך, ואם עתה תברך שנית הלא בהכרח יוסיף להכותך בנפש עד שתמות,** כי אין לו להכות אותך עוד בדבר אחר, וא"כ **אחר שעורך מחזיק בתומתך למה אתה שותק זאת הפעם ואינך מברך על הרעה, ברך אלהים גם עתה ותמות,** והיא הקנטה הלציית על שברך בפעם הראשון:

אלשיך על איוב פרק ב פסוק י

למה לא שב הוא ית' לגעור בשטן ולאמר לו ותסיתני בו לבלעו חנם ולרפאת את איוב. לזה אמר, **בכל זאת לא חטא איוב בשפתיו אך בלבו חטא,** והנה השטן לא אמר שיחטא רק בלבו, כמפורש על אם לא על פניך כו', והרי נעשתה עצתו:

מלבי"ם איוב פרק ב פסוק י

(י) ויאמר גם את הטוב נקבל, הגם שתשובתו זאת נראה כתשובת ירא ה' וצדיק, ... אחר הדיוק כבר נגלה מדבריו שבלבבו היה פונה לדברי און ומינות, וזה נגלה ממלת גם, **ובאור הדבר שהוא חשב שהטוב הנמצא במציאות הוא מעורב עם רעות הרבה,** ... וע"כ חשב שא"א כלל שה' יתן טוב

לבד, כי מי שירצה לקבל את הטוב בהכרח יקבל גם את הרע... עד שיצדק לומר שאנו מקבלים את הרע בעצם וראשונה ועמו אנו מקבלים גם את הטוב, שהאדם בצאתו אל המציאות מקבל המון רעות ודאגות ותמורות אשר ישיג בזמנו הקצר, וזאת עיקר מולדתו, ועם זה מקבל גם את הטוב שהוא החיים הקצרים האלה, וא"כ איך את הרע לא נקבל אחר שהוא העיקר, והנה בזה כבר גלה כי לבבו מלא און שה' ברא את האדם לרעתו ... וזה שורש פורה ראש ולענה להתרעם על מדותיו שברא את האדם לרעתו... אבל יען שעתה העלים דבר זה ולא נגלה רק ממלת גם, ... מבואר שהגם שהיה דעה זו בלבו בכל זאת לא חטא איוב בשפתיו... ואמרו חז"ל בשפתיו לא חטא אבל בלבו חטא:

כאשר שלושת חבריו של איוב, בלדד השוחי – צופר הנעמתי - ואליפז התימני. שמעו בדבר האסונות שפקדו את חברם איוב באו לנחמו, אך לא הסתפקו בניחומים אלא כל אחד מהם פרש את משנתו הפילוסופית כדי לתרץ ולהסביר מדוע פקדו האסונות את איוב, כפי שיובא ויוסבר להלן.

פרק רביעי - השמועה על האסונות שפקדו את איוב מגיעה לשלושת חבריו שבאו לנחמו

סוד המצרף על פי ספר איוב

איוב פרק ב פסוק יא

וישמעו שלשת רעי איוב את כל הרעה הזאת הבאה עליו ויבאו איש ממקומו אליפז התימני ובלדד השוחי וצופר הנעמתי ויעדו יחדו לבוא לנודלו ולנחמו:

אלשיך על איוב פרק ב פסוק יא

(יא) וישמעו שלשת רעי איוב כו'. הורה מה בין התפעלות הראייה לשמיעה, כי עשר ידות הראייה על השמיעה, כי הנה תחלה וישמעו עם היות שלא היה דבר שלא שמעו, ..., אחרי כן (יב) כאשר וישאו את עיניהם הפליגו לעשות ויבכו ויקרעו כו'. ושמה תאמר הלא לא באו רק לנוד לו ולנחמו, ולמה עשו כל זה, לזה אמר אל תתמה, כי הלא (יג) כי ראו, כלומר, שעד כה היתה שמיעה כאומרו וישמעו כו', ועתה ראייה ואינו דומה. ואומרו איש ממקומו יספר שבחם, שלא מקנאת איש מרעהו הזהיר ממנו לבא לנוד, קם חבירו לבא מיד גם הוא, כי הלא באו איש איש ממקומו, ואיש לא ידע מרעהו עד בואם איש ממקומו אל עיר איוב, ואז ויעדו כו':

הבהרות המפרשים

אלשיך איוב פרק ב

(יא) וישמעו שלשת רעי איוב כו'. הורה מה בין התפעלות הראייה לשמיעה, כי עשר ידות הראייה על השמיעה, כי הנה תחלה וישמעו עם היות שלא היה דבר שלא שמעו, וזהו את כל הרעה

הזאת הבאה עליו, שאת וכל ומלת הרעה הם לעומת שלש ראשונות שבא ואש וכשדים, הזאת הוא האבילות שהיה יושב לארץ עליהם, הבאה עליו הוא השחין שעליו, **ועכ"ז ויבאו כו' בכונה לנוד לו ולנחמו, אך לא לשבת אתו לארץ ולא לבכות ולקרוע ולזרוק עפר על ראשם:**

(יב) **כאשר וישאו את עיניהם הפליגו לעשות ויבכו ויקרעו כו'.** ושמה תאמר הלא לא באו רק לנוד לו ולנחמו, ולמה עשו כל זה, לזה אמר אל תתמה,

(יג) **כי ראו, כלומר, שעד כה היתה שמיעה כאומרו וישמעו כו', ועתה ראייה ואינו דומה.** ואומרו איש ממקומו יספר שבחם, שלא מקנאת איש מרעהו הזהיר ממנו לבא לנוד, קם חבירו לבא מיד גם הוא, כי הלא באו איש איש ממקומו, ואיש לא ידע מרעהו עד בואם איש ממקומו אל עיר איוב, ואז ויועדו כו':

מלבי"ם איוב פרק ב

(יא) **וישמעו,** תחלה שמע כ"א במדינתו ויבואו ממקומו כ"א בפ"ע, ובבואם ארץ עוף ופגשו זב"ז נועדו

יחדיו לבא בצותא חדא:

מצודת דוד איוב פרק ב

(יב) **ולא הכירוהו -** כי נשתנה מאור פניו בעבור רוב הצרות והמכאובות:

איוב מקלל את יומו במר לו

סיד האגרות על פי ספר איוב

איוב פרק ג

(א) אחרי־כן פתח איוב את־פיהו **ויקלל את־יומו:** פ (ב) ויען איוב ויאמר:
(ג) **יֵאבֵד יוֹם אֲוֹלַד בִּוֹ וְהַלִּילָה אֲמַר הָרָה גִבֹר:** (ד) **הַיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה חֶשֶׁד** אלי־דַרְשֵׁהוּ אֱלֹהִים מִמַּעַל וְאֶל־תּוֹפֵעַ עָלַי נְהַרְהֵ: (ה) יגֹאֲלֵהוּ חֶשֶׁד וְעֲלָמוֹת תִּשְׁכַּרְעֵלַי עֲנִנָה יִבְעֲתֵהוּ כְּמִרְיֵי יוֹם: (ו) **הַלִּילָה הַהוּא יִקְחֵהוּ אֶפֶל** אֶל־יַחַד בִּימֵי שָׁנָה בְּמִסְפַּר יָרְחִים אֶל־יָבֵא: (ז) ... (ט) יִחְשְׁכֶוּ כֹכְבַי נִשְׁפּוּ יִקְרָאוּר וְאִינוּ וְאֶל־יִרְאֶה בְּעַפְפֵי־שָׁחַר: (י) כִּי לֹא סָגַר דַּלְתֵי בִטְנִי וַיִּסְתֵּר עָמָל מֵעֵינַי: (יא) **לִמָּה לֹא מִרְחַם אֲמוֹת מִבֶּטֶן יִצְאָתִי וְאֶגּוּעַ:**
(יב) מְדוּעַ קִדְמוֹנִי בְרַבִּים וּמֵה־שָׂדִים כִּי אֵינְק: (יג) **פִּיעַתָּה שְׁכַבְתִּי וְאֲשַׁקּוּט יִשְׁנֵתִי אֲזִי יִנּוּחַ לִי:** (יד) עִם־מַלְכִים וְיַעֲצִי אֶרֶץ הַבְּנִים חֲרָבוֹת לָמוֹ: (טו) אִזְ עִם־שָׂרִים זָהַב לָהֶם הַמַּמְלָאִים בְּתִיהֶם בְּסָף: ... (כה) כִּי פָחַד פָּחַדְתִּי וַיֵּאֲתִינִי וְאֲשֶׁר יִגְרָתִי יָבֵא לִי: (כו) לֹא שְׁלוֹתִי וְלֹא שְׁקָטִי וְלֹא־נַחְתִּי וַיָּבֵא רָגְזִי: פ

הבהרות המפרשים

אבן עזרא איוב פרק ג

(ג) יאבד יום - היה מתאוה שיאבד בתחלה היום שנולד בו אם נולד ביום ואם נולד בלילה שתאבד הלילה כי היום שנולד בו יהיה יום חשך והנכון שיתאוה להיותו יום חשך עד שלא יהיה יום וזה טעם יאבד יום ולילה הם כנגד הארץ מפאת השמש בעבור היות הארץ באמצע הגלגלים וצבאות מעלה ואין להם חשך כלל גם קדרות הלבנה מפאת הארץ שהיא למטה אין אור אלא ממעל וזה עניין אל ידרשהו אלוה ממעל כי הארץ היא חשך :

רלב"ג איוב פרק ג

(ג) והלילה אמר הורה גבר - הרצון בו הלילה שאמר המבשר שהורה בה גבר והוא ליל ההריון ויחס ההריון ללילה להיותו עת המשגל לפי החק האנושי ארז"ל מלאך הממונה על ההריון לילה שמו:

אלשיך איוב פרק ג

(א - ב) ויען איוב כו'. הנה דבריו אלה יראו משוללי דעת, כעניה סוערה עצובת רוח היתה כאלמנה מרה כלענה, נפשה מרה לה ממררת אמריה מקללת יומה ולידתה, כי היה חשך ולא אור. ומי גבר כאיוב יהיה בדבריו אורח כנשים. אמנם להורות איוב שלא על ה' יזעף לבו, התנבל ויקלל יומו, לומר, כי לא יחשד שבלי עון יכנו הוא ית' אך מזלו הכהו:

(ו) הלילה ההוא יקחהו אופל ולא אמר יהי חשך, כי הלא זה טבעו כי לחשך קרא לילה, אך יקחהו ויתפסהו אופל, באופן שאל יחד בימי שנה, והוא במה שאמרו ז"ל בב"ר כי י"ב חדש של מבול לא שמשו המזלות, ולכן לא יבאו במספר שנות עולם, כי במקום נקודת תחלת השנה היה בסופה, אמר שילקה באופל הלילה ההוא, בגדר שלא יחד בימי שנה, לבא במספר ירחים שיהיה בטל לגמרי.

מלבי"ם איוב פרק ג

(ב) יאבד יום, יען שחריצת משפט הילד הנולד תלוי לפי המזל ומצב הכוכבים בליל ההריון וביום הלידה, לכן קלל את היום שהיה מוכן להולד בו, ואת הלילה שאמר וגזר את הריונו:

(ו) הלילה, מתחיל לקלל ליל ההריון שיהיה בו אפל, שהוא גרוע מחשך כי החשך נמצא בכל הלילות, אל יחד, הלילה בצירוף היום שאחריו נמנה ליום אחד מימי השנה אשר מספרה שס"ה יום, אשר תקיף השמש את מעגלה היומי שס"ה סבובים ויתהווה מן שס"ה ההיקפים הנמנים, שנה שלימה.

מלבי"ם איוב פרק ג

(ז) שם, עתה בא להראות שהעדר הוא טוב יותר מן ההויה וטוב לו לאדם שלא נברא משנברא, ובא להחליט על כלל מציאות האדם שהוא אך לרעתו, כי כשנחשב כל עניינו ונשקל במאזנים את הצלחתו ושמחת לבו וענגו בימי חייו מצד אחד, ואת הרעות שהוא מעותד אליהם בצד השני, נמצא תמיד כי מספר הרעות רבו מן הטובות. והנה חלק את הרעות הבאים על האדם לשני חלקים, א] הרעות

אשר ישיג מצד גופו, [ב] **הרעות אשר ישיג מצד זולתו מבני אדם**, והרעות אשר ישיג מצד גופו הם משני מינים, א] אשר יגיעו ע"י רגשת נפשו הטבעיים והמוסריים, ע"י תכונת מדותיו ותאוותיו הנטועים בנפשו, כמו החמדה והתאוה והקנאה והגאווה ודומיהם, ועליהם אומר שם רשעים חדלו רגז, ... [ב] **הרעות אשר ימצא מצד בקשת צרכיו ההכרחיים אשר צריך ליגע תמיד להשיג מחיתו וצרכיו**, לא כן אם היה נעדר שם ינוחו יגיעי כח:

פרק שישי – שלושת חבריו של איוב – דברי נחמה ותוכחה

שלושת חבריו של איוב. בלדד השוחי – צופר הנעמתי - ואלפיז התימני, מגיעים כל אחד מהם עם משנה פילוסופית סדורה. כל אחד מסביר לאיוב את דעתו, **ואת הסיבה לאסונות שפקדו אותו**, להלן יוצגו דברי התוכחה של שלושת החברים הללו, לעומת משנתו של אליהוא, שאיוב דוחה בשאט נפש את הגישה של שלושתם, שהאסונות שפקדו את איוב, באו עליו בשל עוונות או חטאים שעומדים לחובתו. לשיטתם, כפי שיפורט ויוסבר בהמשך,

לשיטתם איוב איננו צדיק שלא דבק בו רבב עוון, שהרי אנוש לא יצדק מאלוה, ואם איוב סבור שהוא צדיק בעיניו ולא נחשב לרשע, הלא **לא חשיד קודשא בריך הוא דעביד דינא בלא דינא, וזהו האנוש מאלוק יצדק**. מכל מקום, גם איוב מודה בכך כי **מאן דרחמנא עביד בצדק עביד**, אך נעלה מבינתו, הכיצד ומדוע באו עליו כל האסונות בידועו, כי הוא תם וישר עם אלוהיו. קיים מכנה משותף לגישת החברים הגם שישנם הבדלים בנימוקים השונים של כל אחד משלושת החברים

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©

סימן א – דברי התוכחה של אליפיז התימני

סוד המצודק על פי ספר איוב

איוב פרק ד פסוק א - כא

(א) ויען אליפיז התימני ויאמר: (ב) הנִּשָּׂה דְבַר אֱלֹהִים תִּלְאַה וְעַצֹר בְּמַלְיוֹן מִי יִשָּׂא

איוב פרק ד פסוק א

(א) ויען אליפיז התימני ויאמר: (ב) הנִּשָּׂה דְבַר אֱלֹהִים תִּלְאַה וְעַצֹר בְּמַלְיוֹן מִי יִשָּׂא יוֹכֵל: (ג) הֲנֵה יִשְׁרֵת רַבִּים וַיִּדְּים רַפּוֹת תַּחֲזֹק: (ד) כּוֹשֵׁל יִקְיִמוּן מִלֵּיד וּבְרַבִּים כְּרַעוֹת תֵּאֲמָץ: (ה) כִּי עֲתָהּ תִּבּוֹא אֱלֹהִים וְתִלְא תִּגַּע עֲדִיד וְתִבְהַל: (ו) הֲלֹא יִרְאֲתָךְ כִּסְלִתָךְ תִּקְוֹתָךְ וְתָם דְרָכֶיךָ: (ז) זְכַרְנָא מִי הוּא נְקִי אֲבָד וְאִיפֵה יִשְׁרִים נִכְחָדוּ: (ח) כַּאֲשֶׁר רְאִיתִי חֲרָשִׁי אֹוּ וְזַרְעִי עֲמַל יִקְצְרוּהוּ: (ט) מִנְשַׁמַּת אֱלֹהִים יִאֲבָדוּ וּמְרוּחַ אִפּוֹ יִכְלוּ: (י) שֶׁאֲגַת אֲרִיָּה וְקוֹל שֶׁחַל וְשָׁנִי כַּפִּירִים נִתְעוּ: (יא).... (יז) הַאֲנוּשׁ מֵאֲלוֹהִים יִצְדַּק אִם מַעֲשָׂהוּ יִטְהַרְגֹּבֵר: ...

הבהרות המפרשים

רש"י איוב פרק ד

(א) מענה אליפז - (אליפז בן עשו היה ועל ידי שנתגדל בחיקו של יצחק זכה שתשרה עליו שכינה:
התימני - מארץ תימן מארצו של עשו סא"א): (ב) הנסה - לשון תימה הבעבור שניסה דבר אליך
תלאה בנסיון אחד שניסך בוראך ובא אליך אתה נלאה, ומעתה עצור במילין מי יוכל מלהשיבך:

רלב"ג איוב פרק ד

(ו) כסלתך - ר"ל תקותך והרצון בו שמה שהיית ירא אלהים לא היה אלא לתקותך שישמור קנייניך
וכאשר ראית אבוד הקנינים ההם סרה יראת השם מעל פניך, ... ר"ל תקותך שישמרו קנייניך
היתה סבת תום דרכיך ולזה סר תמימותיך בסוף הקניינים ההם:

אלשיך איוב פרק ד

(ג) הנה יסרת רבים כו'. יאמר, הנה היית נאה דורש בהיותך בריא אולם, ולא נאה מקיים בבא עליך
רעה, כי הנה יסרת רבים בל יבעטו בייסוריך. ואל תאמר אולי קלו ייסוריהם מייסוריך, כי הלא
היו רבים ולא יבצר היו ביניהם כמוך. ושמה תאמר, כי אתה רפו ידיך מגודל הרעה, כי הלא על
דרך נס נפשך מתקיימת בגופך, ... הנה גם ידים רפות תחזק, ולא בלבד היו אשר צרתם מממון
ובנים, כי אם גם (ד) כושל נשבר בגופו כמוך יקימון מיליך

אלשיך איוב פרק ד

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©
(ו) הלא יראתך כסלתך כו'. יראת ה' שהיתה בך שהיא היתה כסלתך בל תבואך רעה, היה ראוי
תהיה עתה הצדקות ההוא תקותך להרפא מתחלואיך, ותום דרכיך מלקוץ ביתר ייסוריך, כי אל
תתיאש מן הרחמים:

(ז) כי זכר נא מי הוא נקי אבד לגמרי, ואיפה ישרים נכחדו בהחלט, וגם שרעתך רבה קרובה
להכחדה, מה שאומר מי הוא נקי אבד,

אלשיך איוב פרק ד

(יז) האנוש מאלוק יצדק כו'. והוא על תלונת איוב והוא שקרה לו כרב הונא שהחמיצו לו ד' מאות
חביות יין, ואמרו לו תלמידי ש על איזה עון היה, ואמר להם מי חשידנא בעיניכו וא"ל ומי
חשיד קודשא בריך הוא דעביד דינא בלא דינא. וזה יאמר, אם צדיק אתה בעיניך ולא נחשבת
לרשע, הלא ביותר לא חשיד קודשא בריך הוא דעביד דינא בלא דינא, וזהו האנוש מאלוק יצדק...

מלבי"ם איוב פרק ד

(ב) פתיחה למענה השניה מענה אליפז.

אליפז החזיק כדעת התורה, כי האדם חפשי בבחירתו, ושמערכת הכוכבים אין להם שום יכולת על
דברים התלויים בבחירת האדם, כי הרשות והכח בידו בכל מעשיו לעשות או לחדול בין טוב ובין רע, ...
דרכי האדם אינם חרוצים מפאת המערכה רק הבחירה בידו להרע או להיטיב לעצמו כפי

שיכין א"ע ברצונו, כי ראינו שהכעס והתאוה ימיתו את האויל בבחירתו להתנהג ... האדם לעמל יולד החריצות עקר וההשתדלות מועיל ומוכרח אל ההצלחה (שם ס') ומה שנראה לפעמים שיצלח האדם הצלחה פתאומית בלא עמל ובלא יגיע כפים כאלו השיג תכלית מאויו בלי אמצעים משתלשלים מובילים אליו, היא הצלחה כוזבת בלתי מתקיימת בידו או ביד בניו, לא כן הצלחת הנהנה מיגיע כפים היא זרועיה תצמיח ותעש פרי

מלבי"ם איוב פרק ד

לכן גם הפחד אשר פחד איוב תמיד (כמ"ש סי' ג' פי כ"ה) כי פחד פחדתי, אשר תלאו בחיקוי שבא אל נפשו מגזרת המערכת, הוא בטעות, כי מפני חטאיו בא לו הפחד, כי לפיהן יעלה או ירד כמ"ש הלא יראתך כסלתך, שיבואר ג"כ שר"ל מכסלתך היה לך לירא ותום דרכיך ראוי שיהיה תקותך ... ומזה הצד באר שלפעמים יגיע אל האדם איזה רעה בהשגחת ה' כדי להצילו עי"כ מרעה יותר גדולה המוכנת לבא, כמי ... שרוצה ליכנס לספינה וקפץ עליו חולי ולא הלך, ונפלו לסטים בדרך ההוא, והספינה טבעה בים, נמצא ע"י הרע שמועט שמרו ה' מרעה יותר גדולה המעותדת לבא (שם י"ז - כ"ג), ... ובזה השיב עפ"י החקירה על תלונת איוב אשר התלונן ואשר היה אצלו מופת חותך להכחיש ההשגחה ממה שנמצאו צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים ... אולם יען שתשובה זאת אינה מספקת בעינינו ורק הוציאה משכלו, כמ"ש הנה זאת חקרנוה, לא סמך על תשובה זאת

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©

מלבי"ם איוב פרק ד

ועקר שטתו בשאלה הזאת של צדיק ורע לו, באר בסי' ד', ואמר שהגיע לו הופעה ע"ז בדרך נבואה, שהודיעו לו בחזיונות לילה שהרע הבא על הצדיק הוא בעבור איזה חטא אשר חטא, כמ"ש רז"ל אין יסורין בלא עון, והגם שלא נמצא לו חטא בהשקפה ראשונה, אין אדם יכול להתהלל לומר זכיתי לבי טהרתי מחטאתי ... מן הנמנע שיזכה ילוד אשה נגד אלהי מרום, ושיאמר שהשלים כל עבודתו לאלהי עושו בתכלית השלימות, ולכן יביא ה' עליו יסורים, לא לרעתו אך לטובתו למרק עונו לרפא חולי נפשו טרם יתמלא סאתו, וטרם יתחייב בעונש גדול יותר כבד ויותר ארוך, אם באבדון נפשו מנצחיותה, אם באבדון גופו למות קודם זמנו ... ומיסורי איוב אין ראיה גם לפי דעתו רק שהצדיק מתיסר לא שהצדיק אובד ... כי היסורין האלה באו עליו בעבור איזה חטא שמצא בו שלא השלים עבודתו כראוי לערך עבודת האל שאין לה גבול ותכלית, ולא באו היסורין להאבידו כי עוד יבנה ויתכונן ...

מלבי"ם איוב פרק ד

הוסיף להוכיח לו שאינו שלם בעבודתו לגמרי, ... שזה סימן שיראתו את ה' לא היה באמת רק מאהבת גמול ויראת עונש, כי הירא את ה' באמת לא ימעדו אשוריו בעת יוכיחנו אלוה, ולא כאיוב הם יפצה פיהו להפך הקערה על פיה ...

(ג) הנה יסרת, ר"ל אך עתה ע"י שפעת פיד לבלי חק לכפור בהשגחה ובפנות האמונה, בזאת יסרת רבים, שזה יהיה להם למוסר השכל, וגם הכושל באמונה יקימון אותו מליך עתה ויצדיק דין שמים,

ויכיר כי צדיק ה' במשפטו, ... מזה יכירו כולם שעבודתך לא היתה לשם שמים רק מאהבת הגמול ויראת העונש, ויראתך היתה ע"י כסלתך ותקותך ולא יראה אמתית ובה יכירו כולם שה' הביא עליך את הרעה במשפט ובצדק, משא"כ אם היית מחריש ומקבל היסורין היו הכל אומרים שצדיק כמוך נתיסר בלא משפט, והיו מוצאים פ"פ לכפור בהשגחה:

מלבי"ם איוב פרק ד

(ו) הלא יראתך כסלתך, שמה שעד עתה היית ירא אלהים לא היתה יראה אמתית, כי היתה רק בסבת כסלתך, שהיית מקוה על ידי יראת ה' להשמר מכל רעה ונזק, והיית ירא יראת העונש לא יראת ה', וכן תקותך היתה סבת תום דרכיך, מה שהיית תמים דרך לא היה לשם ה' רק בעבור תקות הגמול והשכר, כי לכן אחר שראית שה' הביא עליך יסורים וסר טובו ממך התחלת להכחיש בהשגחה ובפנות האמונה, וא"כ מבואר כי הביא עליך היסורין כדין: ... יקרה לרוב שהצדיק מתיסר ביסורים זמניים לפי שעה למרק חטאיו, אבל לא יקרה שיאבד לגמרי, וזה ההבדל בין צדיק לרשע, שהרשע במלאות ספקו זכרו אבד מני ארץ והצדיק שבע יפול וקם ... (יב) ואלי, אמנם על היסורים שבאים על הצדיק, הודיע תשובה אחת אשר השיג על ידי הופעה נבואית, רק שלא היה לו בזה נבואה שלמה (כי תשובת השאלה הזאת מפני מה יש צדיק ורע לו ורשע וטוב לו לא גלה ה' לשום נביא וחזה,

סיכום גישתו של אליפז לאסונות שפקדו את איוב

אליפז מטיח בפני איוב את משנתו, לאמור;

- תקותך שישמרו קנייניך היתה סבת תום דרכיך ולזה סר תמימותיך בסוף הקניינים ההם:
- הנה יסרת רבים כו'. יאמר, הנה היית נאה דורש בהיותך בריא אולם, ולא נאה מקיים בבא עליך רעה, כי אל תתיאש מן הרחמים:
- כי זכר נא מי הוא נקי אבד לגמרי, ואיפה ישרים נכחדו בהחלט,
- אם צדיק אתה בעיניך ולא נחשבת לרשע, הלא ביותר לא חשיד קודשא בריך הוא דעביד דינא בלא דינא, וזהו האנוש מאלוק יצדק...
- כן גם הפחד אשר פחד איוב תמיד כי מפני חטאיו בא לו הפחד, כי לפיהן יעלה או ירד כמ"ש הלא יראתך כסלתך, שלפעמים יגיע אל האדם איזה רעה בהשגחת ה' כדי להצילו עי"כ מרעה יותר גדולה המוכנת לבא,
- עקר שטתו בשאלה הזאת של צדיק ורע לו כמ"ש רז"ל אין יסורין בלא עון, היסורין האלה באו עליו בעבור איזה חטא שמצא בו שלא השלים עבודתו כראוי לערך עבודת האל שאין לה גבול ותכלית, ולא באו היסורין להאבידו כי עוד יבנה ויתכונן ...
- והוסיף להוכיח לו שאינו שלם בעבודתו לגמרי, ... שזה סימן שיראתו את ה' לא היה באמת רק מאהבת גמול ויראת עונש, כי הירא את ה' באמת לא ימעדו אשוריו בעת יוכיחנו אלוה

- הלא יראתך כסלתך שמה שעד עתה היית ירא אלהים לא היתה יראה אמתית, כי היתה רק בסבת כסלתך, שהיית מקוה על ידי יראת ה' להשמר מכל רעה ונוק, והיית ירא יראת העונש לא יראת ה'. יקרה לרוב שהצדיק מתיסר ביסורים זמניים לפי שעה למרק חטאיו, אבל לא יקרה שיאבד לגמרי, וזה ההבדל בין צדיק לרשע, שהרשע במלאות ספקו זכרו אבד מני ארץ והצדיק שבע יפול וקם ...

מענה איוב לאליפז התימני

הבהרות המפרשים

אלשיך איוב פרק ו

התקוממתם כנגדי לומר כי ראויים צרותי אלי, ולמה תעזרוני ואני אשם ברעתי, אם ככה עלה בדעתכם שעל כן התרסתם נגדי, דעו איפוא, כי לא זאת כונתי, רק לספר רעתי וצרותי כדי (כד) שתורוני ושתלמדו אותי טעם לצרותי ואני אחריש ובזה אתנחם: ... ושמא תאמרו, הלא אמרנו לך האנוש מאלוק יצדק, ... כי מאשר ראינו עליך רעה, יותר ראוי לחשוד אותך מלחשוד לו יתברך, איני חפץ בטענה זו, שהוא מאומדן דעת בלבד

אלשיך איוב פרק ו

(כו) הלהוכח שהוא להוכח מלים בלבד תחשובו שמספיק, לא כן הוא, רק מלים בלב שלם. וכענין נאים הדברים היוצאים מפי עושיהם, שאז יוצאים מן הלב, וגם בכלל מה שתחשובו הוא ולרוח אמרי נואש נגוע מוכה כמוני, שלא תשימו לב להשכיל אם כנים דברי, רק תחשבו לרוח בראותכם אותי נואש, כי נמאסו גם אמרי בעיניכם:

(ד) ... ונגד מ"ש לו אליפז שהיסורים באו עליו לטובתו, כי לא יתסר רק זמן מוגבל למרק חטאיו ועיי"כ ינצל מעונש נצחי ... ע"ז השיב איוב כי מן יסוריו יש ראייה שימצא צדיק אובד, כי אי אפשר כלל שירפא מחליו זה ושישוב לראות באור החיים.... (כד) הורוני להשיב על וכוחי, ואני אחריש ולא אתלונן עוד, אבל לא כמו שאתם משיבים על תוכחתי להוכיח מן היסורים שבאו עלי כי חטאתי, כי הלא זה עצם הוכוח שאני צועק שבאו עלי יסורים בחנם, ואיך תביאו ראייה מן הדבר בעצמו שעליה אנו דנים ומתוכחים, בהכרח אתם צריכים לברר מצד אחר שחטאתי, וזה אני מבקש ואומר מה שגיתי הבינו לי, הודיעו לי מה היה השגיון שלי: ... (כה) מה נמרצו, הנה התאמתות הדבר יהיה אם אמתתו מבוררת מצד עצם המושג בעצמו, לא אם רוצה לברר הדבר מפני שכך נראה לו וכך נדמה בעיניו, שלא מפני שהוא מדמה כך יתברר שכן הוא האמת ... (כח) ועתה, אחר שאני העצם הנידון אם אני צדיק אם אני רשע, כי בזה תלוי עיקר הוכוח אם נתיסרתי כדין או שלא כדין, א"כ הואילו והתחילו ופנו בי, לחפש אחר מעשי אם נמצא בי שמץ דבר רע אם לא, ואז על פניכם אם אכזב, ... (כט) שובו נא, לעיין שנית ולדרוש היטב ולא לסמוך על המדומה, ... שאחר העיון לא תמצאו בי שום עולה... לא די שאינה עולה כי עוד היא עצמה תעיד על צדקי שלא נמצא בי שום חטא ושנתיסרתי בחנם:

סיכום תשובתו של איוב לאליפז. איוב לא מקבל בשום פנים את שיטתו ואת תוכחתו של אליפז, שכביכול האסונות שפקדו את איוב באו בגלל עוונות, שכן איוב מאמין בצדקתו ובהיותו חף מכל פשע.

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©
סימן ב – דברי התוכחה של בלדד השוחי

סוד המצרף על פי ספר איוב

איוב פרק ח פסוק א - כב

(א) ויען בלדד השוחי ויאמר: (ב) עד־אן תמלל־אלה ורוח כביר אמרי־פיך:
 (ג) האל יעות משפט ואם־שדי יעות־צדק: (ד) אם־בניד חטארלו וישלחם
ביד־פשעם: (ה) אם־אתה תשחר אל־אל ואל־שדי תתחגן: (ו) אם־זך וישר
אתה כיעתה יעיר עליך ושלם נות צדקך: (ז) והיה ראשיתך מצער
ואחריתך ישגה מאד: (ח) כי־שאלנא לדר רישון וכוֹנן לחקר אבותם: (ט)
כיתמול אנחנו ולא נדע כי צל ימינו עלי־ארץ: (י) הלא־הם יורוד יאמרו לך
ומלכם יוצאו מלים: (יא) היגאה־גמא בלא בצה ישגה־אחו בלימים: ...
 (יג) כֹּן ארחות כל־שכחי אל ותקות חנף תאבד: (טו) ישען על־ביתו ולא
יעמד יחזיק בֹּו ולא יקום: ... (יח) אם־יבלענו ממקומו וכחש בֹּו לא
ראיתיד: (יט) הרהוא משוש דרכו ומעפר אחר יצמחו: (כ) הראל לא
ימאסתם ולא־יחזיק ביד־מרעים: (כא) עדימלה שחוק פיך ושפתיד
תרועה: (כב) שנאיך ילבשר־בשת ואהל רשעים איננו: פ

על פי דברי רש"י

הבהרות המפרשים

אלשיך איוב פרק ח

(א) ויען בלדד השוחי וכו'. תחלת דברי פיו רצה להכזיב מאמר איוב על כללות תלונותיו שאמר, כי **כל מה שמתריס וקורא תגר הוא שלא מלב ורוח, כי אם מגודל צרתו מן השפה ולחוץ**, כאומרו אדברה בצר רוחי אשיחה במר נפשי, ... **אם לא היית אומר זה רק פעם אחת או שתיים שנעשה לך שלא כדין, החרשתי, אך שנית ושלושת והרחבת פה והארכת לשון בדברים אלה**, אגזור אומר, **שלא נמשך לך זה מגודל הצער רק מגסות הרוח, להטיח דברים כלפי מעלה:**

מלבי"ם איוב פרק ח

(ג) האל יעות משפט, ..., אמנם צדיק וישר ה' ואין עול, כי. אם בניך חטאו לו, שעל בניך לא אוכל לומר שנתיסרו ע"ד התמורה כדי להרבות שכרם אחר שהם מתו ונאבדו, אבל עליהם לא תוכל להחליט שלא חטאו, ובודאי חטאו לו (כמ"ש בעצמו אולי חטאו בני) ולכן וישלחם ביד פשעם, כי שלחם ביד הפשע עצמו, ... אבל הנוגע לך שאתה טוען כי צדיק אתה, אני משיב לך. **אם אתה תשחר אל אל ותתפלל לפניו, אז. אם האמת כדבריך כי זך וישר אתה אז יתברר לך כי עתה, מה שהביא עליך יסורים אינו מצד קצפו או מצד הסתרת פנים וסילוק השגחתו, רק בהפך כי עתה ע"י היסורים יעיר עליך, ובהיסורים בעצמם ישלים את נות צדקך לכוונן את נודך בשלימות גדול כראוי לך לפי צדקך**, ופרי היסורים הללו יהיה, כי. והיה ראשיתך מצער, שע"י אחריתך ישגה מאד, **שהיסורים שהביא עליך בלא חטא יהיה כדי להטיבך באחריתך ולכוונן אותך לשם ותפארת:**

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©

אלשיך איוב פרק ח

(ה) אם אתה תשחר כו' לומר הנה בצרותיך אלה הרווחת לעלות על רצון קונך, כי **בהתחנך אל אל המרחם, ואל שדי האומר לצרות די, כמאמרם ז"ל על ואל שדי יתן לכם רחמים, מי שאמר לעולמו די יאמר לצרותיכם די**, כי עתה, כלומר **על יד צרות שבאו עליך ומירקו איזו חלאה, כי אין אדם צדיק בארץ כו', תהיה התחנה בעת כזאת הכנה להעיר עליך להרבות שלום לך ולביתך כל כך**, שיעור שיהיה ראשיתך אשר היה לך קודם הצרות מצער, בערך מה שאחריתך ישגה מאד, **וזה ימשך לך מהצרות על יד קבלתך אותם למחילה ולסליחה בסבר פנים יפות בהתחנך, מה שאין כן אם לא לקית כלל שלא היית נטהר:** או יאמר, לא ימנע או ייסוריך הם בתורת חסד, **ייסורין של אהבה, או תוכחת על עון ליטהר. על הא' אמר אם אתה תשחר אל אל בעל החסד**, ואם הוא הב', אמר, ואל שדי תתחנן השודד ומכניע על עון:

אלשיך איוב פרק ח

(ח) כי שאל נא לדור רישון. הלא אמרתי לך כי לטובתך מייסרך ה', כי כן יעשה את הצדיק להיטיב לו באחריתו, ואם עודך מחזיק בתלונתך ולא יכנסו דברי באזניך, ויעלה על רוחך יעשה הקדוש ברוך הוא שלא כדין חלילה, בראותך רשע וטוב לו צדיק ורע לו, לא למראה עיניך תשפוט, כי אם שאל נא לדור ראשון, והם זקני הדור הקודם לך, וחיסר אל"ף מראשון למה שתחלת הדור הקודם לו איננו קיים רק שיירי הדור, על כן חסרו האל"ף על חסרון ראשי הדור כי איננו,

מלבי"ם איוב פרק ח

(ח) כי שאל נא, הודיעו ששטה זאת שיסורי הצדיק הם ע"ד התמורה להרבות כבודו באחריותו, קבלה בקבלה מדור ראשון, שהם קבלה מאבותיהם אשר חקרו ועיינו בדבר הזה:

מלבי"ם איוב פרק ח

(ט) כי תמול אנחנו, שאנחנו א"א שנעמוד על אמתת הדבר לדעת אותו ע"י הבחינה והנסיון שהבחינה לא תהיה אלא ברבות הימים ורב זמן, ואנחנו זה מקרוב נולדנו, וימינו דומים כצל החולף מהרה, וא"א לדעת הכל בזמן קצר כזה, רק צריכים אנו לסמוך על הקבלה הנמשכת מדור דור, אשר הם חתנו הדברים ברבות הימים והקורות

אלשיך איוב פרק ח

(יא) היגאה גומא וכו'. והענין שלא יעלה על רוחך שייטב לרשעים ויגדלו ויצמיחו בעולם הזה, אם לא על מימי איזה זכות שיש להם, ומאכילים אותו להם פה להשמדם באחריתם. והנה יתחלקו לשני חלקים, יש תהיה להם מעלה אך לא רבוי זרע ונכסים, ויש שגם זה להם. ועל האי' אמר, היגאה גומא, והוא, כי יגאה הוא לשון הגבהה, האם יגבה הגמא אם לא על היותו בבצה

סיכום גרסתו של אלדד השוחי – על פי המפרשים

- שלא נמשך לך זה מגודל הצער רק מגסות הרוח, להטיח דברים כלפי מעלה:
- הנוגע לך שאתה טוען כי צדיק אתה, אני משיב לך. אם אתה תשחר אל אל ותתפלל לפניו, אז. אם האמת כדברייך כי זך וישר אתה אז יתברר לך כי עתה, מה שהביא עליך יסורים אינו מצד קצפו או מצד הסתרת פנים וסילוק השגחתו, רק בהפך כי עתה ע"י היסורים יעיר עליך, ובהיסורים בעצמם ישלים את נות צדקך לכוונן את נוד בשלימות גדול כראוי לך לפי צדקך
- שיהיה ראשיתך אשר היה לך קודם הצרות מצער, בערך מה שאחריתך ישגה מאד, וזה ימשך לך מהצרות על יד קבלתך אותם למחילה ולסליחה בסבר פנים יפות בהתחנך, מה שאין כן אם לא לקית כלל שלא היית נטהר
- כי שאל נא לדור רישון. הלא אמרתי לך כי לטובתך מייסרך ה', כי כן יעשה את הצדיק להיטיב לו באחריתו, ואם עודך מחזיק בתלונתך ולא יכנסו דברי באזניך, ויעלה על רוחך יעשה הקדוש ברוך הוא שלא כדון חלילה, בראותך רשע וטוב לו צדיק ורע לו, לא למראה עיניך תשפוט, כי אם שאל נא לדור ראשון.
- כי תמול אנחנו, שאנחנו א"א שנעמוד על אמתת הדבר לדעת אותו ע"י הבחינה והנסיון שהבחינה לא תהיה אלא ברבות הימים ורב זמן, ואנחנו זה מקרוב נולדנו, וימינו דומים כצל החולף מהרה, וא"א לדעת הכל בזמן קצר כזה, רק צריכים אנו לסמוך על הקבלה הנמשכת מדור דור.
- שלא יעלה על רוחך שייטב לרשעים ויגדלו ויצמיחו בעולם הזה, אם לא על מימי איזה זכות שיש להם

המענה של איוב לתוכחתו של חברו אלדד השוחי

סוד המצרף על פי ספר איוב

איוב פרק ט פסוק א - לה

(א) ויען איוב ויאמר: (ב) אמנם ידעתי כיכן ומהיצדק אנוש עסאל: (ג) אסיחפץ לריב עמו לאיעננו אחת מניאלף: (ד) חכם לבב ואמיץ כח מיהקשה אליו וישלם: (ה) המעתיק הרים ולא ידעו אשר הפכם באפו: (ו) המרגיז ארץ ממקומה ועמודיה יתפלצון: (ז) האמר לחרס ולא יזרח ובעד כוכבים יחתם: (ח) נטה שמים לבדו ודורד עלבמתי ים: ... (י) עשה גדלות עדאין חקר ונפלאות עדאין מספר: ... (יב) הן יחתף מי ישיבנו מייאמר אליו מהתעשה: (יג) אלוה לאישיב אפו תחתו תחתיו שחחו עזרי רהב: (יד) אף פראנכי אעננו אבחרה דברי עמו: (טו) אשר אסצדקתי לא אענה למשפטי אתחנן: (טז) אסיקראתי ויענני לאאמין כייאזין קולי: (יז) אשר בשערה ישופני והרבה פצעי חנם: (יח) לאיתנני השב רוחי כי ישבעני ממרים: ... (כ) אסאצדק פי ירשיעני תסאני ויעקשני:

הבהרות המפרשים

אלשיך איוב פרק ט

(ב) אמנם ידעתי כו'. השיב על דברי בלדד שאמר האל יעות משפט כו', ואמר אמנם ידעתי כי כן, דלא עביד קודשא בריך הוא דינא בלא דינא, וייסרני בתוכחות על עון, אך תלונתי היא על אופן העריכו העון, כי האנוש במה שהוא אנוש קטן הערד וחומרי, ..., ואני במה שאני אנוש לא אמלט מלעשותו

מצודת דוד איוב פרק ט

(ב) אמנם וגו' - בא להשיב על דברי בלדד ואמר מה שאמרת האל יעות משפט וגו' הנה באמת ידעתי גם אני כי כן הוא בעבור זה שפטתי שהכל בא מצד המערכה אבל כל תלונתי מהו הגמול כאשר יצדק אנוש עם אל ללכת בדרכיו הלא גם הוא נעזב להנהגת המערכה והיה כצדיק כרשע ומקרה אחד להם:

מלבי"ם איוב פרק ט

(ה) המעתיק, משיב על דברי בלדד שאמר האל יעות משפט שר"ל א"ל שיהי' הצדיק נעזב אל המקרה ושישיגו אותו יסורים בלא חטא שזה יהי' עול ועוות אשר הוא רחוק מחק האל, ע"ז משיב כי גם הוא מודה בזה כמ"ש אמנם ידעתי כי כן, אבל מה שנדמה לנו שהרע המגיע לאיש פרטי בחנם

הוא עול בא מצד שאנו דנים את האיש המיוסר כאילו היה רק הוא לבדו במציאות, אבל באמת **אם נשקיף על כלל המציאות, אשר הצדיק הפרטי המיוסר הוא כאין בערכו, לא יהיה זה עול ועוות כלל**

מלבי"ם איוב פרק ט

(יג - יד) **אלוה**, עתה מתחיל להשיב על שטת בלדד שיסורי איוב באו ע"ד התמורה, **וא"ל שאם יתפלל אל ה' ישגא אחריתו ויקבל טוב בעד היסורים**, ... משיב איך יצויר זה, שאם שופט עריץ יצוה ליסר נקי חנם, והוא מברר שהוא חף מפשע והשופט לא יסיר ידו מעליו, איך נאמר אל המוכה שלא יבקש דרך דין ומשפט רק יחון אל השופט ובוזה יחדל מהכותו?

אלשיך איוב פרק ט

(יג) **אלוק** אחר שחרה אפו לעשות הרוגז לא ישיב אפו על ידי סניגורים... **אלוק לא ישיב אפו**, והראיה כי הלא תחתיו שחחו המלאכים עוזרי רהב ולא שוה למו, ואם כן איפוא, גם על הסניגורים אשר לי, לא יפלא שעמדו מנגד ואין דובר אליו דבר:

מלבי"ם איוב פרק ט

(טו) **אשר אם צדקתי לא אענה**, אם לא אוכל לענות ולהשיב לו שצדקתי ע"פ הדין והמשפט כי טענה זו לא תועיל להשיב אפו הטורף, וא"כ איך למשופטי אתחנן איך אזכה ע"י תחנונים? אם לא אזכה מצד שהדין עמי איך אזכה ע"י תחנונים וחסד? בהפך אני אומר

אלשיך איוב פרק ט

(טו) **אשר אם צדקתי** שיש לי טענה להצדיק עצמי, ולהנצל מן הדין לא אענה מהמורה הגדול ככל הכתוב למעלה, כי לא אערב אל לבי, לאומר ולמשופטי אתה אומר אלי שאתחנן, כי יש שני דברים. א', שאין מרחמין בדין. ב', שיוורה בהתחנני שאיני זוכה בדין ומבקש דרך חסד:

אלשיך איוב פרק ט

(יח) **לא יתנני השב רוחי**. כי הלא רוחי יוצאה ממני לשוב למקומה הראשון, **ולא יתנני שאשיבנה אליו למקומה והיא בשערי מות**, והוא צער שאין למעלה הימנו בכל מיני ייסורין, ואין זה כי אם שישביעני ממרוורים בעכב רוחי בקרבי, **למען אשבע מרורות עצומים ורבים, ולא יתנני אמצא מנוחה במות**:

מלבי"ם איוב פרק ט

(יח) **לא יתנני השב רוחי**, שלא לבד שלא יאזין קולי להקל יסורי, רק שמה שפונה אלי לענות אותי הוא להרבות היסורים יותר עד שלא יניח אותי אף שישוב רוחי, דהיינו הרוח שיצא בעת הקריאה לא

יתן אותו שישוב אל קרבי רגע במנוחה, כי תיכף ישביעני ממרורים וכפור היסורין והמכות עד שיקצר רוח הנשימה מגודל הכאב:

אלשיך איוב פרק ט

(כ) אם אצדק בדיני הלא פי ירשיעני, כי הנה בצדקי יראה, כי שלא כדין עשה לי חלילה, והנה פי ירשיעני, כי הלא דבר פי בפתח דברי במענה הלזה, אמנם ידעתי כי כן, והוא תשובה על מאמר בלדד בפתח דבריו האומר האל יעות משפט כו' והודתי ואמרתי אמנם ידעתי כי כן, שלא יעות חלילה, ואיככה אוכל ואומר כי שקר מלי, ומה גם נגדו יתב'

מלבי"ם איוב פרק ט

(כא) תם, ר"ל ואם אומר שבאמת אני תם ובכ"ז לא אדע נפשי, שבכ"ז איני יודע את עצמי, ויוכל להיות שאני רשע ושהכני במשפט, שבזה אצדיק את האל כפי טענת אליפו שאמר האנוש מאלוה יצדק, ע"ז אמאס חיי כי נבחר מות מחיי בוז כאלה, שהגם שהוא יודע שהוא צדיק יאמר שאינו יודע את נפשו ושהוא רשע

אלשיך איוב פרק ט

(כא) תם אני לא אדע נפשי כו'. הנה יראה היותו מסתפק בענין הגלגול, שאמר תם אני ולמה לקיתי לא אדע נפשי, אם היא חייבת מן הגלגול הקודם, ועל כן אמאס חיי שאחיה לסבול גופי מה שלא חטא, וטוב טוב היה שתצא נפשי ותדון לבדה בגהינם על חטאתיה, וינוח הגוף שלא חטא

מלבי"ם איוב פרק ט

(כט - לא) אנכי ארשע, ... אם תפרש ענין התמורה אשר הניח בלדד, שר"ל, שה' מביא יסורים על הצדיק שע"ז יכניע את לבבו שלא יחטא בעתיד ... ע"ז משיב, אם תאמר שבאו עלי יסורים מדאגה מדבר אשר אנכי ארשע בעתיד, וה' מביא עלי יסורין כדי שלא ארשע, ע"ז משיב למה זה הבל איגע בעוד אשר התרחצתי במי שלג. למה יקדים להביא היסורים טרם שהרשעתי ושעוד לא חטאתי, היה לו להמתין עד שארשע ואחטא ואז בשחת תטבלני

איוב משיב לדברי בלדד

איוב משיב על דברי בלדד שאמר האל יעות משפט ע"ז משיב כי גם הוא מודה בזה כמ"ש אמנם ידעתי כי כן,

- **מה שאמרת האל יעות משפט** וגו' הנה באמת ידעתי גם אני כי כן הוא בעבור זה שפטתי שהכל בא מצד המערכה. תלונתי מהו הגמול כאשר יצדק אנוש עם אל ללכת בדרכיו הלא גם הוא נעזב להנהגת המערכה והיה כצדיק כרשע ומקרה אחד להם
- איך יצויר זה, שאם שופט עריץ יצוה ליסר נקי חנם, והוא מברר שהוא חף מפשע והשופט לא יסיר ידו מעליו, איך נאמר אל המוכה שלא יבקש דרך דין ומשפט רק יחון אל

השופט ובזה יחדל מהכותו?! איך למשופטי אתחנן איך אזכה ע"י תחנונים? אם לא

אזכה מצד שהדין עמי איך אזכה ע"י תחנונים וחסד?

- הלא רוחי יוצאה ממני לשוב למקומה הראשון, ולא יתנני שאשיבנה אליו למקומה והיא בשערי מות.
- שלא לבד שלא יאזין קולי להקל יסורי, רק שמה שפונה אלי לענות אותי הוא להרבות היסורים יותר עד שלא יניח אותי אף שישוב רוחי
- אם אצדק בדיני הלא פי ירשיעני והודתי ואמרתי אמנם ידעתי כי כן, שלא יעות חלילה. אם אברר לפני השופט שאני צדיק בדיני ושהכני בחנם, הלא בזה עצמו פי ירשיעני שזה עצמו שאומר בפי שאני צדיק נגד האל בזה אני רשע
- תם אני ולמה לקיתי לא אדע נפשי, אם היא חייבת מן הגלגול הקודם, ועל כן אמאס חיי שאחיה לסבול גופי מה שלא חטא – במלים אלה איוב עצמו מבין כי חטאו לא מן הגלגול הזה כי אם מגלגול קודם.
- אם תפרש ענין התמורה אשר הניח בלדד, שר"ל, שה' מביא יסורים על הצדיק שע"י? יכניע את לבבו שלא יחטא בעתיד ע"י משיב למה יקדים להביא היסורים טרם שהרשעתי ושעוד לא חטאתי, היה לו להמתין עד שארשע ואחטא ואז בשחת תטבלני

איוב ממשיך לבטא את תחושותיו ואת טענותיו – מבקש מה' לדעת במה חטא

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©

סוד המצורף על פי ספר איוב

איוב פרק י

(א) נקטה נפשי בחיי אַעֲזֹבָה עָלַי שִׁיחֵי אֲדַבְרָה בְּמִרְ נַפְשִׁי: (ב) אמר
אלֵאלוה אלֵתִרְשִׁיעֵנִי הוֹדִיעֵנִי עַל מַה־תִּרְיַבְנִי: ... (ד) העיני בְּשַׁר
לִךְ אִם־כָּרְאוֹת אֲנֹשׁ תִּרְאֶה: (ה) הכימי אֲנֹשׁ יִמְיֵךְ אִם־שְׁנוֹתֶיךָ כִּימֵי גֶבֶר:
(ו) כִּי־תִבְקֹשׁ לַעֲזוֹנִי וְלַחֲטָאתִי תִדְרוֹשׁ: (ז) עַל־דַּעְתְּךָ כִּי־לֹא אֲרֻשֶׁע וְאִין
מִיִּדְךָ מִצִּיל: (ח) יִדְיֵךְ עֲצֻבוֹנִי וַיַּעֲשׂוֹנִי יַחַד סָבִיב וְתִבְלַעֲנִי: (ט)
זְכַרְנָא כִּי־כַחֲמֵר עָשִׂיתָנִי וְאַלְעַפֵּר תִּשְׁיַבְנִי: ... (יא) עֹזר וּבֶשֶׁר תִּלְבִּישָׁנִי
וּבַעֲצָמוֹת וְגִידִים תִּסְכַּכְנִי: (יב) חַיִּים וְחֹסֵד עָשִׂיתָ עִמָּדִי וּפְקַדְתָּ שְׁמֵרָה
רוּחִי: ... (יד) אִם־חֲטָאתִי וְשִׁמְרַתָּנִי וּמַעֲזוֹנִי לֹא תִנְקֵנִי: (טו)
אִם־רִשְׁעָתִי אֵלָלִי לִי וְצַדִּיקְתִּי לֹא־אֲשָׂא רֹאשִׁי שֶׁבַע קָלוֹן וְרָאָה עֵינָי: ... (יח)
וְלִמָּה מִרְחַם הוֹצֵאתָנִי אֲגֹועַ וְעֵינִי לֹא־תִרְאֵנִי: ... (כ) הֲלֹא־מַעֲט יָמֵי וַחֲדָל
וְשִׁית מִמֶּנִּי וְאַבְלִיגָה מַעֲט: (כא) בְּטָרִם אֵלֶיךָ וְלֹא אֲשׁוּב אֶל־אֶרֶץ חֲשָׁד
וְצַלְמוֹת: (כב) אֶרֶץ עֵיפֹתָהּ כִּמוֹ אֶפֶל צִלְמוֹת וְלֹא סְדָרִים וְתַפַּע כְּמֹר־אֶפֶל: פ

הבהרות המפרשים להמשך טרוניותיו של איוב על האסונות שפקדו אותו ללא עוול בכפו

אלשיך איוב פרק י

(ב) אומר אל אלוך ראשונה טרם אענה, אל תרשיעני ותחייבני על מה שאומר, כי אין כוונתי להצדיק עצמי יותר ממך חלילה, רק שלמה שאין יד שכלי משגת טעם דינדך, ואערוך לפניך כדי שתודיעני בתשובתך על מה תריבני את עצמי ובשרי, מה שאין כן לנפש שהוא חלקך, כי (ג) הטוב לך כי תעשוק, כי הלא דרך המלך בשר ודם שלהטיב לעצמו עושק את זולתו, אך אתה לא כן, כי הכל שלך וזהו הטוב מגיע לך, כי תעשוק כאשר יבא באורו בס"ד: מלבד מה שכתבנו עוד יתכן יאמר, עד פה דברתי אליכם מה שהיתה תלונתי עליו יתב', וכי הראוי הוא לווכח לנכח אתו ית' ולא עמכם, עתה אמר הנה מעתה אומר אל אלוך ולא לכם, וזה החלי ממני ואליו, ומאמרי הוא אל תרשיעני, אל תעשה אותי רשע שאהרהר ואדבר נגדך, על בלתי יודעי מהיכן נתחייבתי ליענש בצרה הזאת, לכן הודיעני על מה תריבני ואדעה למען לא אחטא לך:

אלשיך איוב פרק י

(ד) העיני בשר לך שיראה לעיניים, כי הכראות אנוש שאינו רואה רק מה שבאור ולא מה שבחשך, כי ראייתו היא על יד קבלת עינו מהאור מה שאין כן בחשך, שאין שם ממי יקבל, האם כך תראה, חלילה לך, שאינך מקבל מהחוץ, ... הטוב לך כו'. לומר הנה מלך בשר ודם עושק להנאתו, אך אתה הטוב והנאה יש לך כי תעשוק, כלומר, כי הכל שלך. והענין כי הלא כתבנו מרז"ל, כי היתה הנפש באיוב כיון בחבית שבורה, נמצא כי הנפש תצטער שהיא אובדת מלהיות למעלה בבית תענוגיה, והחומר בחסרונו הרב. אמר הטוב לך על הנפש כי תעשוק אותה מלהיות במושבה העליון... ואם הוא כי שמעת אל עצת השטן, באמור לך אולם שלח נא ידך וגע כו', האם על עצת רשעים הופעת, בתמיהה, אך הוא לא עשה דבר כי אתה פתחת לו לשיקטרג, כי הלא העיני בשר לך ששאלת לו מתחלה מאין תבא, האם לא ראית אתה, ועוד שאמרת לו השמת לבך אל עבדי כו'. האם כראות אנוש תראה הרואה לעיניים ולא ללבב, שאמרת לו השם לבו לראות אם צדיק או רשע הוא, מי שאתה מעיד עליו שהוא תם וישר כו'

אלשיך איוב פרק י

(ז) על דעתך היה כי לא ארשע, כי ידעת העתיד ועם כל זה מסרתני ביד השטן, לאיזו סיבה, והיתכן שמכל זכותי שהם מלאכי סניגורים אין מידך מציל, וזהו ואין מידך מציל, בתמיהה:

מלבי"ם איוב פרק י

(ב) אומר, מתחיל טענה חדשה, והוא, כי אחר שמחק שלימות האל שידע כל הדברים, כי אין ליחס אליו הסכלות, ואחר שמתנאי אחדותו שלא ישתנה, וא"כ א"א שיהי' שינוי בידיעתו ושתתחדש לו ידיעת דבר שלא ידע מתחלה, ולפ"ז מוכרח שידע כל הדברים העתידיים בידיעה מוחלטת מכרעת א' משני קצות האפשר, וכמו שיבאר בראיות, וא"כ ידיעת ה' את העתיד מסלקת את הבחירה, שאחר שידע ה' שאיוב ירשע היה מוכרח להרשיע ולא יצוייר אפשרות כלל על ההפך,

וא"כ אני טוען ואומר אל אלוה אל תרשיעני היינו אל תעשה אותי שארשיע, כי רשעי מחוייבת ע"י ידיעתך הקדומה ואתה מכריח אותי שאהיה רשע, ואין הבחירה עוד בידי שלא ארשיע, שא"כ יתחדש דבר אשר לא ידעת תחלה וא"א ליחס אליך סכלות, ותתחדש לך עתה ידיעה מה שלא ידעת וא"א ליחס לך שינוי והתחדשות ידיעה, וא"כ אחר שאתה הרשעת אותי והכרחתני לחטוא א"כ הודיעני על מה תריבני, הלא מעשי מוכרחים לא בחיריים ואתה גרמת אותם לא אני:

מלבי"ם איוב פרק י

(ו - ז) כי תבקש לעוני כאילו על דעתך כי לא ארשע, ... ולחטאתי תדרוש ואין מידך מציל, ר"ל מה שתבקש ותחפש את עוני מזה מבואר שעלה על דעתך תחלה שלא ארשע, ולכן תבקש את חטאתי, כי אם היית יודע שאחטא א"צ לך לבקש, ומה שתדרוש לחטאתי להעניש אותי על חטאתי, זה מורה ההפך שידעת שאחטא וא"כ הלא אין מידך מציל, כי ידיעתך הקדומה שאחטא זה מורה שאין לי בחירה לעשות ההפך ולמנוע מן החטא, ואם כן למה תדרוש להענישני הלא אין מידך

מציל:

סיכום שאלותיו ותהיותיו של איוב כלפי ה' ית' באשר אין הוא מבין מה פשר האסונות שפקדו אותו ומה הסיבה לכך

• איוב מתלונן בזה שהוא אומר, "אין יד שכלי משגת טעם דינך" ומבקש מהקב"ה להודיעו, לאמור; בתשובתך על מה תריבני את עצמי ובשרי, ואדעה למען לא אחטא לך: הטוב לך כו'. לומר הנה מלך בשר ודם עושק להנאתו, אך אתה הטוב והנאה יש לך כי תעשוק, כלומר, כי הכל שלך. והענין כי הלא כתבנו מרז"ל, כי היתה הנפש באיוב כיון בחבית שבורה,

• העיני בשר לך ששאלת לו (לשטן) מתחלה מאין תבא, האם לא ראית אתה, ועוד שאמרת לו השמת לבך אל עבדי האם כראות אנוש תראה הרואה לעינים ולא ללבב, שאמרת לו השם לבו לראות אם צדיק או רשע הוא. על דעתך היה כי לא ארשע, כי ידעת העתיד ועם כל זה מסרתני ביד השטן, לאיזו סיבה, והיתכן שמכל זכיותי שהם מלאכי סניגורים אין מידך מציל, וזהו ואין מידך מציל, בתמיהה:

• אני טוען ואומר אל אלוה אל תרשיעני היינו אל תעשה אותי שארשיע, כי רשעי מחוייבת ע"י ידיעתך הקדומה ואתה מכריח אותי שאהיה רשע, ואם כן למה תדרוש להענישני הלא אין מידך מציל:

סימן ג – דברי התוכחה של צפר הנעמתי

סוד האצורה על פי ספר איוב

איוב פרק כ פסוק א - כט

(א) ויען צפר הנעמתי ויאמר: (ב) לכן שעפני ישיבוני ובעבור חושי בי: (ג)

איוב פרק כ פסוק א - כט

(א) ויען צפר הנעמתי ויאמר: (ב) לכן שעפני ישיבוני ובעבור חושי בי:
(ג) מוסר כלמתי אשמע ורוח מבינתי יענני: (ד) הזאת ידעת מניעד מני שים אדם עליארץ: (ה) פי רננת רשעים מקרוב ושמחת חנף עדירגע: (ו) אם יעלה לשמים שיאז וראשו לעב יגיע: (ז) נגללו לנצח יאבד ראיו יאמרו איו: (ח) פחלום יעוף ולא ימצאוהו וידד פחזיון לילה:
(ט) עין שזפתו ולא תוסיף ולא עוד תשורנו מקומו: (י) בניו ירצו דלים וידיו תשבנה אנו: (יא) עצמותיו מלאו עלומו עלומיו ועמו עלעפר תשכב: (יב) אם יתמתיק בפיו רעה יכחידנה תחת לשונו: (יג) יחמל עליה ולא יעזבנה וימנענה בתוך חכו: (יד) לחמו במעיו נהפך מרורת פתנים בקרבו: ...
(כג) יהי למלא בטנו ישלחבו חרון אפו וימטר עלימו בלחמו: ...

הבהרות המפרשים

אלשיך איוב פרק כ

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©

(ה) רננת רשעים כו'. והוא, כי תוקע עצמו לומר כי עון בניו ביין משתייהם המיתם, ועון אביהם שמלבד שלא כיהה בהם החניפם, שלא עצבם לאמר מדוע ככה עשיתם כי רעה נגד פניכם, ... על כן גם הוא נפל שדוד, ... אלא שעדיין קושייתו במקומה, כי הוא יתברך מאריך לרשעים ולמה לא האריך לצדיק כמוהו, ... הן אמת שדרכו ית' להאריך לרשעים, אך הוא לאשר הם רשעים מתחלתם או הרשיעו מעט מעט עד כי גדל רשעם, אך אשר הם צדיקים גמורים ונהפכו מרוב צדקתם ונעשו רשעים, עליהם ישפוך כמים עברתו יתברך, ע"ד מה שוסבינו נשערה מאד, והוא כי בקרוביו יתקדש:

מלבי"ם איוב פרק כ

(ה) רננת רשעים מקרוב. רק זה מזמן קרוב נעשה זה מה שהרשעים מרננים ומצליחים. כי בימי קדם לא היו מצליחים כי היו עושים בהם משפט חרוץ. וא"כ לא תוכל להוציא מזה משפט כולל לאמר שהצלחת הרשע תמשך תמיד. כי שמחת חנף לא תמשך רק עדי רגע ובזמן קרוב יופסק הצלחת הרשעים:

סיכום גישתו של צפר הנעמתי – צפר מטיח בפני איוב שחטא בכך שלא ריסן את בניו החוטאים וה' מקפיד עם הצדיקים – בחינת עונשו של הרשע לא צריכה להיעשות לנוכח מקרה ספציפי בודד אלא לאורך זמן, כי הצלחת הרשע לא תימשך לעד; עון בניו ביין משתייהם המיתם, ועון אביהם שמלבד שלא כיהה בהם החניפם, שלא עצבם לאמר מדוע ככה עשיתם כי רעה נגד

פניכם, אלא שעדיין קושייתו במקומה, כי הוא יתברך מאריך לרשעים ולמה לא האריך לצדיק כמוהו, אך אשר הם צדיקים גמורים ונהפכו מרוב צדקתם ונעשו רשעים, עליהם ישפוך כמים עברתו יתברך.

מענה איוב לתוכחתו של צפר הנעמתי

סוד המצרף על פי ספר איוב

איוב פרק כא

(א) ויען איוב ויאמר: (ב) שָׁמְעוּ שְׁמוֹעַ מַלְתֵי וּתְהִי־אֵאת תִּנְחוּמְתֵיכֶם: (ג) שְׂאוּנִי וְאֲנֹכִי אֲדַבֵּר וְאַחַר דְּבָרֵי תִלְעִיג: ... (ז) מְדוּעַ רְשָׁעִים יַחֲיוּ עֲתָקוּ גַם־גְּבָרוֹ חֵיל: (ח) זָרַעַם נִכּוֹן לִפְנֵיהֶם עַמָּם וְצֹאצְאֵיהֶם לְעֵינֵיהֶם: (ט) בְּתֵיהֶם שָׁלוֹם מִפֶּחַד וְלֹא שָׁבַט אֱלֹהֵי עֲלֵיהֶם: (י) שׁוֹרֵז עֵבֶר וְלֹא יִגְעַל תִּפְלֹט פָּרְתוֹ וְלֹא תִשְׁכַּל: (יא) יִשְׁלַחוּ כִצְאוֹן עוֹיְלֵיהֶם וְיִלְדִייהֶם יִרְקְדוּן: (יב) יִשְׂאוּ כַתֵּף וְכַנּוֹר וְיִשְׁמְחוּ לְקוֹל עוֹגֵב: (יג) יִבְלוּ יִכְלוּ בְטוֹב יִמֵּיהֶם וּבְרָגַע שְׂאוֹל יַחֲתוּ: (יד) וְיֹאמְרוּ לֹאל סוֹר מִמֶּנּוּ וְדַעַת דְּרָכֶיךָ לֹא חִפְצָנוּ: ... (יח) יִהְיוּ כַתְּבָן לִפְנֵי־רוּחַ וְכַמֶּץ גִּנְבְּתוֹ סוּפָה: (יט) אֱלֹהֵי יִצְפָּרְלִבְנִי אוֹנֵז יִשְׁלַם אֱלֹהֵי וְיִדַּע: ... (כג) זֶה יָמוֹת בַּעֲצָם תִּמְּוּ כָּלוּ שְׁלֹאֲנָן וְשִׁלְיוֹ: (כד) עֲטִינִי מִלְאוֹ חֶלֶב וּמִחַ עֲצֻמוֹתַי וְיִשְׁקָה: (כה) וְזֶה יָמוֹת בְּנַפְשׁ מְרָה וְלֹא־אֲכַל בְּטוֹבָה: (כו) יַחַד עַל־עַפְרָר יִשְׁכְּבוּ וְרָמָה תִּכְסֶּה עֲלֵיהֶם: (כז) הֵן יִדְעָתִי מַחֲשָׁבוֹתֵיכֶם וּמִזְמוֹת עָלַי תַּחֲמָסוּ: (כח) כִּי תֹאמְרוּ אֵיִה בֵּית־נַדִּיב וְאֵיִה אֶהְלָא מִשְׁכָּנוֹת רְשָׁעִים: (כט) הֲלֹא שְׁאַלְתֶּם עוֹבְרֵי דָרֶךְ וְאַתֶּתֶם לֹא תִנְכְּרוּ: ... (לד) וְאִיךָ תִּנְחַמוּנִי הִבֵּל וְתִשׁוּבְתֵיכֶם נִשְׂאֵר־מַעַל: ס

הבהרות המפרשים

אלשיך איוב פרק כא

(ד) האנכי לאדם שיחי כו'. הנה צופר הנעמתי הביא לו ראיה מאדם הראשון, שעל ידי חטא אחד נטרד מג"ע והושפלה גדולתו ויתנחם הוא כאדם, ועל זה משיב כתשובת ר"י לר' כשניחמו מאבלו בהזכיר לו צרת אדם הראשון ואמר לו, לא די לי צערי אלא שהזכרתני צערו של אדם הראשון, וזה יאמר איוב, לא די לי צערי אלא שאדאג גם על אדם הראשון, והוא שאמר הנה דבריך שהזכרת לי צערו של אדם הראשון, ... אפשר פירוש דבריך בא' משני פנים, או לומר שכמו שסבל אדם וקבל תנחומין גם אתה קבל: או פירוש אחר, כמו שאדם לקה בחטאו גם אתה לקית בחטאך ולמה תתרעם חנם

אלשיך איוב פרק כא

(כז) הן ידעתי מחשבותיכם כו'. הלא אמרתי אליכם כי אין טענתכם לומר שצרתי הוראת רשעי, טענה, כי הלא רשעים יחיו כו' ויושפעו מכל טוב, ואשר לא חטאו ימותו בנפש מרה ולא אכלו בטובה, אם כן אין טענתכם כלום, והנה הן ידעתי מחשבותיכם כי הן שלא כדבריכם, כי הנה ידעתם כי

צדיק אני ומזמות עלי תחמוסו, ומפני שלא תדעו לי עון אשר חטא, תחפשו מזמות של חמס
לומר אולי עון פלוני יש בי ותגזרו שכן הוא, והוא כי צופר גמר אומר כי על כי אין שריד לאכלו
מצאוהו הרעות ההם, ואמר שהוא מזמת חמס כי שקר הוא, כי לא היה מעלים עיניו מן הצדקה ...

מלבי"ם איוב פרק כא

(ב) פתיחה למענה השלשה עשר מענה איוב

אחרי שהגידו שלשת הריעים דעתם על השאלה של שלות הרשעים, בא איוב במענה הזה להשיב
תשובה כוללת על כל דבריהם, כי הם בתשובותיהם כוננו את חיצם על יתר לירות אליו למטרה,
שהרעות שהשיגו את איוב שהוא רשע בעיניהם, היה אצלם תשובה כוללת על הצלחת
הרשעים, שלא יהיה להם אחרית כמו שלא נתקיימה ההצלחה ביד איוב, על זה השיב להם דברים
נכוחים, כי הלא שאלתו היא שאלה כוללת על כלל בני האדם שנמצא ביניהם רשעים מצליחים (ד' ה'
'ו), ובזה לא העלו ארוכה בתשובתם. לא כמ"ש אליפז שהרשעים מלאים פחד תמיד ואינם
בוטחים בהצלחתם, כי נמצאו רשעים בוטחים ושלויים (ט' י' י"א), ולא תשובת בלדד שיכרת מינם
ושאריתם המיני והאישי, כי נמצאו רשעים שביניהם חיים ומצליחים (ח'), וביתם מתקיים זמן רב...
(כ' - כ"ט), ומה שיאמר שנפשם תכרת ויקבלו עונש בעולם הנצחי, מי יודע מעונש זה הצפון
והנעלם מעיני כל, והמות פורש כנפיו על כל בשר באין הבדל, כצדיק כרשע לקברות יובל, ... (ל' - ל"ד),
ולא תשובת צופר, שהרשע מת פתאום וירד חיים שאולה, שזה ג"כ מהצלחתו שימות בלא
יסורים וזאת אשר יתאוה (י"ב י"ג), והכי זה מן היושר והצדק שהצדיק שסבל מכאובות ימות
בנפש מרה, והרשע ימות בעצם תומו ובשלוה, ושניהם ירדו אלי קבר בשוה כצדיק כרשע
(כב - כו), וגם אם יכרתו בניו אחרי מותו, בעונש זה לא ירגיש הרשע אחרי שכבר אינו
במציאאות, והיה ראוי ששיגו עונשי ה' אותו בעצמו, ושיארכו ימי יסוריו למען יכיר את
עונשי ה' (י"ז - כ"ב) ובזה נסתרו כל תשובותיהם ונשארו מעל:

מלבי"ם איוב פרק כא

(כג - כד) זה הרשע, ימות בעצם תומו כולו שלאנן בלא שום חולי כלל, הגם שכל ימיו היה בטוב עד
שעטיניו מלאו חלב מרוב טובה ותענוגות בשר: (כה) וזה הצדיק, ימות בנפש מרה מתוך חולי ומכאוב,
הגם שכל ימיו לא אכל בטובה, והיה כל ימיו דלים ורעים, ובכ"ז אין הבדל ביניהם אחר המות כי
אח"כ. (כו) יחד על עפר ישכבו ורמה תכסה עליהם, וא"כ הזה משפט צדק שנאמר שהוא רמים
ישפוט כמשפט זה, הלא מזה מבואר שלא הוא ישפוט זאת רק שכ"ז בא מפאת המערכת: (כז - כח) הן
ידעתי מחשבותיכם, ידעתי מה שחשבתם בלבכם בכל מה שעניתם על הצלחת הרשע, ומזמות עלי
תחמוסו כי תאמרו איה בית נדיב, במה שאמרתם בתשובתכם איה בית נדיב ואיה אהל משכנות
רשעים שאהלם וביתם אינו מתקיים בזה חמסתם מזימות עלי... (לד) איך תנחמוני הבל, אחר
שתשובותיכם ישאר מעל, שהמבואר שתכלית תשובותיכם לא היה לנחם אותי ולהגיד האמת,
רק היה מעל ובגד בברית אחים, שאמרתם במעל שאני רשע לא לנחם כאח לאחיו:

סיכום תגובתו של איוב לדברי צפר אליפז ובלדד אמר הנה עד כה זה כמה פעמים קראתי תגר על צדיק ורע לו, וגם אתם כמה פעמים אמרתם כי לא צדיק אני – חוזרים על כך פעמים רבות

, תחפשו מזמות של חמס לומר אולי עון פלוני יש בי ותגזרו שכן הוא

- **לא העלו ארוכה בתשובתם.** לא כמ"ש אליפז שהרשעים מלאים פחד תמיד ואינם בוטחים בהצלחתם, כי נמצאו רשעים בוטחים ושלוים (ט"ו י" י"א), **ולא תשובת בלדד שיכרת מינם ושאריתם המיני והאישי, כי נמצאו רשעים שביניהם חיים ומצליחים (ח'), וביתם מתקיים זמן רב...** (כ"ו - כ"ט), ומה שיאמר שנפשם תכרת ויקבלו עונש בעולם הנצחי, מי יודע מעונש זה הצפון והנעלם מעיני כל, **והמות פורש כנפיו על כל בשר באין הבדל, כצדיק כרשע לקברות יובל,** ... (ל"ו - ל"ד), **ולא תשובת צופר, שהרשע מת פתאום וירד חיים שאולה,** שזה ג"כ מהצלחתו שימות בלא יסורים וזאת אשר יתאוה (י"ב י"ג), **והכי זה מן היושר והצדק שהצדיק שסבל מכאובות ימות בנפש מרה, והרשע ימות בעצם תומו ובשלוה, ושניהם ירדו אלי קבר בשוה כצדיק כרשע**

המשך מענה איוב בו הוא תוהה מאין החכמה תמצא ואי זה הוא מקום בינה

סוד המצדק על פי ספר איוב

איוב פרק כז פסוק א

(א) ויִסַּף אִיּוֹב שְׁאֵת מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר: **איוב פרק כח פסוק יב - כח**
(יב) **והחכמה מאין תמצא ואי זה מקום בינה:** (יג) לא ידע אנוש ערבה ולא תמצא בארץ החיים: (יד) **תהום אמר לא ביהיא וים אמר אין עמדי:** (טו) לא יתן סגור תחתיה ולא ישקל כסף מחירה: (טז) **לא תסלה בכתם אופיר בשהם יקר וספיר:** (יז) לא יערבנה זהב וזכוכית ותמורתה פליפז: ... (כ) **והחכמה מאין תבוא ואי זה מקום בינה:** (כא) **ונעלמה מעיני כלחי ומעוף השמים נסתרה:** (כב) ... (כג) אלהים הבין דרכה והוא ידע את מקומה: (כד) **כיהוא לקצות הארץ יביט תחת כל השמים יראה:** (כה) לעשות לרוח משקל זמנים תבן במדה: (כו) בעשתו למטר חק ודרך לחיזי קלות: (כז) **אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה:** (כח) **ויאמר לאדם הן יראת אדני היא חכמה וסור מרע בינה: ס**

הבהרות המפרשים

רש"י איוב פרק כח

(יב) **והחכמה - התורה:** (יג) ולא תמצא בארץ החיים - במי שמחיה אלא במי שממית עצמו עליה

ביגיעה וברעבון:

מלבי"ם איוב פרק כח

(יב) **והחכמה**, אבל החכמה שהיא הדבר היותר יקר בעולם לא נודע לנו, לא האופנים שע"י תמצא ותתגלה, שעז"א מאין תמצא, היינו ע"י איזה תחבולה, וגם לא המקום ששם מציאותה, ועז"א ואיזה מקום בינה. **והנה החכמה ידענו את מקומה שהיא אצל ה'**, כי החכמה לא תושג ע"י מחקר וע"י בינת האדם רק יקבלוה מה' לבד ושם מקומה, רק שלא נודע לנו באיזה אופן תמצא לנו, והבינה שרשה בשכל האדם שהוא מבין דבר מתוך דבר ע"י היקשים ומופתים, ידענו מאין תמצא, רק שלא נודע לנו מקום בינה, **היינו מה שרשה ויסודה שמשם תקח התחלתיה:**

(כ) **והחכמה**, אחר כל ההנחות האלה שבאר שהחכמה אין מקומה ושרשה בעולם הזה, כי היא באה מלמעלה מעולם העליון ומחכמת אלהים, **שואל א"כ מאין תבוא אלינו לעולם הזה** (כג) **אלהים הבין דרכה**, שרק ה' הוא יודע דרך החכמה הזאת איך תלך בדרכה אל הנהגת התחתונים להשכיר ולהעניש כפי הצדק והרשע, ... **ושרשה למעלה אצל ה' המנהיג את הכל בצדק לפי חכמתו הנעלמת מעיני כל חי:** ...

(כח) **ויאמר לאדם**, אבל את שכל האדם ברא באופן שא"א לו להשיג מהות החכמה ועצמותה רק יקבלנה מאת החכם העליון בקבלה, ... **שע"י יראת ה' יאמין בחקי החכמה אשר מאת ה' נתנו, וילך בחקותיה**, וזה הוא החכמה **כמ"ש ראשית חכמה יראת ה'**

סימן ד – דברי הניחומים והתוכחה של אליהוא

סוד המצורף על פי ספר איוב

איוב פרק לב

(א) וישבתו שלשת האנשים האלה מענות את־איוב כי הוא צדיק בעיניו: פ
(ב) ויחר אף אליהוא בְּבִרְכָאֵל הַבּוּזִי מִמְשַׁפְּחַת רָם בְּאִיּוֹב חָרָה אָפוֹ

איוב פרק לב פסוק

(ב) **ויחר אף אליהוא בְּבִרְכָאֵל הַבּוּזִי מִמְשַׁפְּחַת רָם בְּאִיּוֹב חָרָה אָפוֹ על־צדקו נפשו מאלהים:** (ג) **ובשלשת רעיו חרה אפו על אשר לא־מצאו מענה וירשיעו את־איוב:** (ד) **ואליהו חפה את־איוב בדברים כי זקנים־המה ממנו לימים:** ... (ז) **אמרתי ימים ידברו ורב שנים ידעו חכמה:** ... (ט) **לארבים יחכמו זקנים יבינו משפט:** ... (יב) **ועדיכם אתבונן והנה אין לאיוב מוכיח עונה אמריו מכם:** ... (יז) **אענה אף־אני חלקי אחוה דעי אף־אני:** ...

מלים הציקתני רוח בטני: (יט) הנה־בטני כגון לאיפתח כאבות חדשים

סדר הגאון על פי ספר איוב

איוב פרק לג פסוק א

(א) ואולם שמענא איוב מלי וכל דברי האזינה: ... (יב) הרזאת לא צדקת אענך פיירבה אלה מאנוש: ... (יג) מדוע אליו ריבות כי כל דבריו לא יענה: (יד) פיבאחת ידבר אל ובשתיים לא ישורנה: (טו) בחלום חזיון לילה בנפל תרדמה על אנשים בתנומות עלי משכב: (טז) אז יגלה און אנשים ובמסרם יחתם: (יז) להסיר אדם מעשה וגוה מגבר יכסה: ... (כ) וזהמתו חיתו לחם ונפשו מאכל תאווה:

אלשיך איוב פרק לג

(לג) ואם אין לך מלין להשיב כי אם שתהיה מסתכל על הדרוש אם הוא אמתי אל תמנע מלשמוע על הספק, כי אם על כל פנים שמע לי, כי גם אם לא יראה לך שהם צודקות החרש ואלפך חכמה והיא חכמת ענין הגלגול, כי בו השתיק אותי, ועל כן אמר אתה שמע לי, שהוא אתה באשר אתה יהודי מאמין הגלגול משא"כ חבריך, ...

הבהרות הפרשנים

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©

אלשיך איוב פרק לג

(א) ואולם שמענא איוב מלי. ואל תשיב בתוך דברי, כי אם וכל דברי האזינה עד תומם, ... והוא שאמרת (ט - י) זך אני וכו', (יא) ישם בסד וכו', (יב) והן זאת שאמרת לא צדקת אענך, הוא מה שאענך כי לא אוציא על זה זמן להמתיק טעמים רק אמור לך לא צדקת: ... מה שקשה לו הוא כי לא ידע האדם על מה הוא לוקה, ועל יד כן לא יתקן אשר עותו כמפורש למעלה, אך לא כן הוא, כי אם אין לך אדם שלא ירמוז הוא ית' לו, אם דעתו ית' נוחה הימנו אם לאו, והוא (יד) כי באחת ידבר אל לכל אדם לגלות לו עניינו לפניו ית' לתקן דרכיו, ...

אלשיך איוב פרק לג

(טו) בחלום חזיון לילה כו', כי אדם אין שבחלום לא יגלה הוא יתב' את אשר נגזר עליו למעלה, למען יתקן מעשיו וזהו תחלק למדרגות לפי איכות האדם. א', בחלום סתם לכל אדם. ב', למעלה הימנה והיא חזיון לילה שמחזה מה' יחזה, ג', בנפול תרדמה שאינו שישן כדרכו בלילה ומראין לו בחלום מחזה שדי, כי שברצות ה' לדבר עמו מפיל עליו תרדמה לגלות אוננו, והיא תרדמה של נבואה האמורה בב"ר, וזאת תהיה אפילו ביום על אנשים שהם חשובים. ולמעלה מזה אשר גם ביום בלי תרדמה כי אם בתנומות היא שינה קלה ניס ולא ניס הנקראת תנומה, מראין לו שהוא גדר גדול של נבואה נבואת חלום, וזה הוא מה שבאחת ידבר אל:

אלשיך איוב פרק לג

(כג) ואז אם יש עליו מלאך, והוא, כי כל מצוה ומצוה שיעשה איש נעשית מלאך יחופף עליו בנפשו, וז"א אם יש עליו מלאך והוא מליץ, אך לא כל מלאך מליץ יציל, כי אם אחד מני אלף והוא אשר עשה ביושר בלי פניה, ולא כל מצוה של יושר שוה אצל כל אדם, כי אם הכל לפי מה שהוא אדם, כי יש תציל לאיש אחד ולגדול הימנו צריך גדולה הימנה, ...

אלשיך איוב פרק לג

(כו) יעתר אל אלוך וירצהו כו'. אמר ראה נא הטובה הגדולה אשר עשה לו הוא יתברך בהביא עליו את חליו, כי מלבד מה שלא מת בעונו עוד לו, כי מעתה יהיה רצוי מאד לפניו יתברך, מה שלא היה לו כן אם לא מירק אשמותיו, כי הלא על ידי כן הוא לחן לפניו ית' מעתה, כי יעתר אל אלוך וירצהו

אלשיך איוב פרק לג

(לא) הקשב איוב שמע לי כו'. ... הקשב איוב ועשה עיקר מדברי בעצם שהיא גדר הקשבה, וגם שלא יערבו לך שמע לי, כלומר שמע וקבל עצתי שאני מייעץ אותך להקשיב, ... , ואנכי אדבר עד תומי, ואם אחר שאנכי אדבר עד הסוף, (לב) יש מלין להשיבני שהם דברי טענות מספיקות לחלוק השיבני, ואל תמנע פן אקצוף על קולך ואתריס נגדך, כי הלא אדרבה אנכי מצוך לאמר דבריך, כי הלא כל חפצי בך לצדקך ואיך אקפיד עליך: ...

מלבי"ם איוב פרק לג

(א) ואולם שמע נא איוב מלי, שהם המליצות והמלות הפרטים, וגם כל דברי האיזנה. שהוא כל הוכוח עד סופו, כי עקר תשובתו בא בסוף דבריו: ...

מלבי"ם איוב פרק לג

(יב) הן זאת לא צדקת אענך, ר"ל אענך כי לא צדקת בזאת, במה שאתה אומר כי ירבה אלוה מאנוש, מה שאתה אומר שהאלהים יבקש מן האדם דברים רבים וגדולים רב מכדי כחו ויכלתו, זה אינו אמת, כי באמת העבודה שיבקש ה' מן האנוש לא ירבה ממנו, שלא יבקש ממנו דברים רבים ועצומים, רק כפי כח האדם

מלבי"ם איוב פרק לג

(טו) בחלום חזיון לילה, וזה בשתי פנים או בחלום אמתי שתחול ההודעה האלהית על הכח המדמה להודיעהו את העתיד לבא עליו, או בחזיון לילה, שרואה איזה חזון ומראה בעת השינה, המורה על העתיד, ומפרש שהחלום בא בנפול תרדמה על אנשים, ... , והחזיון לילה בא בתנומות עלי משכב בעת שאינו בתרדמה עמוקה רק בתנומה קלה נים ולא נים, שאז יראה איזה מחזה: (טז) אז, שע"י החלום והחזון יגלה און אנשים, להודיעם הגזרה השמימית, ובמוסרם יחתום, ר"ל בכח המוסרי המוטבע בנפש האדם, והיא כח נפשי אשר תעוררהו אל המוסר על ידי כח זה יתעורר להתפעל מן החלום ולבקר את מעשיו, ... , ובזה ידמה כאילו החלום כותב את הדברים על לוח נפשו, וכדי שיאמין שהמכתב הלז מכתב אלהים חרות על הלוחות, יניח הכח המוסרי שבנפשו את חותמו עליו לאשר ולקיים את אמתת המכתב, ר"ל שירגיש בטבע נפשו שחטא ושהוא מותרה ממעל:

אלשיך איוב פרק לג

(לג) **ואם אין לך מלין** להשיב כי אם שתהיה מסתכל על הדרוש אם הוא אמתי אל תמנע מלשמוע על הספק, כי אם על כל פנים שמע לי, כי **גם אם לא יראה לך שהם צודקות החרש ואאלפך חכמה והיא חכמת ענין הגלגול**, כי בו השתיק אותן, ועל כן אמר אתה שמע לי, שהוא אתה **באשר אתה יהודי מאמין הגלגול משא"כ חבריך**, כי לא יבצר מהיותם דברי חכמה ואם לא תחריש להקשיב, אמנע מהגיד דבר החכמה ולא תלמדם:

המשך דברי הניחומים והתוכחה של אליהוא

סוד המצורף על פי ספר איוב

איוב פרק לד פסוק

(א) **ויען אליהוא ויאמר:** (ב) שמעו חכמים מלי וידעים האזינו לי:
(ג) **ביאזן מלין תבחו וחד יטעם לאכל:** (ד) משפט נבחרה לנו נדעה
בינינו מה טוב: (ה) **ביאמר איוב צדקתי ואל הסיר משפטי:** (ו)
על משפטי אכזב אנוש חצי בלי פשע: (ז) **מיגבר כאיוב ישתהלעג
במים:** (ט) **ביאמר לא יספר גבר ברצתו עס אלהים:** (י) **לקן אנשי
ללב שמעו לי חללה לאל מרשע ושדי מעול:** (יא) **בי פעל אדם
ישלם לו וכארח איש ימצאנו:** ... (יג) **מיפקד עליו ארצה ומי שם
תבל כלה:** (כג) **אסיש עליו מלאך מליץ אחד מניאלף להגיד לאדם
ישרו:** ... (כו) **יעתר אלי אלוה וירצוהו וירא פניו בתרועה וישב
לאנוש צדקתו:** (כז) **ישרו על אנשים ויאמר חטאתי וישר העויתי
ולא שוה לי:** ... (לא) **הקשב איוב שמעלי החרש ואנכי אדבר:
לב) אסיש מלין השיבני דבר ביחפצתי צדקת:** (לג) **אם אין אתה
שמעלי החרש ואאלפך חכמה:** ס

הבהרות המפרשים

אלשיך איוב פרק לד

(לד) **אנשי לבב יאמרו לי** ... כו'. אחרי אומרו כי לא טובות סברות איוב לא בדברים שהוכיחו במענה הקודם, ולא במה שבמענה זה, ... שיעקר תלונת צערו היה על צרת הגוף לכפר על הנפש שהיה טועה, מורה שיש בחומר חשיבות לפני הנפש, **והשיגו על זה וירא כי איוב ישב וידום, ואחרי דברו לא השיב ולא צפצף**, על כן החשיבו לחכם גדול בעיניו שעשה אזנו כאפרכסת, שמע וקבל ... אך אין זה כי אם שמחכמה עשה כן, כי דברי חכמת אליהוא מצאו בו רוח נכון, כענין יהב חכמתא לחכימין, ... הנה איוב שהוא גבר חכם כבר שומע לי ומודה לדברי, והוא כי מעת הכין לדבר אליו הטה און ולא השיב דבר, ... **וע"כ קראו גבר שגבר על יצרו לבטל דעתו מפני דעת אליהוא:** ... כל מה שעד כה

דבר דברים שלא כהוגן (לה) לא בדעת ידבר, לא בדעת שלא ידע הדעת שלמדתי פנה תוריית ועל כן ידבר, וגם לא היה בכל השכלתו מדבר כמטיח דברים רק חזק בצדקת הבורא, רק שמתוך צערו היו דבריו לא בהשכל,

מלבי"ם איוב פרק לד

(טז) ואם בינה. ע"ז משיב אליו. אם תבין היטב. שמעה זאת והאזינה לקול מלי ותראה איך דברין סותרים א"ע, כי רצית להצדיק את ה' במה שיבואו רעות בחנם לאיש אחד צדיק. במה שתאמר שהרעות לא יצאו מהשגחתו רק ע"י המערכה, והלא בזה תיחס אליו עול יותר גדול, מה שמסר כלל ההנהגה אל המערכה אשר היא תעשה רעות לא לצדיק אחד לבד, כ"א לכלל האנשים. כי לא תבחין כלל בין הזכאי והחייב. ואיך תאמר שה' לא עשה הרע הפרטי הזה להצדיק הפרטי ביחוד. רק עשה רע כללי לכל בני אדם כולם. שעל זה תגדל השאלה יותר ... (כח) להביא עליו צעקת דל. שהדל הנרצח והנעשק מן הרשעים האלה צועק על ה' ומתרעם מדוע לא יעניש ה' את הרשע, ומדוע לא יציל את הדל מידו, שהיא השאלה ששאל איוב (בסימן כ"ד) ... אבל האמת הוא שצעקת עניים ישמע. וגם ע"ז יש תירוץ. שלפעמים הרשע הוא שבט אפו של ה' להעניש בני אדם על רעתם. כמ"ש הוי אשור שבט אפי. ולכן אינו מענישו...

המשך דברי הניחומים והתוכחה של אליהוא

סוד המצרף על פי ספר איוב

איוב פרק לה פסוק

(א) ויען אליהו ויאמר: (ב) הזאת חשבת למשפט אמרת צדקי מאל: (ג) כיתאמר מה יסקרלך מה אעיל מחטאתי: (ד) אני אשיבך מלין ואת רעיך עמד: (ה) הבט שמים וראה ושור שחקים גבהו ממנ: (ו) אסחטאת מהתפעלבו ורבו כשעיך מהתעשהלו: (ז) אסצדקת מהתתרלו או מהמידך יקח: ... (טז) ואיוב הבל יפצה פיהו בבלידעת מלין יקבר:

אלשיך איוב פרק לה

(א - ב) ויען אליהוא וכו', הזאת חשבת למשפט. האם זאת הטענה שאומר אליך חשבת לאמר לעת משפט, לא יפלא מה שאמרת צדקי מאל שאתה צדיק בדין יותר מהאל, והטענה היא (ג) כי תאמר לפניו ית' מה יסכן לך, כלומר, מה תועלת יש לך בייסורין ונגעים שבי

הבהרות המפרשים

אלשיך איוב פרק לה

(א - ב) ויען אליהוא וכו', הזאת חשבת למשפט. האם זאת הטענה שאומר אליך חשבת לאמר לעת משפט, לא יפלא מה שאמרת צדקי מאל שאתה צדיק בדיןך יותר מהאל, והטענה היא (ג) כי תאמר לפניו ית' מה יסכן לך, כלומר, מה תועלת יש לך בייסורין ונגעים שבי

אלשיך איוב פרק לה

(טו) ועתה כי אין פקד אפו כו'. הנה אמרתי אני אשיבך מלין ואת רעיך עמך, והנה השיב לו וממוצא דבר היה נראה כי בעונותיו לקה איוב, והן הן דברי רעיו אך לא כן הוא דעת אליהוא, כי אם שלתקן עוות הגלגול הראשון היה לוקה, ועל כן אמר למעלה ואת רעיך עמך, והנה עתה בא להשיב עליהם נגד סברתם ואמר, ועתה כי אין כו'. לומר, ועתה בגלגול זה כי אין בך עונות, כי אתה לא פשעת קודם הייסורין, ואם כן היה ראוי שגם שתמרק העבר לא יכבד עליך, כי לא על מעשיך אתה לוקה, ועתה כי אין כו'. לומר, ועתה בגלגול זה כי אין בך עונות, כי אתה לא פשעת קודם הייסורין, ואם כן היה ראוי שגם שתמרק העבר לא יכבד עליך, כי לא על מעשיך אתה לוקה,

המשך דברי הניחומים והתוכחה של אליהוא

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©

סוד המצודות על פי ספר איוב

איוב פרק לו פסוק

(א) ויסף אליהוא ויאמר: (ב) פתרלי זעיר ואחונך כי עוד לאלוה מלים: ... (ד) כייאמנם לאשקר מלי תמים דעות עמך: (ה) ... (ו) לאיחיה רשע ומשפט עניים יתן: (ז) לאיגרע מצדיק עיניו ואת מלכים לכסא וישיבם לנצח ויגבהו:

איוב פרק לז

(יד) האזינה זאת איוב עמך והתבונן נפלאות אל: (טו) התדע בשום אלוה עליהם והזפיע אור עננו: (טז) התדע עלי מפלשי עב מפלאות תמים דעים: (יז) אשר בגדיך חמים בהשקט ארץ מדרום: (יח) תרקיע עמו לשחקים חזקים כראי מוצק: (יט) הודיענו מה נאמר לו לאינערך מפני חשך: (כ) היספרלו כי אדבר אם אמר איש כי יבלע: (כא) ועתה לא ראו אור בהיר הוא בשחקים ורוח עברה ותטהרם: (כב) מצפון זהב יאתה על אלוה נורא הוד: (כג) שדי לאמצאנהו שגיאלכח ומשפט ורב צדקה לא יענה:

הבהרות המפרשים

אלשיך איוב פרק לו

(א - ב) ויוסף כו', כתר לי זעיר ואחוד כו'. עד כה דברתי בטענות שכליות והנחות מקובלות, המתן מעט ואחוד כי עוד לאלוק מלים, שהוא מדבריו ית' מהתורה טענות על דבר צדיק ורע לו רשע וטוב לו, והנה הפעם (ג) אשא דעי שכלי למרחוק אשא ואפריש מה שהוא לפי השכל, ואקח דברי פועלי הוא יתברך, ולו אתן צדק ואומר כי דבריו צדק, ואניח טענות שלפי השכל, והוא, כי הראיה שמביא הוא מהתורה ומה שאמרתי אשא דעי ומלי דסברא למרחוק, לא אמרתי על כי שקר מלי במעניות הקודמים שדברו מטענות שכליות, (ד) כי אמנם לא שקר מלי, והראיה כי עשו פועל גדול, כי הלא היה ה' נפרד ממך על רוע מאמריך על ייסוריך, ועתה על ידי מלי שאמרתי לך תמים דעות עמד, כי נכנסו דברי בלבך ושבת עד ה' ושב הוא ית' עמד,

אלשיך איוב פרק לו

(ו) לא יחיה רשע כו'. זה החילו להביא ראיה מן התורה כאשר ייעד באומרו כי עוד לאלוק מלים, על דבר צדיק ורע לו רשע וטוב לו, ואמר הנה לא יחיה רשע או שיכרת בעולם הזה או לא יחיה בתחיה, ומה שעשק וגזל לא יפסידו הדלים, כי משפט עניים יתן להם ה' די מחסורם אשר החסיר להם, ואם יחזור יתן אל הרשע יאמר כי משל הרשע יתן להם ה', והוא כתוב בתורה אם ענה תענה אותו וכו' שמוע אשמע, שמוע להשיב להם אשר ענו אותם, אשמע והרגתי אתכם בחרב כו', הרי שלא יחיה רשע ומשפט עניים יתן, אך לצדיק זולת מה שיחיה, גם (ז) לא יגרע הוא ית' מצדיק ורע לו שאחרי כן, שני עיני השגחתו בין עין מדת רחמים בין עין מדת הדין, שגם היא תהפך לו לרחמים בל תבא עליו צרה,

מלבי"ם איוב פרק לו

(א) כתר לי זעיר ואחוד, עד עתה דבר בדרך הוכוח, עתה חוה לו הסבה האמתית מה שגרם לו כל היסורים האלה, אשר כבר ידענו זה מן הספור הנזכר בתחלת הספר שזה היה ענין נסיון, ובאר דבר הנסיון בפרטיות, שהוא לבחון ולגלות כל השלימות שיש בכח נפש האדם ולהוציאה מן הכח אל הפועל, שלפעמים יעמוד האדם בנסיון העושר ולא יעמוד בנסיון העוני, שכ"ז שיקבל טוב וחסד מאת ה' יעמוד בצדקתו ויעבדהו ויאהבהו, אבל אם יגע אליו בשבט מוסר ובחבלי עוני, ימרוד ויפרק עול, והאיש הזה אינו שלם בכל הצדדים, ולכן ינסהו ויצרפהו בכור עוני לדעת את אשר בלבבו, כמו שנסה את אברהם אבינו ע"ה אם יעמוד בנסיון הגרות והטלטול ובנסיון העקדה.

מלבי"ם איוב פרק לו

(ה) הן, עתה מתחיל לפרש הדעים המוטבעים בנפש, יש בך דעים קבועים, א] הן אל, שיש אל בורא כל, שזה טבוע בנפש כל אדם שנמצא אל מחולל כל, ב], ר"ל שהוא כולל כל השלמיות וכל הכחות והוא מקור לכולם. ג] שלא ימאס כביר כח לב, האל לא ימאס את מי שכח לבו הוא כביר, את האיש שלבו חזק בכח כביר לעמוד בכל נסיון ולא יתמוטט משלימותו וצדקתו,

איש כזה לא ימאסהו ה', באשר הוא מתהלך נכח ה' ומתדמה לשלמותו הבלתי ב"ת, והדומה יאהב את הדומה, וגם זאת היא דעה טבועה בתולדה בנפש האדם:

מלבי"ם איוב פרק לו

(ו) לא, ד] גם דעה זו טבועה בנפש האדם, שה' לא יחיה רשע, שאחר שהדעה טבועה בנפש ה' הוא מקור הטוב, בהכרח שונא את הרע, וא"א שהרע ימצא מאתו חיות וקיום, שזה דבר הסותר אל האמת הטבוע בנפש, ה] טבוע בנפש האדם שמשפט עניים יתן, כי אחר שדעה טבוע בנפש שלא ימצא חסרון בחק ה' שהוא בתכלית השלמות, אם נאמר שלא יתן להעניים משפט על ענים הוא עול בחקו, והוא חסרון כי חלילה לאל מרשע ושדי מעול:

מלבי"ם איוב פרק לו

(ז) לא, ו] עוד טבוע בנפש האדם לאמת שלא יגרע מצדיק עיניו, שהשגחת ה' הפרטית נמצאת תמיד עם הצדיק ולא תסור ממנה רגע, ושהשגחה נמשכת לפי המעשה, וכפי שיוסיף בצדקותיו ודבקותו בה' כן יחולו בו עיני ההשגחה על כל פרטי פעולותיו, אולם מן ההשגחה הזאת המתמדת יסתבב ענין הנסיון הנזכר, שאחר שישגיח ה' על כל פרטי פעולת הצדיק כמי שמשגיח על בנו יחידו אשר אהבו אהבת נפש, כן יוסיף לבחון ולנסות את צדקותיו על כל הצדדים, ויבחינה במצרף הבחינה עד כמה תגיע שלימותו ועד כמה יעלה מעלה מעלה, ומזה נתהווה ענין הנסיון,

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©

מלבי"ם איוב פרק לו

(כב) הן אל, אחר שבאר לו סבת יסורי איוב ונסיונו, אמר הנה האל ישגיב בכחו, שרוצה לחזק את האדם ולהעלותו ע"י הנסיון למדרגה יותר גדולה, עד שיהיו שוות בעיניו טובות העוה"ז ורעותיו, הצלחה ועוני, בריאת הגוף וכאב אנוש, פרי בטן ושיכול בנים, שבה יתעלה על עניים החומריים אל ענין שהוא למעלה מטבע הבשר, ענין אלהי בה יבחנו המתהלכים לפניו באמת, מי כמהו מורה אשר יורה דרך העבודה והתעלות האדם אל האלהים:

מלבי"ם איוב פרק לו

(כד) זכור, מכאן עד סוף המענה הוא כעין חתימה לכל דברי הוכוח, ותוכן דבריו, שנגד מה שחקר איוב ודרש בשכלו על השגות שהם אחר הטבע, כמו על מציאת הנפש והשארותה, ועל שכר הנפש וגמולה, ועל ידיעת ה' והבחירה וכדומה, אמר אליו למה יהרוס לעלות אל האלהים לחקור במה שאחר הטבע אשר שם הערפל והענן, ראה נא תחלה אם תוכל להבין דרכי הטבע הנגלים, אשר אתה רואה אותם בעיניך ומרגישם בחושיך תמיד, ואז תעפיל לעלות ההרה לדרוש על דברים שאחר הטבע, אבל אחר שאראך כי אינך יודע אף דרכי הטבע הנגלים והתמידים, איך תתנשא לדבר על נפלאות הנעלים מן הטבע,

מלבי"ם איוב פרק לו

(כה) כל אדם חזו בו, גם דברים הנגלים שחזו בו כל אדם, בכל זה אנוש יביט מרחוק, אין שום אדם רואה הדברים בקרוב לדעת אותם על בורים, רק כמביט דבר מרחוק שאינו רואה רק את צלו לא את עצמותו, ואם את פעליו הנגלים אין אנו משיגים כל שכן וק"ו שלא נוכל להשיג את האל בעצמו

מלבי"ם איוב פרק לו

(כו) הו אל שגיא, הלא מתוך פעולותיו ניכר איך גדול הוא ושגיא האל בעצמו, וזה בודאי לא נדע, כי מספר שניי ולא חקר, שהוא בלתי נתון תחת הזמן, ואין אתנו חוש והשגה להשיג דבר אשר הוא למעלה מן הזמן:

המשך דברי התוכחה של אליהוא

סוד המצודק על פי ספר איוב

איוב פרק לו פסוק

(א) ויסף אליהוא ויאמר: (ב) פתרלי זעיר ואחוד כי עוד לאלוה מלים: ... (ד) פיאמנס לאשקר מלי תמים דעות עמד: (ה) ... (ו) לאיחיה רשע ומשפט עניים יתן: (ז) לאיגרע מצדיק עיניו ואתמלכים לכסא וישיבם לנצח ויגבהו:

איוב פרק לו

(יד) האזינה זאת איוב עמד והתבונן נפלאות אל: (טו) התדע בשום־אלוה עליהם והזפיע אור עננו: (טז) התדע על־מפלשיעב מפלאות תמים דעים: (יז) אשר־בגדיך חמים בהשקט ארץ מדרום: (יח) תרקיע עמו לשחקים חזקים כראי מוצק: (יט) הודיענו מה־נאמר לו לא־נערך מפני־חשך: (כ) היספרילו כי אדבר אס־אמר איש כי יבלע: (כא) ועתה לא ראו אור בקיר הוא בשחקים ורוח עברה ותטהרם: (כב) מצפון זהב יאתה על־אלוה נורא הוד: (כג) שדי לא־מצאנהו שגיא־כח ומשפט ורב־צדקה לא יענה:

הבהרות המפרשים

אלשיך איוב פרק לו

(יח) תרקיע עמו לשחקים כו'. הנה בסילוק הצדיק ומה גם רשום כאיוב מת ע"י שכינה ונשמתו עולה עמה לשחקים, ובזה יאמר אתה איוב אשר בסלוקך תרקיע עמו לשחקים, חזקים וקיימים בלתי נמלחים, וגם זכים כראי מוצק, עם כל גדולתך והתקרובך אל ה',

אלשיך איוב פרק לז

(כ) היסופר לו וכו'. לומר, הלא אמרתי הודיענו מה נאמר לו, כי איזה תואר נערוך אליו לפי גדולתו ית', וזהו מה נאמר לו, כלומר שיהיה נאות וצודק לו, כי אין לומר נרבה לומר תוארים רבים כנגד גדולותיו הרבים, כי הנה לא יתכן חלילה, ... בהיות השבח לו במה שאדבר ואפליג תוארים, כלומר ודאי לא כן הוא, כי אחדל לספור, כי אין מספר:

מלבי"ם איוב פרק לז

(כא) ועתה, ששלת הריעים חדלו מלהתוכח על פרט זה, כאילו גם בזה יש חשך וחסרון ידיעה, לא ראו אור, כי באמת בזה יש אור והם לא ראוהו, האור הזה (ר"ל ידיעה הזאת), בהיר הוא בשחקים, האור עצמו הוא בהיר בשחקים וגם אין ענן מכסהו מנגד העין הרואה, ... ר"ל שדבר זה שה' משגיח הוא אור נראה ולא יכסהו ענני הסכלות ועבי טענות המכחישים. שכבר עברו העננים על ידי רוח הוכוח של אליהוא: ... (כב) מצפון, מפרש מהו האור, שנתברר כי מצפון יאתה זהב ... ר"ל שמזה עצמו ניכר חכמת ה' העמוקה שאין ביכולת איש להשיגה עד יבקשנה כזהב הנטמן בצפון ובטמון, (מצפון יאתה) על אלוה נורא הוד, על ידי שהנהגתו צפונה ואין משיגים אותה, עי"ז בעצמו יש מקום לבחירה ולשכר ועונש, ועי"ז בעצמו יתראה הוד ה', והוד אלוה הוא נורא מאד, שאין איש משיג עומק חכמתו וזה הודו והדרו וכבוד ה'.

מלבי"ם איוב פרק לז

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©
(כג) שדי לא מצאנוהו, זה עצמו מה שלא מצאנו והשגנו את שדי, שהוא הנהגתו עם בריותיו ודרך השגחתו, זה העדות כי שדי זה הוא שגיא כח, עד שלכן אין איש מכיר את ענינו ומשפט ורב צדקה לא יענה, זה עצמו מה שלא יענה ולא יודיע דרך הנהגתו ומשפטו, זה עצמו הוא האות שהנהגתו מלאה משפט וצדקה, הנהגה זו רב מאד, ובכל זה לא יענה ולא יודיע דרכו, כי הכל בפלס החכמה העליונה הנשגבה מדעת אנוש:

אלשיך איוב פרק לז

(כג) שדי לא מצאנוהו שגיא כח, כלומר בעה"ז לא מצאנוהו אנחנו, כי אם נמצא באותו עולם לנמצאים שם, וגם היה ראוי כי הצדיק השלם במשפט ורוב צדקה לא יענה בעה"ז, לז"א תשובתך היא שאם היה הוא ית' מראה בעה"ז שידוד גמור לרשע, והעדר ענוי לצדיק לא ימצא מי שיעבוד את ה' מאהבת ה' ומחכמת לבו, רק ממראה עיניו מחמת יראה, ואין חפץ ה' רק שנעבוד מחמת האמנה ואהבה.

אלשיך איוב פרק לז

(כד) לכן יראוהו אנשים כו' לומר, אשר לכן כלומר בשביל כן על מצוא שדי שגיא כח על הרשע, ושלא יענה לצדיק יראוהו אנשים כי יעבדוהו מיראה, ולא יראה כל חכמי לב באמת, וה' חפץ יעבדוהו מאהבה, מאהבת לב והאמנה ולא מיראה:

מלבי"ם איוב פרק לז

(כד) לכן יראוהו אנשים, ומצד זה בעצמו ייראו האנשים מפניו מצד שלא יראה כל חכמי לב, כי כולם כאין לפניו ואין משיגים מהנהגתו כמר מדלי, **ומצד החכמה הנשגבה הצפונה בהשגחתו יש מקום לבחירה ולשכר ועונש ויש מקום ליראת הרוממות**, כי זה העד על גודל טובו ורב תבונתו, עד שאין טענה ממה שהעלים דרך הנהגתו מבני אדם, **שיש בזה חכמה נעלמה**, וזה עצמו הוא העד על גודל חכמתו וגדולתו ויכלתו:

סיכום דבריו של אליהוא

- **מקדים באומרו כי החכמה באה עם השנים ולכן כיוון שהוא הצעיר שבחבורה שתק לשמוע תחילה את דבריהם** אך מתברר לו כי כולם טועים דבריהם אינם אמת והוא הצעיר יודע פשר האסונות שתקפו את איוב והוא יפקח את עיניו ויגלה לו את הסיבה לכך.
- זה לא נכון שהקב"ה לא מגלה לאדם שהוא סוטה מהדרך הטובה, כדי שיתקן את דרכיו. הקב"ה מגלה לאדם בחלום כשהוא בתרדמה או בחזיון שהוא במצב של נים ולא נים.
- האל ישגיב בכחו, **שרוצה לחזק את האדם ולהעלותו ע"י הנסיון למדרגה יותר גדולה**, **עד שיהיו שוות בעיניו טובות העוה"ז ורעותיו**, הצלחה ועוני, בריאת הגוף וכאב אנוש, פרי בטן ושיכול בניים, שבזה יתעלה על עניינים החומריים אל ענין שהוא למעלה מטבע הבשר.
- **אמר אליו למה יהרוס לעלות אל האלהים לחקור במה שאחר הטבע אשר שם הערפל והענן**, ראה נא תחלה אם תוכל להבין דרכי הטבע הנגלים, אשר אתה רואה אותם בעיניך ומרגישם בחושך תמיד, ואז תעפיל לעלות ההרה לדרוש על דברים שאחר הטבע, אבל **אחר שאראך כי אינך יודע אף דרכי הטבע הנגלים והתמידים**, איך תתנשא לדבר על **נפלאות הנעלים מן הטבע**,
- **שדי לא מצאנוהו**, לכן אין איש מכיר את ענינו ומשפט רוב צדקה לא יענה, **זה עצמו מה שלא יענה ולא יודיע דרך הנהגתו ומשפטו**, זה עצמו הוא האות שהנהגתו מלאה משפט וצדקה, הנהגה זו רב מאד, ובכל זה לא יענה ולא יודיע דרכו, **כי הכל בפלס החכמה העליונה הנשגבה מדעת אנוש**: בעה"ז לא מצאנוהו אנחנו, שאם היה הוא ית' מראה בעה"ז שידוד גמור לרשע, והעדר ענוי לצדיק לא ימצא מי שיעבוד את ה' מאהבת ה' ומחכמת לבו, רק ממראה עיניו מחמת יראה, **מה שהקב"ה חפץ הוא רק שנעבוד מחמת האמנה ואהבה ולא מיראה**;
- (טו) **ועתה כי אין פקד אפו כו'**. אלשיך מפרש את דברי אליהוא לפיהם רעיו של איוב אשר גרסו שאיוב לקה בגלל עוונות; "לא כן הוא דעת אליהוא, כי אם **שלתקן עוות הגלגול הראשון היה לוקה**. **ועתה בגלגול זה כי אין בך עונות**, כי אתה לא פשעת קודם הייסורין,

אליהוא מפליג בתיאור גדולתו של הקב"ה עם ברואיו. הכל נעשה בחכמה עלאית שאין בתבונה האנושית ואין בשכלו של בר אנוש די כדי לרדת לעומקה ולדעת יסודותיה. **חכמת ה' כה עמוקה שאין ביכולת איש להשיגה** הקב"ה לא יודיע דרך הנהגתו, אלא אם כן יעלה מלפניו, ורק למי שירצה. אין אדם מסוגל להבין את דרכי הטבע הנגלים לפניו, לא כל שכן אלה שהם נסתרים ונעלים משכלו והבנתו.

הדרגה העליונה שאדם השלם יכול להגיע אליה ברמה הרוחנית היא הדרגה שלפיה; **יעלה ע"י הנסיון למדרגה יותר גדולה, עד שיהיו שוות בעיניו טובות העוה"ז ורעותיו**. וככל שיוסיף בצדקותיו ודבקותו בה' כן יחולו בו עיני ההשגחה על כל פרטי פעולותיו. שאחר שישגיח ה' על כל פרטי פעולת **הצדיק כמי שמשגיח על בנו יחידו אשר אהבו אהבת נפש**, כן יוסיף לבחון ולנסות את צדקותיו על כל הצדדים, ויבחנהו במצרף הבחינה עד כמה תגיע שלימותו ועד כמה יעלה מעלה מעלה.

סוף דבר, מתחילה אליהוא מבקש מאיוב שישמע את דבריו עד תומם ורק לאחר מכן ישיב, **כי עיקר תשובתו של אליהוא בא בסוף דבריו**. גם אם לא יראה לאיוב שדברי אליהוא צודקים, הוא אומר לו: "**החפש ואאלפך חכמה**". אלשיך מפרש כי מדובר בחכמה שהיא: "**חכמת ענין הגלגול**", **כי בו השתיק אותו**, ועל כן אמר אתה שמע לי, שהוא אתה באשר אתה יהודי **מאמין הגלגול** **משא"כ חבריך**. אנו לא יודעים מה אליהוא אמר לאיוב, אך למשמע דבריו איוב שותק. אנו גם יודעים שאחרי כן הגיע הקב"ה [פרק לח] ויעל ה' בסערה ויאמר; ... הואיל שלדברי אליהוא איוב שותק, וכפי הנראה, קיבל את התשובה לשאלת הסבל של צדיק ורע לו.

ד"ר מ' סימן ה' - דברי הקב"ה לאיוב רות ©

סוד המצרף על פי ספר איוב

איוב פרק לח פסוק א - לו

(א) **ויעריקוק את איוב מן הסערה ויאמר: (ב) מי זה! מחשיך עצה במלין בלידעת: (ג) אֶזְרֵנָא כְּגֹבֵר חֲלָצִיד וְאַשְׁאֵלְךָ וְהוֹדִיעֵנִי: (ד) אִיפֹה הִיִּית בִּיסְדֵי־אֶרֶץ הַגֹּד אֲסִידַעַת בִּינָה: (ה) מִי־שָׁם מִמְדִּיָה כִּי תִדַע אוֹ מִי־נֹטָה עֲלֶיהָ קוֹ: (ו) עֲלִמָה אֲדַנְיָה הַטְּבַעוֹ אוֹ מִי־יָרָה אֲבוֹן פִּנְתָהּ: ... (ז) הַמִּימִיד צוֹיִת בְּקֹר יִדְעָתָה הַשְּׁחַר מִקְמוֹ: ... (ח) הַבָּאֵת עֲדִנְבְּכִיִּים וּבַחֲקֹר תְּהוֹם הַתְּהַלְכָת: (י) הַנְּגַלוּ לִךְ שְׁעָרִימוֹת וְשְׁעָרֵי צִלְמוֹת תִּרְאֶה: (יא) הַתְּבַנְנַת עֲדֵר־חֲבִי־אֶרֶץ הַגֹּד אֲסִידַעַת כֻּלָּה: (יב) אִיזָה הַדְּרָךְ יִשְׁכַּרְאוֹר וְחֶשֶׁךְ אִיזָה מִקְמוֹ: ... (יג) הַיִּשְׁלַמְטֹר אֲב אוֹ מִי־הוֹלִיד אֲגִלִּיטֹל: (יד) מִבְּטֹן מִי יִצֵּא הַקֶּרַח וּכְפֹר שְׁמַיִם מִי יִלְדוּ: ... (טו) הַתְּרִים לַעֲב קוֹלְךָ וּשְׁפַעֲתִימִים תִּכְסֹּךְ: ... (טז) מִי־שֵׁת בְּטַחֹת חֲכָמָה אוֹ מִי־נִתֵּן לִשְׁכוֹי בִּינָה: ... (יז) הַתְּצוֹד לִלְבִּיא טֹרֵף וְחִית כְּפִירִים תִּמְלֵא: ... (יח) מִי יִכִּין לַעֲרֵב צִידוֹ כִּי־יִלְדוּ יִלְדוּ אֶל־אֵל יִשׁוּעוֹ יִתְעוּ לְבִלִּיאֲכֹל:**

הבהרות המפרשים

מלבי"ם איוב פרק לח

(א) פתיחה למענה התשעה עשר מענה ה' בסערה

אחר כל הוכוח הזה שהתוכחו עפ"י השכל והסברה התגלה ה' אל איוב מן הסערה ויצו שיאזור חלציו ושיחלוף כח ויסורו ממנו היסורים ויתוכח אתו, בהתגלות ה' בעצמו כבר נשלם כל הוכוח, כי מזה הראה לדעת, א' שה' משגיח על פרטי בני אדם, עד שהטה אזן אל כל מה שדבר איוב ובו להוכיחו וללמדו דעת, שזה מעיד על השגחה פרטיית על כל מצעדי גבר, ונסתר דעת איוב שאין ה' משגיח, ב' מזה מבואר שנפש האדם היא בת אלהים בלתי בת תמותה, חיה ורבת פעלים,

מלבי"ם איוב פרק לח

אחר שראה שעקר האדם הוא הנפש אשר היא תפרד מן הגויה ותדבק באלהים לחזות בנועם ה' ולשמוע קולו מתוך האש, והוא עקר השכר המקוה לצדיקים אחר כלות החומר, בעת תשוב הרוח אל האלהים אשר נתנה, ועם זה דבר עמו בארך בפרט זה, והודיע איך השגחתו הפרטית משתרע על כל מעשיו, בין בבריאת המציאות בכלל בין על כל בריה ביחוד, שישגיח על כל עניניו להמציא לו המזון והמעון, ולהשגיח על קיום מינו,

מלבי"ם איוב פרק לח

ובכ"ז הכין בהשגחתו שיתקימו גם המינים החלשים, עד שמזה יראו כי גבוה מעל גבוה שומר ואחד יחיד מושל על כולם, וכן נמצאו תקיפים ועריצים וגבורים גם בין ב"א, ובכ"ז ערך בהשגחתו שיתקיימו ע"י מה שעשאו מדויגי בטבע ונטע בו הכח לעשות משפט ומישרים, וכמו שבאר כבר אליהוא בסי' ל"ה, ואז הודה איוב כי לא השכיל בכל וכוחו, אבל גלה דעתו כי לא לבו הלך אחר דברי פיו בכל זמן הוכוח, שבאמת בלבבו היה מאמין בהשגחה ובהשארות הנפש, וכל וכוחו היה רק לנסות למצוא בזה דרך עפ"י העיון והשכל, והיה דרך החיפוש לבד,

כמ"ש אדון הנביאים, הראני נא את כבודך שהוא ג"כ חקר על זה מתחלה בדרך השכל, והוא התעסק בספר איוב שכולל חקירותיו ועיוניו בפרטים אלה, וכאשר ראה שא"א להשיג מענה ע"פ השכל, בקש שיודיעהו ה' בעצמו את כבוד משפטיו והנהגתו כמו שהראה לאיוב ויורהו ויאמר לו ואז נחם על עפר ואפר:

מלבי"ם איוב פרק לח

(ג) אזר נא כגבר חלציד, יען איוב יסר מעלי שבטו, שבעת הוכוח יחדלו ממנו היסורים, א"ל שיאזור חלציו המנוגעים מן השחין, ויעמוד כגבר גבור כי סר השחין והחולשה ממנו, ועתה אשאלך ותודיעני:

(ד) איפה. התחיל לברר לו טוב השגחתו והנהגתו מתחלת הבריאה, והקדים לאמר לו אם תרצה להשיג הנהגת ה' וחכמתו מן הקודם אל המאוחר, בהכרח שתכיר תחלת הבריאה לדעת יסודי העולם והוייתו, איך עשה הכל מן התהו בכח ובחכמה בב"ת, אשאלך איפה היית ביסודי ארץ, ואז אשאלך, הגד אם ידעת בינה:

סוד המצרף על פי ספר איוב

איוב פרק מב פסוק א - יז

(א) ויען איוב את־יקוק ויאמר: (ב) ידעתי כי־כל תוכל ולא־יבצר ממך
מזמה: (ג) מי זה! מעלים עצה בלי דעת לכן הגדתי ולא אבין נפלאות ממני
ולא אדע: (ד) שמענא ואנכי אדבר אשאלך והודיעני: (ה) לשמעאזן
שמעתיד ועתה עיני ראתך: (ו) עלבן אמאס ונחמתי עלעפר ואפר: פ (ז)
ויהי אחר דבר יקוק את־הדברים האלה אל־איוב ויאמר יקוק אל־אליפז
התימני חרה אפי בד ובשני רעיד כי לא דברתם אלי נכונה כעבדי איוב: (ח)
ועתה קחילכם שבעה־פרים ושבעה אילים ולכו אלעבדי איוב והעליתם
עולה בעדכם ואיוב עבדי יתפלל עליכם ... כי לא דברתם אלי נכונה כעבדי
איוב: (ט) וילכו אליפז התימני ובלדד השוחי צפר הנעמתי ויעשו כאשר
דבר אליהם יקוק ...: (יב) ויקוק ברך את־אחרית איוב מראשיתו ויהילו
ארבעה עשר אלף צאן וששת אלפים גמלים ואלף־צמד בקר ואלף אתונות:
(יג) ויהילו שבענה בנים ושלוש בנות: ... (יז) וימת איוב זקן ושבע ימים:

הבהרות המפרשים

רלב"ג איוב פרק מב

(א) ויען איוב את ה' ויאמר, ענה איוב את השם ית' ואמר ידעתי עתה כי כל דבר תוכל לעשות
ואין ראוי שייוחס אליך ליאות וקיצור ולא יבצר ממך שום מזמה וחכמה, על מה שאמרת
מי זה מעלים עצה בלי דעת הנה אמת לכן הגדתי מה שהגדתי מצד שלא הייתי מבין מעשיך כי הם היו
נפלאות ממני ולא אדע עניינם על כן טעיתי במה שטענתי מזה ועל מה שאמרת שמע נא ואנכי אדבר
אשאלך והודיעני הנה מתחלה הייתי שומע ענין השגחתך בזה העולם לשמע אזון מזולת
ראיה אמתית ועתה עיני ראתך ונתאמת לי במה שאין ספק בו אופן הנהגתך זה העולם
ואופני השגחתך בו לפי מה שאיפשר בנמצא נמצא על כן אמאס מה שהייתי בו מהדעת ונחמתי על
מה שהכאבתי בו עד שישבתי בתוך עפר ואפר לדעתי כי בשלי הצער הזה עלי וכשאשתדל לדבקה
בשם יתברך יסור ממני הרע הזה:

רלב"ג איוב פרק מב

ואחר זה אמר השם יתברך לאליפז שיחלה פני איוב שיתפלל השם יתברך עליו ועל רעיו כי לא
דברו נכונה לשם יתברך כמו שדבר איוב אחר ששב אל האמת והודה לדברי השם יתברך וזה
שבדבריהם נכנס מהמום והטעות ... עד שכבר היו טוענין טענות היה ידוע אליהם שהם כוזבות כדי
שיצדיקו השם יתברך ואולם איוב אם לא הגיע בתחלה אל הדעת האמתית הנה לא היה טוען רק

מה שהיה צודק לפי מחשבתו ... וכבר ביאר ... שאף על פי שדעת איוב היה כוזב הנה הוא היה יותר קרוב אל הדעת האמתית מדעת אליפז ובלדד וצופר כי הוא היה בנוי על שרשים צודקים ... **ולזה אמר השם יתברך לאליפז שלא דברו אליו נכונה הוא ובלדד וצופר כאיוב** ... אחר זה שכבר התפלל איוב לשם יתברך בעד ריעיו ואחר זה הטיב השם יתברך אחרית איוב מראשיתו ואורך ימים נתן לו ובנים ובני בנים עד ארבעה דורות .

אלשיך איוב פרק מב

וזהו (ג) **מי זה מעלים עצת ה' מעצמו** בלי דעת תוכן ותכלית הענין, לכן מה שדברתי לא לנגד כונתי, רק הגדתי שהוא מאשר הייתי רואה, באמור כי לא אבין הכונה, לא להאמין חלילה בהעדר הנהגה, כ"א הגדה ומתמיה בלבד, כי **הן נפלאות ממני שהגדת לי נפלאים מעשיך מבריותיך אשר בראת ולא אדע, ואיך אבין העתיד לצדיק ולרשע**, ועל אשר אמרת לי (ד) אשאלך והודיעני, נהפוך הוא, כי מה אני שאדע שאלותיך, כי אם שמע כו' אשאלך מהיום והלאה והודיעני:

מלבי"ם איוב פרק מב

(א) **ידעתי**, אחר שנשלם הוכוח עד סופו, גלה איוב מה שבלבבו, שבאמת **שלבבו היה שלם עם ה' אלהיו ועמד בנסיון באמת, כי בלבבו האמין בכל יסודות האמונה ולא מש מצדקתו**, וכל הוכוח אשר ערך היה רק בדרך התפלספות וחקירה לבד, להוציא ברור הדברים ע"י החקירה והעיון, שבזה בהכרח שאחד יעמוד בשם הדעה המכחשת את האמונה וידבר בשמה, ויציע את כל טענותיה והוכחותיה והאחרים יעמדו בשם הדעות המחזיקות באמונה להשיב תשובתם איש ואיש לפי שטתו, שע"י? יברר האמת ויצא לאור במשפט, והוא עמד בשם הדעה המכחשת בהשגחה ובחפשיות הבחירה ובאמונת השארת הנפש וגמולה לעוה"ב, לא כאשר נטה אל דעות אלה בלבד, **כי לבבו היה שלם באמונה בכל אלה**, רק כדי שע"י יתבררו ויצרפו הדברים, כי רצה שהאמונה תתברר גם ע"פ השכל והחקירה ומה שקרא אל ה' שיתוכח עמו היה קריאתו שיאיר עיני שכלו בזה למען יבין הדברים אשר הוא מאמין בס בלבד, ושלא יהיו אצלו כדברים פלאיים בלתי מובנים אל השכל..

מלבי"ם איוב פרק מב

(ג - ד) **מי זה מעלים עצה בלי דעת**, ... איך נעלים ונכסה תעלומותיו שלא נדע ענינה, ונסמוך על האמונה בלבד, הלא טוב לגלות צפונותיה עד שנדע העצה ע"פ הידיעה, לא ע"פ האמונה לבד, לכן הגדתי **שמע נא ואנכי אדבר אשאלך והודיעני** ... כי אחר שהחקירה האנושית והפילוסופים ישאלו שאלות הרבה על האמונה הזאת, כמו שאלת הידיעה והבחירה, ושאלת מפני מה יש צדיק ורע לו ורשע וטוב לו, ... והוא לא יבין ולא ידע מה להשיב על שאלות אלה, ... **לכן התוכח ויטעון שרוצה שה' יענהו על שאלות אלה, כדי שע"י הוכוח יתבררו לו דברים אלה ע"פ החקירה וידע מה שישב לאפיקורס**, ... זאת היה כונתו בכל הוכוח הגם שבאמת לא נטה לבבו מפנות האמונה והאמין בהשגחת ה' וביושר משפטיו....

מלבי"ם איוב פרק מב

(ה) **לשמע**, אולם כל זה היה עד עתה אשר רק לשמע אזן שמעתיך, **ולא ראיתי אותך בנבואה רק מה שקבלתי בקבלה, לכן היה לי רק אמונה לא ידיעה**, ... אבל עתה עיני ראתך, ובזה נתברר

לי הכל בידיעה ברורה, כי ע"י שנגלית אלי במראה ראיתי שאתה משגיח על מעשי בני אדם הפרטיים עד ששמעת הוכוח שהיה לי, וגם נודע לי מפיך התשובה על השאלות האלה, וגם שע"י המראה הלז נתברר לי במראה מציאת הנפש חוץ לגוף, ואפשריות דיבוק הנפש עם האלהים, ... שזה עצמו השכר הנפשי בעוה"ב, וא"כ נתברר לי בידיעה ברורה שכר הנפש וגמולה הרוחני, ע"כ אמאס בחיי הגוף, ונחמתי על הגוף שהוא עפר ואפר, כי חיי הגוף והצלחתו כאין נחשב נגד הנעימות הזו היקר שהוא חיי הנפש באלהים, שהוא העידון האמתי אשר יזכו אליו נפשות הצדיקים, ואין עתה שום שאלה וקושיא מצדיק ורע לו, כי טוב ורעת הגוף והעפר כאין נחשב נגד רגע אחד של נעימות הנפש בעידון הרוחני, ומעתה סרו העננים ונראה אור בהיר ונתגלה לי אור הדעת:

מלבי"ם איוב פרק מב

(יד) ... ובאשר מסוף הוכוח ממה שנגלה ה' אליו ועי"כ הכיר חיי הנפש בעוה"ב שטוב קורת רוח אחת בעוה"ב מכל חיי העוה"ז, עי"כ הכיר שעקר החיים והגמול והעונש הם בעוה"ב, ואמר ע"כ אמאס ונחמתי על עפר ואפר, שאינו דואג על איבוד הגוף ויסוריו, אחר שרואה שעת תפשט הנפש את הבגדים הצואים תשוב אל אלהי הרוחות ושם תתעדן בנעימות נצח, שמזה ראה שתכלית החיים הוא ... הוא הסוף, וכ"ז שאדם חי מתקרב תמיד אל התכלית הזו, וצריך להכין לו צדה ליום מועד שע"י שעמל בתורה להשלים את הנפש, ועליו אמר שלמה בחכמתו טוב שם משמן טוב, כי יום המות מתחיל מיום הולדו, ... ומכל עמלו בעוה"ז, העקר הוא השם טוב שנשאר לו, וטוב שם משמן טוב

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©

טוב:

פרק שביעי - סיכום

האומנם איוב היה או רק משל היה

אין תשובה ישירה לשאלה זו. לא בטכסט שבספר איוב ולא בדברי המפרשים. ניתן רק להביא את השיח בין הדמויות הפועלות בספר, ואת דעות חכמי הגמרא ביחס לשאלה, באיזה עידן חי איוב, כמובא לעיל, ולנסות להסיק מסקנה אם איוב היה או משל היה. להלן מקצת מן השאלות העולות מהשיח שבספר שיש בהן כדי ללמד על התשובה לשאלה;

- נקיון כפיו של איוב והיותו צדיק. הקב"ה מעיד בכבודו ובעצמו על היותו של איוב איש תם וישר ירא אלוקים וסר מרע. הכיצד השטן מטיל בו דופי בטענו שאיוב נהג ממניעים חומריים ולא מאהבת הקב"ה, וכי נעלם מהקב"ה לדעת מה הניע את איוב להיות צדיק, וכי שאלותיו באו רק כדי לדעת את הטעמים שמעבר לאמונה להנהגותיו של הקב"ה. וכי איוב הציג שאלות כדי להבין מה פשר האסונות שפקדו אותו, בהיותו צדיק שלא דבק בו רבב עוון, על מנת שיוכל לענות לשאלת האפיקורסים, לאמור; מפני מה יש צדיק ורע לו ורשע וטוב לו, לא רק על סמך האמונה אלא, גם על סמך השכל הישר. ולא זו אף זו שהוא מקבל אישור לגעת בו ורק נפשו לא יקה. על פניו שיח כזה הינו שיח על דרך הפשט הרמז והדרש שמעבר לו נחבאים הסודות שבספר, שהם תכלית כתיבתו, מה שמרמז על היותו של איוב משל.

• בשורות האיוב שהגיעו בזו אחר זו בבחינת עוד זה מדבר וזה בא

עוצמת האסונות שפקדו את איוב מכל וכל, מעוררת שאלה של פרופורציות בין החטא ועונשו, בבחינת שן תחת שן עין תחת עין וכו'. בהינתן, שבניגוד לדברי התוכחה של שלושת החברים, אליפז התימני, בלדד השוחי וצפר הנעמתי, שאיוב נענש על חטאים שביצע, בא אליהוא ופוקח את עיניו של איוב ומגלה לו את חכמת הקב"ה ואת פשר האסונות שבאו עליו, הגם שאליהוא לא אומר את דברי החכמה במפורש, איוב שותק ומקבל את התשובה לשאלות שהטרידו אותו. עמימות הסוד, בהינתן שאיוב מוצג כאיש תם ישר ירא אלוקים וסר מרע, בשים לב לעוצמת האסונות, יכולה לרמוז על כך, שאיוב רק משל היה, שאם כן היה מדוע לא מפורטים החטאים שבגינם באו עליו האסונות החמורים. אין זאת כי אם מדובר במסר שתכלית הספר להעביר לקורא, מסר שאליהוא והקב"ה בעצמו מסרו לאיוב.

• תוכחות שלושת החברים, אליפז התימני, בלדד השוחי וצפר הנעמתי, שהמכנה המשותף בדברי התוכחה של שלושתם הוא שמחד דיברו סרה באיוב בהטיחם בפניו, כי הוא נענש בשל עוונות שביצע, כדברי אליפז, לאמור: "אם צדיק אתה בעיניך ולא נחשבת לרשע, הלא ביותר לא חשיד קודשא בריך הוא דעביד דינא בלא דינא, וזהו האנוש מאלוק יצדק... שהרי אין יסורין בלא עוון. מאידך הם מפליגים בשבח לקב"ה, כדברי בלדד, לאמור; מה שהביא עליך יסורים אינו מצד קצפו או מצד הסתרת פנים וסילוק השגחתו, רק בהפך כי עתה ע"י היסורים יעיר עליך, ובהיסורים בעצמם ישלים את נות צדקך לכוונן את נוד בשלימות גדול כראוי לך לפי צדקך, ופרי היסורים הללו יהיה, כי. והיה ראשיתך מצער, שע"י אחריתך ישגה מאד, שהיסורים שהביא עליך בלא חטא יהיה כדי להטיבך באחריתך ולכוונן אותך לשם ותפארת. איוב דוחה בשאט נפש את התוכחות ומבקש מהם לומר, "מה שגיתי הבינו לי, הודיעו לי מה היה השגיון שלי..." כמובן שאין להם תשובה קונקרטית לשאלה זו.

מה אם כן, תכלית תוכחות שלושת החברים. על תכלית זו ניתן ללמוד מדברי הפתיחה של אליהוא. בפרק לב, לאמור: "(ב) ויחר אף אליהוא בןברכאל הבוזי ... עלצדקו נפשו מאלהים: (ג) ובשלישת רעיו חרה אפו על אשר לאמצאו מענה ויך שיעו אתאיוב: (ד) ואליהו חכה אתאיוב בדברים כי זקנים המה ממנו לימים: ... (ז) אמרתי ימים ידברו ורב שנים ידעו חכמה: ... (ט) לארבים יחפמו וזקנים יבינו משפט: ... (יב) ועדיכם אתבונן והנה אין לאיוב מוכיח עונה אמריו מפם:" המסר כאן גלוי וברור, אליהוא, בהיותו צעיר משלושת החברים נותן להם לומר את תוכחותיהם תחילה, כי סבר שרוב שנים יחכימו. ברם, לא מדובר בלימוד ובידע שהם בבחינת פשט, רמז ודרש, שמשתבחים עם השנים, כי אם בסודות נסתרים שהקב"ה מגלה רק ליחידי סגולה כחפצו, וזאת הוא עושה בדרכים שונות. אליהוא, בניגוד לשלושת החברים, למרות היותו הצעיר שבחבורה, ניתנה לו החכמה החבויה לגלותה לאיוב, ואכן איוב מקבלה ושותק. עובדות אלה מרמזות על כך שאין מדובר בסיפור חייו של אדם בשם איוב, יהא חשוב ככל שיהא, אלא במשל היה, כדי ללמד על דברים שברומו של עולם היורדים לשורש הנהגתו של הקב"ה יתברך בעלמות העליונים ובעולמות התחתונים, שאין דעת אנוש משגת להבינם ולדעת את פשרם.

- כפי שצויין לעיל, דעת הרמב"ם, אותה הוא מסיק, בין השאר, מעצם קיום המחלוקת הקיימת בתלמוד בין האמוראים ביחס לתקופה ההיסטורית בה חי איוב, היא שאיוב רק משל היה, לאמור: **"מאמר השטן ומאמר השם אל השטן ומסור איוב בידו, כל זה משל בלא ספק לכל בעל דעת"**,

סוד המצרף. זהו הסוד שאליהוא גילה לאיוב. בשמוע איוב את תוכחתו של אליהוא, בה גילה לו את חוכמת ההנהגה של הקב"ה, שהוא סוד המצרף, שתק ולא יסף. ממכלול השיח של איוב עם אליהוא ולאחריו, עם הקב"ה ישתבח שמו, מתבררת אישיותו ויושרו של איוב ומתבררות התשובות לשאלותיו ולתהיותיו ואין עוד כל פקפוק בלבו של איוב. הנה כי כן; מהשיח שהתנהל עולה כי איוב לא חטא בשפתיו, אולי בלבו, וכל רצונו בויכוח שניהל עם החברים, עם אליהוא ועם הקב"ה בעצמו לא נבעו מחוסר אמון בצדקת הקב"ה. איוב מתאר את סבלו ומבקש לגאול אותו מהסבל, מבלי לטעון לאי צדק מצד הקב"ה. אחרי שאליהוא גילה לאיוב את חכמת ההנהגה של הקב"ה בעולמו, הנסתרת מבינת אנוש, **אומר איוב: "ידעתי"**, כלומר; איוב גילה מה שבלבבו, שבאמת **בלבבו היה שלם עם ה' אלהיו ועמד בנסיון באמת, כי בלבבו האמין בכל יסודות האמונה ולא מש מצדקתו, וכל הויכוח שערך היה רק כדי לברר את הדברים לאשורם.** יש אפיקורסים המכחישים את האמונה ויש אלה הדבקים בדעות המחזיקות באמונה, איש ואיש לפי שיטתו. **אך איוב רצה שהאמונה תתברר גם ע"פ השכל והחקירה** ומה שקרא אל ה' שיתוכח עמו היה קריאתו שיאיר עיני שכלו בזה למען יבין הדברים אשר הוא מאמין בס בלבבו, ושלא יהיו אצלו כדברים פלאיים בלתי מובנים אל השכל

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©

אחרי שאליהוא מגלה סוד זה לאיוב איוב שתק ועדיין היה צריך שהקב"ה יגיע גם אם לא אמר דבר ולא ענה לאיוב לשאלות שלו.

השאלה המתבקשת היא; מדוע הקב"ה בא לאיוב. **אחרי שאליהוא כבר פקח את עיניו לדעת את התשובה לשאלת צדיק ורע לו רשע וטוב לו.**

על שאלה זו משיב גדול המקובלים בימי הביניים הרמב"ן [רבי משה בן נחמן] והוא כותב בהקדמה לספר איוב את הדברים הלא מובנים בכלל דלקמן;

אבל באמת יש בזה הענין סוד גדול מסודות התורה לא ישיגם דעת חושב. **רק הזוכה להם לומד מפי מלמד עד משה רבנו ע"ה מפי הגבורה יתברך והוא נזכר בדברי אליהוא.** גם במזמור הזה נרמז בפסוק כחלום מהקיץ אדני העיר צלמס תבזה (תהלים עג כ), כי יאמר אחרי הקיצותם בעיר. הצלם שלהם נבזה תחת היותו נכבד. והוא **הצדיק לא יביאהו האל במצרף רק יהיה תמיד דבק באלוהיו,** כמו שאמר ואני תמיד עמך אחזת ביד ימיני. שלא אתפרד ממך. ואם תשכיל תבין ותרוח נפשך בפסוקים. והמלות נסמכות לענין אשר בהם.

ודע כי דבר החברים אשר יאמרו **כי היסורין על עון יבואו, אמת ויציב נכון וקיים כי האל יתברך מנהיג עולמו במידה ההיא.** והקושיא הזאת של איוב איננה תמידית באנשים עם היותנו מאמינים בעולם הנשמות ובשכר העולם הבא. כי מן הידוע ברוב הצדיקים שהם חוטאים לפעמים... **שנאמר אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא** (קהלת ז כ)

עוד כותב הרמב"ן, לאמור; והצדיק הגמור שלא חטא ובאוהו רעות על חינוס כאשר בא באיוב אשר בוראו העיד עליו שאין כמוהו בארץ איש תם, ישר ירא אלוקים וסר מרע ותצתני בו, אומר לשטן, לבולעו חינוס הורה בו שלא היה ראוי למכות שבאו עליו. משה בונה דמות שהקב"ה מעיד עליו שדמותו לא היתה ראויה לצרות שבאו עליה. וכאשר בא בקבלה על רבי עקיבה שמחככין בשרו במקולין ומשה שואל את הקב"ה [במסכת מנחות] זו תורה וזה שכרה משיב לו הקב"ה "שתוק כך עלה במחשבה לפני!"

הרמב"ן כורך את איוב ברבי עקיבה [כיוון שיש ביניהם מכנה משותף שיש בו מענה לשאלת הסבל של צדיק ורע לו, שתי הדמויות האלה סבלו יסורים נוראיים למרות שהיו צדיקים גמורים. ולא היה מעשה פגום בחייהם שבגללו היו ראויים לסבל הנורא. אז למה סבלו. אבל באמת יש בזה הענין סוד גדול מסודות התורה לא ישיגם דעת חושב רק הזוכה להם. לומד מפי מלמד עד משה רבנו עליו השלום. כלומר את הסוד הזה אי אפשר להשיג בשכל תהיה החכם הגדול ביותר ושכלך לא ישיג סוד זה. לדעת הרמב"ן, כדי לדעת סוד זה רק הזוכה לומד מפי מלמד עד משה רבנו מפי הגבורה יתברך והוא נזכר בדברי אליהוא. זהו הסוד שאליהוא גילה לאיוב ואז איוב דמם.

בפרק לג בספר איוב הרמב"ן כותב. והטענה בעצמה טענת אמת והדברים מעוגנים לא תישאר אחריהם קושיא בדעתו של אדם כלל, ועל כן החריש איוב ולא ענה אותו דבר. בגלל שהטענה חזקה איוב שתק. ואם תחפוץ להבין הסוד הנכבד לבך תשית לדעתי וכליותיך תשתונן ועלי חטא תתאונן ויסור עלי פניך הענן תחזינה עיניך המלך והמלכה ותצפה לגאולה תראי עופרים תאומי צביה והגזירה והבינה. זהו הסוד.

כותב רבי חיים ויטל, וכך כותב גם אלשיך עליהם השלום ואחרים. אומר רבי חיים ויטל, אנחנו רגילים לחשוב שאנו רואים בעזרת העין; שאנחנו שומעים בעזרת האוזן; זה נכון, אך לא מדוייק. העין לא מאפשרת לנו לראות היא תוחמת את יכולת הראיה הרשתית של העין מסוגלת לקלוט גלי אור שבין האינפרא לאולטרא ואנו יודעים שיש גלים יותר קצרים ויש יותר ארוכים שהעין לא רואה. רבי חיים ויטל כותב שהחושים של האדם קולטים רק מה שהשגחה העליונה רוצה שיקלטו, כלומר הגוף מגביל את הנשמה. זה מה שהקב"ה אומר לאיוב הוא משאיר אותו בדיוק באותו מקום בו השאיר את משה רבנו ואת ירמיהו.

התגלותו של הקב"ה לאיוב והשיח שהתנהל. למעשה ממקרא הכתוב עולה כי לא היה ממש שיח אלא הטחת דברים נכוחה לאיוב בדרך של מטח שאלות ואיוב עונה, לאמור; מי זה מחשיך עצה ואומר מלים בלא דעת, אתה, איוב משיב כן.

אומר לו הקב"ה אזור נא כגבר חלציך אשאלך ואם תענה על שאלה אחת אענה לך לכל שאלותיך. איוב מוכן לענות

הקב"ה שואל:

- ✓ איפה היית ביוסדי ארץ?
- ✓ גד אם ידעת בינה?
- ✓ כשבראתי את העולם איפה היית איוב?
- ✓ כמה שכל היה לך אז?

איוב עונה, אתה יודע שלא הייתי.

כאן השיב הקב"ה את התשובה שהרמב"ן כתב שהיא סוד גדול ואותה נתן אליהוא לאיוב. אומר הקב"ה לאיוב בטח לא היית כשבראתי את העולם אבל אני רוצה להראות לך איפה היית ביוסדי ארץ ..

עוד שואל הקב"ה את איוב, תגיד איוב אתה שמעת על יעקב ובניו במצרים? אומר לו בטח. ומי היה אבא של יעקב, אומר לו יצחק. ומי היה אבא של יצחק, עונה איוב זה כולם יודעים זה אברהם שהוא עמודו של עולם. ואבא של אברהם איך קראו לו, אומר איוב אני חושב תרח. ומה היה המקצוע של תרח? עונה איוב, הוא מכר לאנשים פסלים ואז הקב"ה פותח לאיוב את העיניים, מסיר את עיני הבשר שמסתירות את עיני הנפש ואומר לו תראה אתה תרח. אומר בפליאה אני?! אני איוב. אמר לו הקב"ה נכון אתה איוב אבל אתה לא נמצא כאן בפעם הראשונה. זהו סוד המצרף שעליו מדבר ברמז הרמב"ן בהקדמה לספר איוב והוא כותב; והוא הצדיק לא יביאהו האל במצרף רק אם יהיה תמיד דבק באלוהיו.

מה מהותו אם כן של: "סוד המצרף", אומר הקב"ה לאיוב, נכון כעת אתה איוב אבל אני רוצה להרחיב לך את הידע. כשהיית כאן תרח הבן שלך שאמר לכולם שאו עיניכם למרום ותראו מי ברא כל אלה ופרסם את שמי בעולם שזו תכלית הבריאה של תיקון חטא אדם הראשון, מה אתה עשית אתה אמרת לאנשים אלה אלוהיד, כלומר בנד קידש את שמי בעולם ואתה חיללת את שמי, אלא מה כיוון שבסוף ימיד כתוב בסוף פרשת נח ששבת בתשובה, הרי שזכית למקצה שיפורים נוסף בסוד המצרף, כדי שאת החלק המתוקן נשאר ואת החלק הלא מתוקן נביא שוב לעולם לצרוף אותו ובחנתים כבחון את הכסף וצרפתים כצרוף הזהב. והבאתי אותך לכאן פעם נוספת. אז כולם אמרו לך שיש בורא לעולם ואתה אמרת שאין עכשיו סידרתי לך זירה שכולם מסביב יגידו לך איפה הקב"ה ואתה לא תגיד שהוא לא קיים אתה תגיד ה' נתן ה' לקח ויהי שם ה' מבורך. לכן אתה סיימת את תפקידך, אתה הגעת אל המצרף הסופי ולכן טובה היית אחרינו של איוב מראשיתו ויוולדו לו שבעה בנים ושלוש בנות וימות איוב זקן ושבוע ימים.

איוב בסופו של דבר מחבר את דברי אליהוא להופעתו של הקב"ה ואומר ניחמתי על עפר ואפר

מלבי"ם בהתייחסו לפרק מב, פסוק יד) מפרש ומבהיר שמסוף הוכוח ממה שנגלה ה' לאיוב ועי"כ הכיר חיי הנפש בעוה"ב שטוב קורת רוח אחת בעוה"ב מכל חיי העוה"ז, עי"כ

הכיר שעקר החיים והגמול והעונש הם בעוה"ב, ואמר ע"כ אמאס ונחמתי על עפר ואפר, שאינו דואג על איבוד הגוף ויסוריו, אחר שרואה שבעת שהנפש תשוב אל אלהי הרוחות ושם תתעדן בנעימות נצח, שמזה ראה שתכלית החיים הוא ... הסוף, ... ומכל עמלו בעוה"ז, העקר הוא השם טוב שנשאר לו, וטוב שם משמן טוב: נראה כי תובנות אלה של איוב והאופן שבו הגיע אליהן, מרמזות שאין מדובר בסיפור חייו של אדם, שמצדיק ניהול ויכוח בין איוב לבין אליהוא ואף בינו לבין הקב"ה, אלא במסר עמוק בכל הקשור להבנה של הנהגות הקב"ה יתברך שמו, בעולמו, שבר אנוש לא יבין בשכלו המוגבל.

הרמב"ם כותב בספר מורה נבוכים חלק ג פרק כג

ואמנם סבת זה מה שאבאר לך עתה, והוא שובו מזה הדעת אשר הוא בתכלית הטעות והביא מופת על טעותו בו, ואמנם שזהו העולה על הדעת והנראה ממנו תחלה וכ"ש למי שיחולו עליו המכות ויודע בעצמו שלא חטא, זה מה שאין מחלוקת בו, ולזה יחסו זה הדעת לאיוב, אלא שהוא אמר כל מה שאמר כל עוד שלא היה לו חכמה ולא ידע השם אלא בקבלה כמו שידעוהו המון אנשי התורות, אבל כשידע השם ידיעה אמתית הודה שהצלחה האמתית אשר היא ידיעת השם,

לעומת איוב, אשתו לא סיימה את התיקון שלה מהגלגול הקודם, כי הרי אשתו של תרח אמו של אברהם אבינו, שקראו לה אמתלי בת קרנבו, וכשראתה את אברהם בנה עומד לקפוץ לכבשן האש באור כשדים בויכוח עם נמרוד, באומרת לו בניך למה להיות קיצוני בניית אידיאל לכל וכעת אם תקפוץ לכבשן ותשרף מי ימשיך את הפצת האידיאל למה לקפוץ לאש, בכך ניסתה למנוע ממקדש הקב"ה הראשון בהיסטוריה מלקדש את שמו. לכן היא חזרה עם איוב כדי לאפשר לה לקדש את שמו של הקב"ה, אבל היא נכשלה שוב באומרה לאיוב ברך אלוהים ומות.

כותב רבנו מנחם עזריה מפנו הרבה שנים עברו עד שהגיעה תקופה שבה ההגמון ציווה להביא לפניו אשה עם שבעה ילדים כדי שישתחוו לצלם והיא חנה אומרת לבן הראשון לא להשתחוות והורגים אותו. וכך הורגים את כל ילדיה עד שהגיעו לקטן שבהם. היווני מבין שהיא לא תשנה את דעתה ואז הוא אומר אזרוק את טבעתי ורק שירים אותה, כך למעשה ישתחוה. והיא אומרת לבן שלה לא, אל תשתחוה! והרשע מצווה להורגו. ואז לפני שהורגים אותו היא נשברת והיא מבקשת לדבר עם הבן שלה. והיא אמרה לו את המשפט הבא: "כשאתם עולים למעלה לכו אצל אברהם ואימרו לו אתה עקדת בן אחד ואני הקרבתי שבעה בנים, אף עלתה לגג והשליכה עצמה ומתה. כותב האר"י הקדוש עלתה לגג הגיעה אל פסגת תיקונה בעולם ועברה לחיי העולם הבא.

סוד המצרף על פי ספר איוב

איש - מרחק דילוג בין אותיות - 80

איש - מרחק 80 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק יב

וּתְמַנְעַל הַיְתֵה פִּלְגֵשׁ לְאֵלִיפֹז בְּרַעְשׁוֹ וְתִלְדֹ לְאֵלִיפֹז אֶת־עַמְלֵק אֱלֹהֵ בְנֵי עֵדָה
 אֲשֶׁת עֲשׂוֹ: ג וְאֶת־בְּשֵׁמֶת בְּתִישְׁמַעְאֵל אַחֹת נְבִיזוֹת: יד וְאֵלֶּה הָיוּ בְנֵי
 אֶהְלִיבְמָה בְּתִעְנָה בְּתִצְבְּעוֹן אֲשֶׁת עֲשׂוֹ וְתִלְדֹ לְעֲשׂוֹ אֶת־יַעֲשׂוֹ וְאֶת־יַעֲלָם
 וְאֶת־קָרַח: טו אֵלֶּה אֱלֹפִי בְּנֵי־עֲשׂוֹ בְּכֹר עֲשׂוֹ אֱלֹף תִּימָן אֱלֹף אוֹמֵר
 אֱלֹף צָפוֹ אֱלֹף קִנְזֹ:

היה - מרחק דילוג בין אותיות - 80

היה - מרחק 80 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק כא

וְדָשׁוֹן וְאֶצֶר וְדִישׁוֹן אֱלֹהֵ אֱלֹפִי הַחֲרִי הַחֲרִי בְּנֵי שַׁעִיר בְּאֶרֶץ אֲדוֹם: כב וַיְהִיו בְּנֵי־לוֹטָן
 חֲרִי וְהִימָם וְאֶחָת לֹטָן תְּמַנְעַ: כג וְאֵלֶּה בְנֵי שׁוּבֵל עֲלוֹן וּמְנַחַת וְעִי בֵל שָׁפוֹ
 וְאוֹנָם: כד וְאֵלֶּה בְּנֵי־צְבְּעוֹן וְאִיָּה וְעֵנָה הוּא עֵנָה אֲשֶׁר מָצָא אֶת־הִימָם בְּמִדְבָּר
 בְּרַעְתּוֹ אֶת־הַחֲמָרִים לְצַבְּעוֹן אָבִיו: כה וְאֵלֶּה בְּנֵי־עֵנָה דָשׁוֹן וְאֶהְלִיבְמָה בְּתִעְנָה:

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©

סוד המצרף על פי ספר איוב

בארץ - מרחק דילוג בין אותיות - 1

בארץ - מרחק 1 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק לא

וְאֵלֶּה הַמַּלְכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֲדוֹם לִפְנֵי מִלְדָּמֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

(כה) וּבְנֵי בִלְהָה שְׁפַחַת רַחֵל דָּן וּנְפַתְלִי: (כו) וּבְנֵי זִלְפָה שְׁפַחַת לֵאָה גָד

עוץ - מרחק דילוג בין אותיות - 7

עוץ - מרחק 7 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק כ

אֵלֶּה בְּנֵי־שַׁעִיר הַחֲרִי יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ לֹטָן וְשׁוּבֵל וְצַבְּעוֹן וְעֵנָה: כא וְדָשׁוֹן
 וְאֶצֶר וְדִישׁוֹן אֱלֹהֵ אֱלֹפִי הַחֲרִי בְּנֵי שַׁעִיר בְּאֶרֶץ אֲדוֹם:

הַחֲרִי: (ג)

איוב - מרחק דילוג בין אותיות - 11

איוב - מרחק 11 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק כט

אֵלֶּה אֱלֹפִי הַחֲרִי אֱלֹף לֹטָן אֱלֹף שׁוּבֵל אֱלֹף צַבְּעוֹן אֱלֹף עֵנָה:

בְּהִמְתּוֹ וְאֶת־כְּלִיקָנִינוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיִּקְדֹ אֶל־אֶרֶץ מִפְּנֵי יַעֲקֹב אַחֲרָיו:

סוד המצרה על פי ספר איוב

בראשית פרשת וישלח פרק לו

שבעה - מרחק דילוג בין אותיות - 16

שבעה - מרחק 16 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק כד

ואֵלֶּה בְּנֵי־צִבְעֹן וְאִיהֶם וְעֵנָה הוּא עֵנָה אֵשֶׁר מָצָא אֹתֵיהֶם בְּמִדְבַּר בְּרַעְתּוֹ
 אֶת־הַחֲמָרִים לְצִבְעֹן אָבִיו: כֹּה וְאֵלֶּה בְּנֵי־עֵנָה דָּשֵׁן וְאֶהֱלִיבָמָה בַת־עֵנָה:

החמרים לצבועו אביו: כה) ואלה בנויה דשון ואהליבמה בתענה: (כו)

בנים - מרחק דילוג בין אותיות - 48

בנים - מרחק 48 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק לב

וַיִּמְלֹךְ בְּאֲדָוִם בָּלַע בְּרַבְעֹר וְשֵׁם עִירוֹ דְנֶהְבָּה: לֵג וַיִּמֵּת בָּלַע וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו
 יוֹבָב בֶּן־זֶרַח מִבְּצֻרָה: לֵד וַיִּמֵּת יוֹבָב וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו חֲשֵׁם מֵאֲרֶץ הַתִּימָנִי: לֵה
 וַיִּמֵּת חֲשֵׁם וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו הַדָּד בְּרַבְדָּד הַמִּכָּה אֶת־מִדְיָן בְּשָׂדֵה מוֹאָב וְשֵׁם עִירוֹ
 עֵוִית: לוֹ וַיִּמֵּת הַדָּד וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו שְׁמֵלָה מִמְּשָׂרָקָה:

המכה את־מדין בשדה מואב ושם עירו עוית:

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©

סוד המצרה על פי ספר איוב

שלוש - מרחק דילוג בין אותיות - 55

שלוש - מרחק 55 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק ו

וַיִּקַּח עֲשׂוֹ אֶת־נָשָׁיו וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־כָּל־נַפְשׁוֹת בֵּיתוֹ וְאֶת־מִקְנֵהוּ
 וְאֶת־כָּל־בְּהֵמָתוֹ וְאֶת־כָּל־קִנְיָנוֹ אֵשֶׁר רָכַשׁ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיֵּלֶךְ אֶל־אֲרֶץ יַעֲקֹב
 אַחִיו: ז כִּי־הָיָה רְכוּשָׁם רַב מְשֻׁבֵּת יַחְדָּו וְלֹא יָכְלָה אֶרֶץ מְגוּרֵיהֶם לְשֵׂאת אֹתָם
 מִפְּנֵי מִקְנֵיהֶם: ח וַיֵּשֶׁב עֲשׂוֹ בְּהַר שְׁעִיר עֲשׂוֹ הוּא אֲדָוִם: ט וְאֵלֶּה תִּלְדוֹת עֲשׂוֹ
 אָבִי אֲדָוִם בְּהַר שְׁעִיר: י אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־עֲשׂוֹ אֱלִיפַז בְּרַעְדָּה אִשְׁתּוֹ עֲשׂוֹ רְעוּאֵל
 בְּרַבְשָׁמַת אִשְׁתּוֹ עֲשׂוֹ:

בנות - מרחק דילוג בין אותיות - 32

בנות - מרחק 32 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק ז

כִּי־הָיָה רְכוּשָׁם רַב מְשֻׁבֵּת יַחְדָּו וְלֹא יָכְלָה אֶרֶץ מְגוּרֵיהֶם לְשֵׂאת אֹתָם
 מִפְּנֵי מִקְנֵיהֶם: ח וַיֵּשֶׁב עֲשׂוֹ בְּהַר שְׁעִיר עֲשׂוֹ הוּא אֲדָוִם: ט וְאֵלֶּה תִּלְדוֹת
 עֲשׂוֹ אָבִי אֲדָוִם בְּהַר שְׁעִיר: י אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־עֲשׂוֹ אֱלִיפַז בְּרַעְדָּה אִשְׁתּוֹ
 עֲשׂוֹ רְעוּאֵל בְּרַבְשָׁמַת אִשְׁתּוֹ עֲשׂוֹ:

סוד המצרף על פי ספר איוב

בראשית פרשת וישלח פרק לו

(יט) אֱלֹהִים בְּנִיעֵשׂוּ וְאֵלֹהִים אֲלוֹפִיהֶם הוּא אָדָם: ס (כ) אֱלֹהִים בְּנִיעֵשׂוּ הַחֲרִי

צדק מרחק דילוג בין אותיות - 42

צדק - מרחק 42 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק כד

וְאֵלֹהִים בְּנִיעֵשׂוּ וְאֵלֹהִים וְעֵנָה הוּא עֵנָה אֲשֶׁר מָצָא אֶת־הַיָּמִים בַּמִּדְבָּר בְּרַעְתּוֹ
 אֶת־הַחֲמִרִים לַצִּבְעוֹן אָבִיו: כה וְאֵלֹהִים בְּנִיעֵנָה דָשׁוֹן וְאֵלֹהִים בְּתַעֲנָה: כו
 וְאֵלֹהִים בְּנִיעֵנָה דָשׁוֹן חֲמָדוֹן וְאֵשׁוֹן וְיִתְרֹן וְכֶרֶן: כז אֱלֹהִים בְּנִיעֵשׂוּ בַלְהוֹן וְזַעֲוֹן וְעֵקוֹן:

(כח) אֱלֹהִים בְּנִיעֵשׂוֹן עוֹץ וְאֶרֶן: (כט) אֱלֹהִים אֲלוֹפִי הַחֲרִי אֲלוֹפִי לֹטֶן אֲלוֹפִי שׁוֹבֵל
 אֲלוֹפִי צִבְעוֹן אֲלוֹפִי עֵנָה: (ל) אֲלוֹפִי דָשׁוֹן אֲלוֹפִי אֶצֶר אֲלוֹפִי דִישׁוֹן אֱלֹהִים אֲלוֹפִי הַחֲרִי
 לְאֲלוֹפִיהֶם בְּאֵל מרחק דילוג בין אותיות - 7

רשע - מרחק 7 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק כ

אֱלֹהִים בְּנִיעֵשׂוֹן הַחֲרִי יִשְׁבִי הָאֶרֶץ לֹטֶן וְשׁוֹבֵל וְצִבְעוֹן וְעֵנָה:

הַמִּשְׁכָּה אֲנִי מִן יָד בְּשׁוֹרֵה מוֹאָב וְשָׁמַיִם עֵינֵי וְעֵינֵי:

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©

סוד המצרף על פי ספר איוב

סבל מרחק דילוג בין אותיות - 24

סבל - מרחק 24 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק י

וַיֹּסֶר אֱלֹהִים וְאֵלֹהִים וְיִגְעַרְבּוּ אֲבִיו וַיֹּאמֶר לוֹ מֶה הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר
 חֲלַמְתָּ הַבּוֹא נְבוֹא אֲנִי וְאָמַרְתָּ וְאֵחִיד לְהַשְׁתַּחֲוֹת לָךְ אֶרְצָה:

משה מרחק דילוג בין אותיות - 95

משה - מרחק 95 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק ז

כִּי־הִיָּה רְכוּשֵׁם רַב מִשְׁבֹּת יַחְדוֹ וְלֹא יִכְלֶה אֶרֶץ מְגוֹרֵיהֶם לְשֹׂאת אֶתֶם מִפְּנֵי
 מִקְנֵיהֶם: ח (ח) וַיִּשְׁבּוּ עֲשׂוֹ בְהַר שְׁעִיר עֲשׂוֹ הוּא אָדָם: (ט) וְאֵלֹהִים תִּלְדוֹת עֲשׂוֹ
 אָבִי אָדָם בְּהַר שְׁעִיר: (י) אֱלֹהִים שְׁמוֹת בְּנֵי עֲשׂוֹ אֲלִיפִי בְרַעְדָּה אֲשֶׁת עֲשׂוֹ
 רְעוּאֵל בְּרַב־שְׁמֹת אֲשֶׁת עֲשׂוֹ: (יא) וַיְהִי בְּנֵי אֲלִיפִי תִימָן אוֹמֵר צְמֹ וְנַעֲתֶם
 וַיִּקְנֶז: יב וְתִמְנַעַל הִיתָה פִּילְגָשׁ לְאֲלִיפִי בְרַעְשׂוֹ וְתִלְדַּד לְאֲלִיפִי אֶת־עַמְלֵק אֱלֹהִים
 בְּנֵי עֵדָה אֲשֶׁת עֲשׂוֹ:

סוד המצרף על פי ספר איוב

בראשית פרשת וישלח פרק לה פסוק יא

ויאמר לו

מרחק דילוג בין אותיות - 77

ירמיהו

(ט) וירא אלה

ירמיהו - מרחק 77 בראשית פרשת וישלח פרק לה פסוק יא

ויאמר לו אלהים אני אל שדי סבה ורבה גוי וקהל גוים יהיה ממנו ומלכים מחלציד יצאו: יב ואתהארץ אשר נתתי לאבך הם וליצחק לך אתננה ולזרעך אחריך אתן אתהארץ: יג ועל מעליו אלהים במקום אשרדבר אתו: יד ויצב יעקב מצבה במקום אשרדבר אתו מצבת אבן ויסד עליה נסד ויצק עליה שמן: טו ויקרא יעקב אתשם המקום אשר דבר אתו שם אלהים ב' תאל: טז ויסעו מבית אל ויהיעוד כברתהארץ לבוא אפרנה ותלד רחל ותקש בלדתה: יז ויהי בהקשתה בלדתה ותאמר לה ה'מילדת אלתיך אי פינס זה לך בו: יח ויהי בצאת נפשה כי מתה ותקרא שמו בראוני ואביו קראלו בנימין: יט ותמת רחל תקבר בדרך אפרתה הוא בית לחם:

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©

סוד המצרף על פי ספר איוב

מרחק דילוג בין אותיות - 70

הקב"ה

הקב"ה - מרחק 70 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק ה

ואהליבמה ילדה אתיעיש ואתיעלם ואת קרח אלה בני עשו אשר ילדלו בארץ כנען: ו ויקח עשו אתנשיו ואתבניו ואתבנותיו ואתכלנפשות ביתו ואתמקנהו ואתכלבהמותו ואת כלקניזו אשר רכש בארץ כנען וילד אלארץ מפני יעקב אחיו: ז כיהיה רכושם רב משבת יחדולא יכלה ארץ מגוריהם לשאת אתם מפני מקניהם: ח וישב עשו בהר שעיר עשו הוא אדום: ט ואלה תלדות עשו אבי אדום בהר שעיר:

צפר הנעמתי ונעשו האשר דבר אליהם יהיה ונשא יהיה אתפני איוב: (י) ויהיה שב את:

מרחק דילוג בין אותיות - 6

עבדי

עבדי - מרחק 6 בראשית פרשת וישלח פרק לה פסוק ט

וירא אלהים אליעקב עוד בבואו מפדן ארם ויברך אתו:

סוד ז איוב מרחק דילוג בין אותיות - 11 **איוב**

איוב - מרחק 11 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק כט

אלה אלופי החרי אלוף לוטן אלוף שובל אלוף צב עון אלוף ענה:

אלה אלופי

מרחק דילוג בין אותיות - 80

אין

אין - מרחק 80 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק יט

אלה בניעשו ואלה אלופיהם הוא אדום: פ אלה בנישעיר החרי ישבי הארץ לוטן ושובל וצבעון וענה: כא ודשון ואצר ודישון אלה אלופי החרי בני שעיר בארץ אדום: כב ויהיו בנילוטן חרי והינמם ואחות לוטן תמנע: כג ואלה בני שובל עלון ומנחת ועיבל שפו ואונם:

מרחק דילוג בין אותיות - 19

כמהו

כמהו - מרחק 19 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק לא

ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלד מלד לבני ישראל: לב וימלך באדום בלע ברבעור ושם עירו דנה בה: לג וימת בלע וימלך תחתי יובב ברזרח מבצרה:

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©

סוד המצרף על פי ספר איוב

בראשית פרשת וישלח פרק לה פסוק ט

ויאמר לו

מרחק דילוג בין אותיות - 1

בארץ

(ט) וירא אלה

בארץ - מרחק 1 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק לא

ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלד מלד לבני ישראל:

וילצחק לך אתננה ולזרעך אחריד אתן אתהארץ: (יג) ויעל מעליו אלהים

במהום אש

מרחק דילוג בין אותיות - 80

איש

איש - מרחק 80 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק יב

ותמנעו היתה פילגש לאליפז ברעשו ותלד לאליפז אתעמלק אלה בני עדה אשת עשו: ג ואתבשמת בתישמעאל אחות נביות: יד ואלה היו בני אהליבמה בתענה בתצבעון אשת עשו ותלד לעשו אתיעיש ואתיעלם ואתקרח: טו אלה אלופי בניעשו בני אליפז בכור עשו אלוף תימן אלוף אומר אלוף צפו אלוף קנז:

סוד המצרף על פי ספר איוב

בראשית פרשת וישלח פרק לה פסוק ט

ויאמר לו

מרחק דילוג בין אותיות - 80

תם

(ט) וירא

תם - מרחק 80 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק יב

ותמנע| היתה פילגש לאליפז ברעשו ותלד לאליפז את עמלק אלה בני עדה אשת עשו: ג ואת בשמת בתישמעאל אחות נביות: יד ואלה היו בני אהליבמה בתענה בתצבעון אשת עשו ותלד לעשו אתיעיש ואתיעלם ואתקרח:

אכן ויסד ענה וסד ונצה ענה שמו - וטו ונהרא נהר אהישה המקום אשר

מרחק דילוג בין אותיות - 18

וישר

וישר - מרחק 18 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק כד

ואלה בניצבעון ואיה וענה הוא ענה אשר מצא אתהימם במדבר ברעתו אתהחמרים לצבעון אביו: כה ואלה בניענה דשן ואהליבמה בתענה: בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק כו ואלה בני די שן חמדן ואשבן ויתרו וכרן:

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©

סוד המצרף על פי ספר איוב

בראשית פרשת וישלח פרק לה פסוק ט

ויאמר לו

מרחק דילוג בין אותיות - 80

ירא

(ט) וירא אל

ירא - מרחק 80 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק כב

ויהיו בנילוטן חר' והימם ואחות לוטן תמנע: כג ואלה בני שובל עלון ומנחת ועיבל שפו ואוגם: כד ואלה בניצבעון ואיה וענה הוא ענה אשר מצא אתהימם במדבר ברעתו אתהחמרים לצבעון אביו: כה ואלה בניענה דשן ואהליבמה בתענה: כו ואלה בני די שן חמדן ואשבן ויתרו וכרו:

דבר אתו שם אלהים ביתאל: (טז) ויסעו מבית אל ויהיעוד קברתהארץ לבוא אפרתה

מרחק דילוג בין אותיות - 1

אלהים

אלהים - מרחק 1 בראשית פרשת וישלח פרק לה פסוק טו

ויקרא יעקב אתשם המקום אשר דבר אתו שם אלהים ביתאל:

קברתרחל עדהיום: (כא) ויסע ישראל ויט אהלה מהלאה למגדלעדר:

סוד המצרה על פי ספר איוב

וסר - מרחק דילוג בין אותיות - 20

וסר - מרחק 20 בראשית פרשת וישלח פרק לה פסוק כג

בְּנֵי לֵאָה בְּכוֹר יַעֲקֹב רֵאשִׁיטוֹן וְשִׁמְעוֹן וְלֵוִי וַיְהוּדָה וַיִּשְׁשֹׁבֵר וַיְזַבְלוֹן: כַּד בְּנֵי רָחֵל יוֹסֵף וּבְנֵימֵן: כֹּה וּבְנֵי בִלְהָה שְׁפַחַת רָחֵל חָל דָּן וּנְפֹתָלַי:

מרע - מרחק דילוג בין אותיות - 15

מרע - מרחק 15 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק כד

וְאַלְהַ בְּנֵי צַבְעוֹן וְאַיָּה וְעֵנָה הוּא עֵנָה אֲשֶׁר מֵצָא אֶת־הַיַּמִּים בְּמִדְבַר בְּיַם עֵתוֹ אֶת־הַחֲמֹרִים לְצַבְעוֹן אָבִיו:

שטן - מרחק דילוג בין אותיות - 44

שטן - מרחק 44 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק יט

אַלְהַ בְּנֵי עֵשָׂו וְאַלְהַ אֱלֹפִיָּהֶם הוּא אֲדֹם: כֹּה אֵלָה בְּנֵי שְׁעִיר הַחָרִי יִשְׁבִּי הָאָרֶץ לוֹטָן וְשׁוֹבֵל וְצַבְעוֹן וְעֵנָה: כֹּה וְדִשׁוֹן וְאַצֵּר וְדִישׁוֹן אֵלָה אֱלֹפִי הַחָרִי בְּנֵי שְׁעִיר בְּאָרֶץ אֲדֹם:

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©

סוד המצרה על פי ספר איוב

עוד - מרחק דילוג בין אותיות - 7

עוד - מרחק 7 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק לב

וַיִּמְלֹךְ בְּאֲדֹם בַּלַּע בְּרַבְעוֹר וְשֵׁם עִירוֹ דְנַהֲבָה:

זה - מרחק דילוג בין אותיות - 80

זה - מרחק 80 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק יא

וַיְהִיו בְּנֵי אֱלִיפָז תִּימָן אוֹמֵר צִפּוֹ וְעֵתָם וְקִנְזֵי: יב וְתַמְנָעַל הִיתָה פִּילֶגֶשׁ לְאֱלִיפָז בְּרַעֲשׁוֹ וְתַלְדֵי לְאֱלִיפָז אֶת־עַמְלֵק אֵלָה בְּנֵי עֵדָה אֲשֶׁת עֲשׂוֹ: יג וְאַלְהַ

מדבר - מרחק דילוג בין אותיות - 71

מדבר - מרחק 71 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק לד

וַיָּמָת יוֹבָב וַיִּמְלֹךְ תַּחְתֵּיו חֲשִׁים מֵאָרֶץ הַתִּימָנִי: לה וַיָּמָת חֲשִׁים וַיִּמְלֹךְ תַּחְתֵּיו הַדָּד בְּרַבְדָּד הַמִּכָּה אֶת־מִדְיָן בְּשָׂדֵה מוֹאָב וְשֵׁם עִירוֹ עֵוִית: לו וַיָּמָת הַדָּד וַיִּמְלֹךְ תַּחְתֵּיו שְׁמֵלָה מִמְּשָׂרְקָה: לז וַיָּמָת שְׁמֵלָה וַיִּמְלֹךְ תַּחְתֵּיו שְׂאוּל מִרְחֻבּוֹת הַנֶּהָר: לח וַיָּמָת שְׂאוּל וַיִּמְלֹךְ תַּחְתֵּיו בַּעַל חֲנָן בְּרַעֲכָבוֹר: לט וַיָּמָת בַּעַל חֲנָן בְּרַעֲכָבוֹר וַיִּמְלֹךְ תַּחְתֵּיו הַדָּר וְשֵׁם עִירוֹ פְּעוֹ וְשֵׁם אֲשֶׁתּוֹ מֵהִיטָבָאֵל בְּתִמְטָר דָּבָת מִי זָהָב:

סוד המצרף על פי ספר איוב

בראשית פרשת וישלח פרק לו

לשאת אתם

(ז) כִּיהִיו

וזה

מרחק דילוג בין אותיות - 9

וזה - מרחק 9 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק יב

וּתְמַנְעַל הַיְתֵה פִּלְגֶשׁ לְאַלִּיפֹז בְּרַעְשׁוֹ (תִּלְד לְאַלִּיפֹז) אֶת־עַמְלֵק אֱלֹה בְּנֵי עֲדָה אֲשֶׁת עֲשׂוֹ:

וּתְלַד לְאַלִּיפֹז אֶת־עַמְלֵק אֱלֹה בְּנֵי עֲדָה אֲשֶׁת עֲשׂוֹ: (יג) וְאֵלֶּה בְּנֵי רְעוּאֵל נַחַת

וְנָחַת וְעַמֵּה וְנִזְהָ אֵלֶּה הֵלֶן הֵלֶן הֵלֶן רִשְׁמֵת אֲשֶׁת עֲשׂוֹ: (נד) וְאֵלֶּה הֵלֶן הֵלֶן

בא

מרחק דילוג בין אותיות - 80

אֱלֹה שְׁמוֹת בְּנֵי־עֲשׂוֹ אִלִּיפֹז בְּרַעְדָּה אֲשֶׁת עֲשׂוֹ רְעוּאֵל בְּרַב־שְׂמֵת אֲשֶׁת עֲשׂוֹ: יא וַיְהִיו בְּנֵי אִלִּיפֹז תִּימָן אוֹמֵר צֶפֶן וְנִעְנֵתִם וְקִנְזִי: יב וּתְמַנְעַל הַיְתֵה פִּלְגֶשׁ לְאַלִּיפֹז בְּרַעְשׁוֹ וּתְלַד לְאַלִּיפֹז אֶת־עַמְלֵק אֱלֹה בְּנֵי עֲדָה אֲשֶׁת עֲשׂוֹ:

יְעוֹשׂ אֱלֹהֵי יַעֲלָם אֱלֹהֵי קָרַח אֱלֹהֵי אֶהֱלִיבְמָה בַת־עֵנָה אֲשֶׁת עֲשׂוֹ:

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©

סוד המצרף על פי ספר איוב

בראשית פרשת וישלח פרק לה - פרק לו

להל פילגש

(כב) ויהי

אליפז

מרחק דילוג בין אותיות - 1

אליפז - מרחק 1 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק דו

תִּלְד עֲדָה לַעֲשׂוֹ אֶת־אֱלִיפֹז וּבְשֵׁמֹת יִלְדָּה אֶת־רְעוּאֵל:

לְאֵהֶן גֵּו וְאִשׁוֹ אֱלֹה בְּנֵי יַעֲקֹב אֲשֶׁר יָלְדוּ לוֹ בְּעֵמֶן אֲרָם: (כז) וַיָּבֵא יַעֲקֹב

אֶל־יִצְחָק וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי מֵת וְאַתָּה בָּאֵרֶץ מִצְרָיִם: (כח) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת אֲבֹרָהִם

תימני

מרחק דילוג בין אותיות - 28

תימני - מרחק 28 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק לג

וַיָּמָת בְּלַע וַיִּמְלֹךְ תִּחְתִּיו יוֹבָב בְּרֶזֶרַח מִבְּצָרָה: לד וַיָּמָת יוֹבָב וַיִּמְלֹךְ תִּחְתִּיו חֲשָׁם מֵאֶרֶץ הַתִּימָנִי: לה וַיָּמָת חֲשָׁם וַיִּמְלֹךְ תִּחְתִּיו הֲדַד בְּרֶבֶדֶד הַמִּכָּה אֶת־מִדְיָן בְּשָׂדֵה מוֹאָב וְשָׁם עִירָו עֹוִית: לו וַיָּמָת הֲדַד וַיִּמְלֹךְ תִּחְתִּיו שִׁמְלָה מִמְּשָׂרָקָה:

בְּהַמְתּוֹ וְאֵת פְּלִקְנִיזוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ בְּאֶרֶץ כְּנַעַן וַיִּלְד אֶל־אֶרֶץ מִפְּנֵי יַעֲקֹב אַחִיו:

בלדד **מרחק דילוג בין אותיות - 13**

בלדד - מרחק 13 בראשית פרשת וישב פרק לח פסוק ה
 ותסף עוד ותלד בן ותקרא את שמו של ה והיה בכזה בלד תה אתו: וויקח יהוה אשה לער בכורו ושמה תמר:

השוחי **מרחק דילוג בין אותיות - 84**

השוחי - מרחק 84 בראשית פרשת וישב פרק לז פסוק ז
 והנה אנחנו מאלמים אלמים בתוך השדה והנה קמה אלמתי וגס נצבה והנה תסבינה אלמתיכם ותשתחוין לאלמתי: ח ויאמרו לו אחיו המלך תמלך עלינו אם משול תמלך בנו ויוספו עוד שגא אתו על חלמתי ועל דבריו: ט ויחלם עוד חלום אחר ויספר אתו לאחיו ויאמר הנה חלמתי חלום עוד! הנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחוים לי: י ויספר אל אביו ואל אחיו ויגערבו אביו ויאמר לו מה החלום הזה אשר חלמת הבוא נבוא אני ואמך ואחיד להשתחוות לך ארצה: יא ויהיו בני אליפז תימן ואומר צפו וגעתם וקנז: יב וילכו אחיו לרעות את צאן אביהם בשכם:

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©

צפר **מרחק דילוג בין אותיות - 22**

צפר - מרחק 22 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק כט
 אלה אלופי החרי אלוף לוטן אלוף שובל אלוף צבעון אלוף ענה: ל אלוף דשן אלוף אצר אלוף דישן אלה אלופי החרי יאלפיהם בארץ שעיר:

אליהוא **מרחק דילוג בין אותיות - 52**

אליהוא - מרחק 52 בראשית פרשת וישב פרק לז פסוק לב
 וישלחו את כתנת הפסים ויביאו אל אביהם ויאמרו זאת מצאנו הכרנא הכתנת בנך הוא אסלא: לו וימת בלע וימלך תחתיו יובב ברזרח מבצרה: לד ויקרע יעקב שמלתיו וגשם שק במתניו ויתאבל על בנו ימים רבים: לה ויקמו כל בניו וכל בנותיו לנחמו וימאן להתנחם ויאמר כי ארד אל בני אבא שאלה ויבך אתו אביו: לו והמדנים מכרו אתו אל מצרים לפוטופר סריס פרעה שר הטבחים: פרק לח פסוק א ויהי בעת ההוא ויוד יהודה מאת אחיו ויט עד איש עדלמי ושמו חירה: ב ויראשם יהודה בת איש כנעני ושמו שוע ויקחה ויבא אליה:

סוד המצרף על פי ספר איוב

בראשית פרשת וישלח פרק לה – פרק לו

הה פילגש

מרחק דילוג בין אותיות - 8

סוד

(כב) ויהי ב

סוד - מרחק 8 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק יז

ויאמר האיש נסעו מזה כי שמעתי אמורים נלכה דתינה וילך יוסף אחר אחיו וימצאם בדתן:

ויהיו ימי יצחק מאת שנה ושמונה שנה: (כנו) וננוח יצחק וימת ויאסף אל עמו יוסף ויבן אותו יוסף ויבן את יוסף ויבן את יוסף ויבן את יוסף

מרחק דילוג בין אותיות - 62

צרף

צרף - מרחק 62 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק כח

אלה בנידישון עוצ וארו: כט אלה אלופי החרי אלוף לוטן אלוף שובל אלוף צבעון אלוף ענה: ל אלוף דישון אלוף אצר אלוף דישון אלה אלופי החרי לאלפיהם בארץ שעיר: לא ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל:

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©

סוד המצרף על פי ספר איוב

מרחק דילוג בין אותיות - 8

נפש

נפש - מרחק 8 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק י

אלה שמות בני יעשו אלי צז ברעהה אשת עשו רעואל ברבשמת אשת עשו:

מרחק דילוג בין אותיות - 10

רוח

רוח - מרחק 10 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק לג

וימת בלע וימלך תחתיו יובב ברזרח מבצר ה: לד וימת יובב וימלך תחתיו חשם מארץ התימני:

מרחק דילוג בין אותיות - 30

נשמה

נשמה - מרחק 30 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק יז

ואלה בני רעואל ברעשו אלוף נחת אלוף זרח אלוף ש מה אלוף מזה אלה אלופי רעואל בארץ אדום אלה בני בשמת אשת עשו: יח ואלה בני אהליבמה אשת עשו אלוף יעוש אלוף יעלם אלוף קרח אלה אלופי אהליבמה בתענה אשת עשו:

סוד המצרף על פי ספר איוב

בראשית פרשת וישלח פרק לו - פרק מב

(יט) אלה בניעשו ואלה אלופיהם הוא אדום: ס (כ) אלה בנישעיר החדי
 ישבי הארץ **חיה** מרחק דילוג בין אותיות - 10 אלה אלופי

חיה - מרחק 10 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק כו

ואלה בני דיִשָׁן חִמְדוּ וְאַשְׁבֹּן וְיִתְרוֹ וְכָרוּ: כז אלה בני־אֶצֶר בָּלְהוּ וְזַעֲנוּ וְעָקוּ:

החמרים לצבעון אביו: (כה) ואלה בניענה דִשָׁן וְאַהֲלִיבָמָה בַּת־עֲנָה: (כו)
 ואלה בני דיִשָׁן חִמְדוּ וְאַשְׁבֹּן וְיִתְרוֹ וְכָרוּ: (כז) אלה בני־אֶצֶר בָּלְהוּ וְזַעֲנוּ וְעָקוּ:

יחידה מרחק דילוג בין אותיות - 40 אלופי שובל

יחידה - מרחק 40 בראשית פרשת מקץ פרק מב פסוק כח

וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי הוֹשֵׁב כְּסָפִי וְגַם הִנֵּה בְּאִמְתַּחְתִּי וַיֵּצֵא לִבִּי וַיִּחַדּוּ
 אִישׁ אֶל־אֲחִיו לֵאמֹר מִה־זֹּאת עֲשֵׂה אֱלֹהִים לָנוּ: כט וַיָּבֹאוּ אֶל־יַעֲקֹב
 אֲבֵיהֶם אֶרְצָה כְּנָעַן וַיִּגִּידוּ לוֹ אֵת כָּל־הַקֶּרֶת אֲתֶם לֵאמֹר: ל דָּבָר הָאֵישׁ
 אֲדַגִּי הָאָרֶץ אֲתָנוּ קִשּׁוֹת וַיִּתֵּן אֲתָנוּ כַּמְרָגְלִים אֶת־הָאָרֶץ:

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©

סוד המצרף על פי ספר איוב

בראשית פרשת וישלח פרק לו

(ז) כִּי־הָיָה **ערם** מרחק דילוג בין אותיות - 80 לשאת אתם

ערם - מרחק 80 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק ה

וְאַהֲלִיבָמָה יִלְדָה אֶת־יַעֲשׂוּ וְאֶת־יַעֲלָם וְאֶת־קֶרַח אֱלֹהֵי בְנֵי עֵשָׂו אֲשֶׁר יִלְדוּלוֹ
 בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: ו וַיִּקַּח עֵשָׂו אֶת־נָשָׁיו וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־כָּל־נַפְשׁוֹת בֵּיתוֹ
 וְאֶת־מִקְנֵהוּ וְאֶת־כָּל־בְּהֵמָתוֹ וְאֶת־כָּל־קִנְיָנוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיֵּלֶךְ אֶל־אֶרֶץ
 מִפְּנֵי יַעֲקֹב אֲחִיו: ז כִּי־הָיָה רְכוּשָׁם רַב מִשְׁבַּת יַחֲדוֹ וְלֹא יָכְלָה אֶרֶץ מִגּוּרֵיהֶם
 לִשְׂאת אֲתֶם מִפְּנֵי מִקְנֵיהֶם:

וְאֶת־יַעֲלָם וְאֶת־יַצְתִּי **יצתי** מרחק דילוג בין אותיות - 13 עשו אלוף

יצתי - מרחק 13 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק ז

כִּי־הָיָה רְכוּשָׁם רַב מִשְׁבַּת יַחֲדוֹ וְלֹא יָכְלָה אֶרֶץ מִגּוּרֵיהֶם לִשְׂאת אֲתֶם מִפְּנֵי
 מִקְנֵיהֶם: ח וַיָּשֶׁב עֵשָׂו בְּהַר שְׁעִיר עֵשָׂו הוּא אָדוּם:

סוד המצרף על פי ספר איוב

בראשית פרשת וישלח פרק לו

מבטן מרחק דילוג בין אותיות - 21

מבטן - מרחק 21 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק ל

וַיָּשָׁב אֶל־אֶחָיו וַיֹּאמֶר הַיֵּלֶד אֵינְנוּ וְאֲנִי אֵנָּה אֲנִי-בֶּאֱ: לא ויקחו את־כַּתְנֹת יוֹסֵף וַיִּשְׁחֲטוּ שְׁעִיר עִזִּים וַיִּטְבְּלוּ אֶת־הַכַּתְנֹת בַּדָּם:

אמי מרחק דילוג בין אותיות - 80

אמי - מרחק 80 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק ל

אֱלֹהֵי דָשָׁן אֱלֹהֵי אֶצְרָא אֱלֹהֵי דִישָׁן אֱלֹהֵי חַרְרֵי לְאַלְפֵיהֶם בְּאַרְצָא שְׁעִיר: לא ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אֲדוֹם לפני מלך־מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: לב וימלך באֲדוֹם בֶּלַע בְּרַבְעוֹר וְשֵׁם עִירוֹ דְנַהֲבָה: לג וימת בֶּלַע וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו יוֹבָב בְּרֶזֶרַח מִבְּצָרָה: לד וימת יוֹבָב וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו חֲשָׁם מֵאַרְצָא הַתִּימָנִי:

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©

סוד המצרף על פי ספר איוב

בראשית פרשת וישלח פרק לו

וערם מרחק דילוג בין אותיות - 21

וערם - מרחק 33 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק ו

וַיִּקַּח עֲשׂוֹ אֶת־נָשָׁיו וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־בְּנֹתָיו וְאֶת־כָּל־נַפְשׁוֹת בֵּיתוֹ וְאֶת־מִקְנֵהוּ וְאֶת־כָּל־בְּהֵמָתוֹ וְאֶת־כָּל־קִנְיָנוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ בְּאַרְצָא כְנָעַן וַיֵּלֶךְ אֶל־אַרְצָא מִפְּנֵי יַעֲקֹב אֶחָיו: ז בִּיהָרָה וְכוּשָׁם בְּמִשְׁבַּת יַחְדָּו וְלֹא יָכְלָה אֶרֶץ מְגוּרֵיהֶם לְשֹׂאת אֹתָם מִפְּנֵי מִקְנֵיהֶם:

אשוב מרחק דילוג בין אותיות - 20

אשוב - מרחק 20 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק ל

אֱלֹהֵי דָשָׁן אֱלֹהֵי אֶצְרָא אֱלֹהֵי דִישָׁן אֱלֹהֵי חַרְרֵי לְאַלְפֵיהֶם בְּאַרְצָא שְׁעִיר: לא ואלה המלכים אשר מלכו בְּאַרְצָא אֲדוֹם לפני מלך־מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

סוד המצרף על פי ספר איוב

בראשית פרשת וישלח פרק לו

(ז) כִּי־הָיָה רְכוּשָׁם רַב מִשֶּׁבֶת יַחֲדָו וְלֹא יָכְלָה אֶרֶץ מִגּוּרֵיהֶם לְשֹׂאת אֹתָם מִפְּנֵי מִקְנֵיהֶם: (ח) וַיֵּשֶׁב עֲשׂוֹ בְּהַר שְׁעִיר עֲשׂוֹ הוּא אֲדָוִם: (ח) וַיֵּשֶׁב עֲשׂוֹ בְּהַר שְׁעִיר עֲשׂוֹ הוּא אֲדָוִם: (ט) וְאֵלֶּה תִּלְדוֹת עֲשׂוֹ אָבִי אֲדָוִם בְּהַר שְׁעִיר: (י) אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־עֲשׂוֹ אֲלוֹפִי: בְּרַעְדָּה אֶשֶׁת עֲשׂוֹ וְרַעְוָאֵל בְּרַב־שָׂמַת אֶשֶׁת עֲשׂוֹ: בְּרֵא

שמה מרחק דילוג בין אותיות - 90

שמה - מרחק 90 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק ט

וְאֵלֶּה תִּלְדוֹת עֲשׂוֹ אָבִי אֲדָוִם בְּהַר שְׁעִיר: י אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־עֲשׂוֹ אֲלוֹפִי: בְּרַעְדָּה אֶשֶׁת עֲשׂוֹ רַעְוָאֵל בְּרַב־שָׂמַת אֶשֶׁת עֲשׂוֹ: יא וַיְהִיו בְּנֵי אֲלוֹפִי: תִּימֹן אֹמֵר צָפוֹ וְגַעֲתָם וְקִנְזִי: יב וְתִמְנָעַל הִיְתָה פִּילֶגֶשׁ לְאֲלוֹפִי: בְּרַעְשׂוֹ וְתִלְדַּ לְאֲלוֹפִי אֶת־עַמְלֵק אֵלֶּה בְּנֵי עֵדָה אֶשֶׁת עֲשׂוֹ: יג וְאֵלֶּה בְּנֵי רַעְוָאֵל נָחַת וְזָרַח שְׁמֵהּ וּמִזָּה אֵלֶּה הֵיוּ בְּנֵי בְשָׂמַת אֶשֶׁת עֲשׂוֹ:

אֲדָוִם אֵלֶּה בְּנֵי בְשָׂמַת אֶשֶׁת עֲשׂוֹ: (יח) וְאֵלֶּה בְּנֵי אֶהֱלִיבָמָה אֶשֶׁת עֲשׂוֹ אֱלוֹף יַעֲוֹשׁ אֱלוֹף יַעֲלָם אֱלוֹף קָרַח אֵלֶּה אֱלוֹפֵי אֶהֱלִיבָמָה בְּתַעֲנָה אֶשֶׁת עֲשׂוֹ:

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©

סוד המצרף על פי ספר איוב

בראשית פרשת וישלח פרק לו

(ז) כִּי־הָיָה רְכוּשָׁם רַב מִשֶּׁבֶת יַחֲדָו וְלֹא יָכְלָה אֶרֶץ מִגּוּרֵיהֶם לְשֹׂאת אֹתָם מִפְּנֵי מִקְנֵיהֶם: (ח) וַיֵּשֶׁב עֲשׂוֹ בְּהַר שְׁעִיר עֲשׂוֹ הוּא אֲדָוִם: (ח) וַיֵּשֶׁב עֲשׂוֹ בְּהַר שְׁעִיר עֲשׂוֹ הוּא אֲדָוִם: (ט) וְאֵלֶּה תִּלְדוֹת עֲשׂוֹ אָבִי אֲדָוִם בְּהַר שְׁעִיר: (י) אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־עֲשׂוֹ אֲלוֹפִי: בְּרַעְדָּה אֶשֶׁת עֲשׂוֹ וְרַעְוָאֵל בְּרַב־שָׂמַת אֶשֶׁת עֲשׂוֹ: בְּרֵא

יהוה מרחק דילוג בין אותיות - 5

יהוה - מרחק 5 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק ח

וַיֵּשֶׁב עֲשׂוֹ בְּהַר שְׁעִיר עֲשׂוֹ הוּא אֲדָוִם: ט וְאֵלֶּה תִּלְדוֹת עֲשׂוֹ אָבִי אֲדָוִם בְּהַר שְׁעִיר:

נתן מרחק דילוג בין אותיות - 80

נתן - מרחק 80 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק טז

אֱלוֹף־קָרַח אֱלוֹף גַּעֲתָם אֱלוֹף עַמְלֵק אֵלֶּה אֱלוֹפֵי אֲלוֹפִי בְּאֶרֶץ אֲדָוִם אֵלֶּה בְּנֵי עֵדָה: יז וְאֵלֶּה בְּנֵי רַעְוָאֵל בְּרַעְשׂוֹ אֱלוֹף נָחַת אֱלוֹף זָרַח אֱלוֹף שְׁמֵהּ אֱלוֹף מִזָּה אֵלֶּה אֱלוֹפֵי רַעְוָאֵל בְּאֶרֶץ אֲדָוִם אֵלֶּה בְּנֵי בְשָׂמַת אֶשֶׁת עֲשׂוֹ: יח וְאֵלֶּה בְּנֵי אֶהֱלִיבָמָה אֶשֶׁת עֲשׂוֹ אֱלוֹף יַעֲוֹשׁ אֱלוֹף יַעֲלָם אֱלוֹף קָרַח אֵלֶּה אֱלוֹפֵי אֶהֱלִיבָמָה בְּתַעֲנָה אֶשֶׁת עֲשׂוֹ: יט אֵלֶּה בְּנֵי יַעֲשׂוֹ וְאֵלֶּה אֱלוֹפֵיהֶם הוּא אֲדָוִם:

סוד המצרף על פי ספר איוב

ושבע מרחק דילוג בין אותיות - 53

ושבע - מרחק 53 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק ו

וַיִּקַּח עֶשָׂו אֶת־נָשָׁיו וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־בְּנֹתָיו וְאֶת־כָּל־נַפְשֹׁתַי בֵּיתוֹ וְאֶת־מִקְנֵהוּ
 וְאֶת־כָּל־בְּהֵמָתוֹ וְאֶת־כָּל־קִנְיָנוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיֵּלֶךְ אֶל־אֶרֶץ מִפְּנֵי יַעֲקֹב
 אָחִיו: ז כִּי־הָיָה רָכוֹשׁ רָב מִשֶּׁעֲבַת יַחְדּוֹ וְלֹא יָכֹלָה אֶרֶץ מְגוּרֵיהֶם לִשְׂאת
 אֹתָם מִפְּנֵי מִקְנֵיהֶם: ח וַיֵּשֶׁב עֶשָׂו בְּהַר שְׁעִיר עֵשָׂו הוּא אֲדוֹם: ט וְאֵלֶּה
 תִּלְדוֹת עֶשָׂו אָבִי אֲדוֹם בְּהַר שְׁעִיר: י אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־עֶשָׂו אֲלִיפָז בְּרַעְדָּה
 אֲשֶׁת עֶשָׂו רְעוּאֵל בְּרַב־שֵׁמֶת אֲשֶׁת עֶשָׂו:

ימים מרחק דילוג בין אותיות - 7

ימים - מרחק 7 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק ל

אֱלֹהֵי דִשָּׁן אֱצֵר אֱלֹהֵי דִישָׁן אֵלֶּה אֱלֹפִי הַחַרְיָ לְאַלְפֵיהֶם בְּאֶרֶץ שְׁעִיר: לא
 וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֲדוֹם לִפְנֵי מֶלֶךְ־מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

הקשר בין סוד המצרף שבספר איוב לבין פרשת וישלח ופרשת וישב

מיקום ההצפנות בספר בראשית. ממיקום 75 (יש יותר) הצפנות של מושגים הקשורים לספר איוב, בספר בראשית, פרקים לה – מב, בפרשת וישלח ובפרשת וישב, ניתן ללמוד על כך, שפשר השאלה המרכזית המונחת בבסיס הדיון שבספר איוב, לאמור: **”צדיק ורע לו רשע וטוב לו”**, הינה שאלה אוניברסלית המלווה את האנושות בכלל, מראשית קיומה, ואת עם ישראל בפרט. הנה כי כן; הדמויות המרכזיות בפרשת וישלח ובפרשת וישב הם יעקב אבינו ובנו יהודה מצד אחד, ועשו מצד שני.

יעקב, מגלם את הדמות של: **”צדיק ורע לו”**. הנה כמה ציוני דרך שמביאים לידי ביטוי את הרוע שפקד אותו בחייו;

- ✓ היה צריך להילחם על הבכורה מול אחיו עשו;
- ✓ היה צריך לעבוד ברחל שאותה אהב 7 שנים וכאשר הגיע יום הנישואים, והנה זו לאה, וכך נאלץ לעבוד עוד 7 שנים.
- ✓ רחל האהובה עליו מתה בלדתה את בנימין;
- ✓ בנו האהוב יוסף נמכר על ידי אחיו לישמעאלים, והורד מצריימה כעבד;
- ✓ יעקב יורד מצריימה מפני הרעב בארץ גושן, וצאציו הפכו לעבדים בארץ מצרים, ועבדום ועינו אותם; (יג) וַעֲבָדוּ מִצְרַיִם אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרָךְ: (יד) וַיִּמְרְרוּ אֶת־חַיֵּיהֶם בְּעֵבֶדָה קָשָׁה בְּחֶמֶר וּבִלְבָנִים וַיִּבְלַעַבְדָה בְּשַׂדָּה אֶת־כָּל־עַבְדֹתָם אֲשֶׁר־עָבְדוּ בָּהֶם בְּפָרָךְ: (שמות פרשת שמות פרק א פסוק יג – יד)

✓ וכמי שהעיד על עצמו, שעה שנשאל על ידי פרעה, לאמור: " (ח) ויאמר פרעה אלי יעקב כמה ימי שני חייד: יעקב השיב: (ט) ויאמר יעקב אל פרעה ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה מעט ורעים היו ימי שני חיי ולא השיגו אתי מל שגל חיי אבתי בימי מגוריהם: " (בראשית פרשת ויגש פרק מז פסוק ח – ט).

גם יעקב, כמו איוב נשאר נאמן לקב"ה, בכל מהלך חייו, למרות הצרות שפקדו אותו. בסופו של דבר, כמו הסוף הטוב של איוב כך גם יעקב זכה לראות טוב בסוף ימיו וצאצאיו נגאלו מעבדות לחירות והפכו לעם ישראל, לאמור:

(ה) וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבדים אתם ואזכר את בריתי:

(ו) לכן אמר לבני ישראל אני יקנך והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים והצלתי אתכם מעבדתם וגאלתי אתכם בנרוע נטויה ובשפטים גדלים:

(ז) ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים וידעתם כי אני יקנך אלהיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים:

(ח) והבאתי אתכם אלהי ארץ אשר נשאתי את ידי לתת אתה לאברהם ליצחק וליעקב ונתתי אתה לכם מורשה אני יקנך: (שמות פרשת וארא פרק ו פסוק ה – ח).

יהודה, בנו של יעקב, בדרך שרק ההשגחה העליונה היתה יכול לחזות מראש שממנו, כעבור עשרה דורות, שמואל הנביא ימשח, במצוות הקב"ה, את דוד בן ישי למלך ישראל. גם שמות אבות עשרת הדורות מוצפנים בפרשת וישלח ובפרשת וישב, בצד המושגים המוצפנים מספר איוב. לא למותר לציין כי גם יהודה ידע סבל ואובדן, בכך שבניו ער ואונן מתו, ומי היה מעלה על דעתו שיהודה יוליד את פרץ, מתמר כלתו, וכן הלאה, לאמור:

"(יח) ואלה תולדות פרץ הוליד את חצרון:

(יט) וחצרון הוליד את ים וים הוליד את עמינדב:

(כ) ועמינדב הוליד את נחשון ונחשון הוליד את שלמה:

(כא) ושלמון הוליד את בעז ובעז הוליד את עובד:

(כב) ועבד הוליד את ישי וישי הוליד את דוד" (רות פרק ד פסוק יח – כב).

עשו, מגלם את הרשע שבסך הכל היה לו טוב. לקח לו שלוש נשים, הוליד ילדים, עשה חיל ברכוש רב שהיה מנת חלקו בעולם הזה. את עשו לא עניין העולם הבא. על מעייניו הופנו לחומריות של העולם הזה.

הצפנת הדמויות העיקריות מפרשת וישלח ומפרשת וישב

סוד המצרה על פי ספר אירוב

בראשית פרשת וישלח פרק לו

יעקב מרחק דילוג בין אותיות - 1

יעקב - מרחק 1 בראשית פרשת וישלח פרק לה פסוק ט

וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶל-יַעֲקֹב עוֹד בְּבֹאוֹ מִפְּדוֹן אֲרָם וַיְבַרֵךְ אֹתוֹ:

עשו מרחק דילוג בין אותיות - 1

עשו - מרחק 1 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק א

וְאֵלֶּה תִּלְדוּת עֵשָׂו הוּא אָדָם:

יהודה מרחק דילוג בין אותיות - 1

יהודה - מרחק 1 בראשית פרשת וישב פרק לח פסוק א

וַיְהִי בַעַת הַהוּא וַיֵּרֶד יְהוּדָה מֵאֵת אָחִיו וַיֵּט עַד-אִישׁ עַדלְמִי וּשְׁמוֹ חִירָה:

פרץ מרחק דילוג בין אותיות - 26

פרץ - מרחק 26 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק ל

אֵלֹהֵי דִשָּׁן אֵלֹהֵי אֶצֶר אֵלֹהֵי דִישָׁן אֵלֶּה אֵלֹהֵי הַחֲרִי לְאַלְפֵיהֶם בְּאֶרֶץ שְׁעִיר: לֹא וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אָדָם לִפְנֵי מֶלֶךְ-מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

חצרון מרחק דילוג בין אותיות - 77

חצרון - מרחק 77 בראשית פרשת מקץ פרק מב פסוק כד

וַיִּסַּב מֵעֲלֵיהֶם וַיַּבֵּךְ וַיֵּשֶׁב אֱלֹהִים וַיְדַבֵּר אֲלֵהֶם וַיִּקַּח מֵאֵתָם אֶת-שְׁמֵעוֹן וַיִּאָסֶר אֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם: כֹּה וַיִּצַן יוֹסֵף וַיִּמְלֹא אֶת-כְּלֵיהֶם בָּרֶ וְלֶהֱשִׁיב כִּסְפֵיהֶם אִישׁ אֶל-שִׁקּוֹ וְלִתֵּת לָהֶם צֶדֶה לְדָרֶךְ וַיַּעַשׂ לָהֶם בָּן: כֹּו וַיִּשְׂאוּ אֶת-שִׁבְרָם עַל-חֲמֹרֵיהֶם וַיִּלְכוּ מִשָּׁם: כֹּז וַיִּפְתַּח הָאָחִד אֶת-שִׁקּוֹ לִתֵּת מִסְפּוֹא לְחֲמָרוֹ בְּמִלּוֹן וַיֵּרָא אֶת-כִּסְפוֹ וְהִנֵּה הוּא בְּכֵי אֶמְתַּחְתּוֹ: כַּח וַיֹּאמֶר אֶל-אָחִיו הוֹשֵׁב כִּסְפֵי וְגַם הִנֵּה בְּאֶמְתַּחְתִּי וַיֵּצֵא לִבָּם וַיִּחַרְדּוּ אִישׁ אֶל-אָחִיו לֵאמֹר מִהֲזֹאת עָשָׂה אֱלֹהִים לָנוּ: כֹּט וַיִּבְאוּ אֶל-יַעֲקֹב אֲבִיהֶם אֶרְצָה כָּנְעַן וַיְגִידוּ לוֹ אֵת כָּל-הַקֶּרֶת אֲתָם לֵאמֹר: ל דָּבָר הָאִישׁ אֲדֹנָי הָאָרֶץ אֲתָנוּ קָשׁוֹת וַיִּתֵּן אֲתָנוּ כְּמִרְגָּלִים אֶת-הָאָרֶץ:

סוד המצרף על פי ספר איוב

מרחק דילוג בין אותיות - 80

רם

רם - מרחק 80 בראשית פרשת מקץ פרק מא פסוק טז

ויסעו מבית אל ויהיעוד כבדת הארץ לבוא אפרתה ותלד **ר** חל ותקש
בלדתה: יז ויהי בהקשתה בלדתה ותאמר לה המילדת אלתיראי פיגסזה
לד בן: יח ויהי בצאת נפשה כי מתה ותקרא שמו **מו** בראוני ואביו קראלו
בנימין:

מרחק דילוג בין אותיות - 26

עמינדב

עמינדב - מרחק 39 בראשית פרשת מקץ פרק מא פסוק ג

והנה שבע פרות אחרות עלות אחריהן מרהיאר רעות מראה ודקות בשר
ות **ע** מדנה אצל הפרות עלשפת היאר: ד ותאכלנה הפרות רעות ה **מ** ראה
ודקת הבשר את שבע הפרות יפת המראה והבריאות וי **י** קץ פרעה: ה ויישן
ויחלם שנית והנה שבע שבלים עלות בק **נ** ה אחד בריאות וטבות: ו והנה
שבע שבלים דקות ושדופת ק **ד** ים צמחות אחריהן: ז ותבלענה השבלים
הדקות את שבע הש **ב** לים הבריאות והמלאות וייקץ פרעה והנה חלום:

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©

סוד המצרף על פי ספר איוב

מרחק דילוג בין אותיות - 80

רם

רם - מרחק 80 בראשית פרשת וישלח פרק לה פסוק טז

ויסעו מבית אל ויהיעוד כבדת הארץ לבוא אפרתה ותלד **ר** חל ותקש
בלדתה: יז ויהי בהקשתה בלדתה ותאמר לה המילדת אלתיראי פיגסזה
לד בן: יח ויהי בצאת נפשה כי מתה ותקרא שמו **מו** בראוני ואביו קראלו
בנימין:

מרחק דילוג בין אותיות - 26

עמינדב

עמינדב - מרחק 39 בראשית פרשת מקץ פרק מא פסוק ג

והנה שבע פרות אחרות עלות אחריהן מרהיאר רעות מראה ודקות בשר
ות **ע** מדנה אצל הפרות עלשפת היאר: ד ותאכלנה הפרות רעות ה **מ** ראה
ודקת הבשר את שבע הפרות יפת המראה והבריאות וי **י** קץ פרעה: ה ויישן
ויחלם שנית והנה שבע שבלים עלות בק **נ** ה אחד בריאות וטבות: ו והנה
שבע שבלים דקות ושדופת ק **ד** ים צמחות אחריהן: ז ותבלענה השבלים
הדקות את שבע הש **ב** לים הבריאות והמלאות וייקץ פרעה והנה חלום:

סוד המצרף על פי ספר איוב

נחשן - מרחק דילוג בין אותיות - 82

נחשן - מרחק 82 בראשית פרשת וישלח פרק לה פסוק יח

וַיְהִי בְצֵאת נֹפֶשֶׁה כִּי מָתָה וּתְקַרְא שְׁמוֹ בֶן־אוֹנִי וְאֲבִיו קָרְאֵלּוּ בְּנִימִין: כ
וַיִּצָּב יַעֲקֹב מִצָּבָה עַל־קִבְרֹתָהּ הוּא מִצָּבֶת קִבְרֹתָהּ חָל עַד־הַיּוֹם: כֹּא וַיִּסַּע
יִשְׂרָאֵל וַיֵּט אֶהְלֵה מִהֲלָאָה לְמַגְדֹּל־עֵדֶר: כב וַיְהִי בְשָׂכֵן יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ
הַחֹמָה וַיִּלְדָּ רְאוּבֵן וַיִּשְׁכַּב אֶת־בִּלְהָה פִּילְגֶשֶׁת אֲבִיו וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל וַיְהִי
בְּנֵי־יַעֲקֹב שְׁנַיִם עָשָׂר: כג בְּנֵי לֵאָה בְּכוֹר יַעֲקֹב רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן וְלֵוִי וַיְהוּדָה
וַיִּשְׁשֹׁבֶר וְזָבֻלוֹן: כד בְּנֵי רָחֵל יוֹסֵף וּבְנִימִין:

שלמה - מרחק דילוג בין אותיות - 26

יהודה - מרחק 26 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק טו

אֱלֹהֵי אֱלֹפִי בְּנִי־עֲשׂוֹ בְּנֵי־אֱלִיפַז בְּכוֹר עֲשׂוֹ אֱלֹפִי תִימֵן אֱלֹפִי אֹמֵר אֱלֹפִי
צָפוֹ אֱלֹפִי קִנְזִי: טז אֱלֹפִי־קִרַח אֱלֹפִי גַעֲתָם אֱלֹפִי עַמְלֶק אֱלֹהֵי אֱלֹפִי
אֱלִיפַז בְּאֶרֶץ אֲדוֹם אֱלֹהֵי בְּנֵי עֵדָה:

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©

סוד המצרף על פי ספר איוב

בועז - מרחק דילוג בין אותיות - 67

בועז - מרחק 67 בראשית פרשת וישלח פרק לו פסוק יב

וּתְמַנְעַל הַיְתָה פִּילְגֶשֶׁת לְאֱלִיפַז בְּרַעֲשׂוֹ וּתְלַד לְאֱלִיפַז אֶת־עַמְלֶק אֱלֹהֵי בְּנֵי
עֵדָה אֲשֶׁת עֲשׂוֹ: יג וְאֵלֶּה בְּנֵי רְעוּאֵל נַחַת וְזָרַח שְׁמֵהּ וּמִזָּה אֱלֹהֵי הַיְוֹ בְּנֵי
בְּשִׁמַּת אֲשֶׁת עֲשׂוֹ: יד וְאֵלֶּה הָיוּ בְּנֵי אֶהֱלִיבָמָה בַּת־עֵנָה בַּת־צִבְעוֹן אֲשֶׁת
עֲשׂוֹ וּתְלַד לְעֲשׂוֹ אֶת־יַעֲיִשׁ וְאֶת־יֵלָם וְאֶת־קִרְחִי: טז אֱלֹהֵי אֱלֹפִי בְּנֵי־עֲשׂוֹ
בְּנֵי אֱלִיפַז בְּכוֹר עֲשׂוֹ אֱלֹפִי תִימֵן אֱלֹפִי אֹמֵר אֱלֹפִי צָפוֹ אֱלֹפִי קִנְזִי:

עובד - מרחק דילוג בין אותיות - 35

עובד - מרחק 35 בראשית פרשת וישלח פרק לה פסוק כב

וַיְהִי בְשָׂכֵן יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הַחֹמָה וַיִּלְדָּ רְאוּבֵן וַיִּשְׁכַּב אֶת־בִּלְהָה פִּילְגֶשֶׁת אֲבִיו
וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל וַיְהִי בְּנֵי־יַעֲקֹב שְׁנַיִם עָשָׂר: כג בְּנֵי לֵאָה בְּכוֹר יַעֲקֹב
רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן וְלֵוִי וַיְהוּדָה וַיִּשְׁשֹׁבֶר וְזָבֻלוֹן: כד בְּנֵי רָחֵל יוֹסֵף וּבְנִימִין:
כה וּבְנֵי לֵבָה שְׁפַחַת רָחֵל דָּן וְנַפְתָּלִי: כו וּבְנֵי זֵלְפָה שְׁפַחַת לֵאָה גָד
וְאֲשֶׁר אֱלֹהֵי בְּנֵי יַעֲקֹב אֲשֶׁר יִלְדוּ לוֹ בְּפָדוֹן אֲרָם:

ד"ר מרדכי ארגמן - כל הזכויות שמורות ©